

СРПСКА

СЛОБОДНЕ НОВИНЕ ● БРОЈ 102 ● 18. ЈУЛ 1994. ● ЦЕНА 2 ДИНАРА

ИТАЛИЈА 2200 ITL, ФРАНЦУСКА 6,30 FRF, ШВАЈЦАРСКА 4,8 CHF, АУСТРИЈА 30 ATS, СР НЕМАЧКА 5,80 DEM, ШВЕДСКА 25 SEK, БЕЛГИЈА 40 BEG, ХОЛАНДИЈА 4 HFL, ГРИКА 500 GRD, НОРВЕШКА 25 NOK, ДАНСКА 25 DKK

ЈЕЗДИМИР ВАСИЉЕВИЋ, ДИРЕКТНО ИЗ ЕКВАДОРА

КАКО САМ ПРИПРЕМАО ВОЈНИ ПУЧ

СЛОБОДНЕ НОВИНЕ / ИЗДАЊЕ
СЛОБОДНИХ НОВИНАРА
ДИРЕКТОР: Даница Драшковић

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ
УРЕДНИК: Богољуб Пејчић

УРЕДНИЦИ:
Стево Батић, Илија
Давидовић, Љиљана
Јорговановић — Булатовић.

СТАЛИНИ САРАДНИЦИ:

Миланко Вучетић,
Сандра Петрушић,
Благица
Стојановић, Александар
Четрић, Александар
Цвотковић, Војкан Ристић,
Никола Бурзан, Владан
Василијевић, Ђорђе
Вукоје (фото), Милица
Лукић Чавић, Златко
Чубовић,
Љиљана Шоп, Нада
Мијатовић, Ружица
Ранитовић-Јовић, Бранка
Полженица,
Сандра Скоко
(Лондон), Мира
Трајковић (Париз),
Бранка Митровић, Донка
Михаиловић,

ГРАФИЧКИ УРЕДНИК:
Радо Марковић

СЕКРЕТАРИЈАТ:
Нада Бошковић, Драгица
Бугарски

АДРЕСА РЕДАКЦИЈЕ:
Бранкова 13-15, I улаз, VI
спрат, 11000 Београд
ТЕЛЕФОН: 011/620-891,
628-242 (секретаријат),
625-937 (редакција)
ТЕЛЕФАКС: 624-598
ЖИРО РАЧУН:
40801-603-4-27562
Стари Град
РУКОПИСИ И ФОТОГРАФИЈЕ СЕ
НЕ ВРАЋАЈУ

ШТАМПА: ДП „Борба“,
Косовска 26, Београд

Мишљењем Секретаријата за
информације Републике
Србије бр. 413-01 221/91-01
од 15. фебруара 1991.
одређена је стопи пореза од
3%

ДАНИЦА ДРАШКОВИЋ:

ПОТПИШИТЕ КАПИТУЛАЦИЈУ!

СТР. 8—9

МИЛОШЕВИЋ И БОСНА:

ДЕМОНТИРАЊЕ НАЦИОНАЛИЗМА

СТР. 10—11

ЈЕЗДИМИР ВАСИЉЕВИЋ:

УПРОПАСТИЛИ СУ МИ ПУЧ!

СТР. 16—25

МИТРОПОЛИТ ЈОВАН:

СУЗА НАД ПАРТИЗАНСКИМ ЖРТВАМА

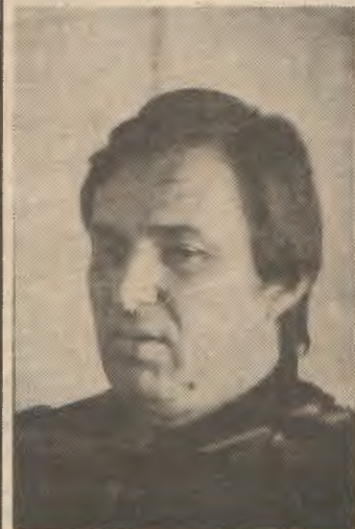

СТР. 27—29

ПРИЧА О СТУДИЈУ Б:

КАД ОТАЦ НАПРАВИ СТРИНУ

СТР. 37—39

МАЛА СРБИЈА:

ХИГИЈЕНИЧАР(КА) У ЗГРАДИ

СТР. 56—57

ZELENI VENAC
ЈУГ ВОСДАНОВА 15
629-408

ПУЦАЈУ СЕБИ У ПЕТУ

Исцрпљујућа серија о наводним оставкама у врху Српског покрета обнове наставља се и ових дана, несмањеном жестином, колико и нагађања одлазе ли или остају Радован Караџић и Момчило Крајишник. Ако је то заиста значајно питање и нема важнијих ствари за новине и телевизију, онда Михајло Марковић, Владимир Гајић и још неки прозвани, могу бити почашћени толиком пажњом, наравно и Српски покрет обнове, будући да досад није било странке ни личности о којима се толико писало и говорило. Сви, дакле, као у серији Јулија Цонс; очекују одговор, уз обавезне спекулације што се то догађа у СПО, је ли странка на умору, јесу ли или нису ови људи поднели оставке. А и они сами, неко мање неко више, мистифицирали су цео случај својом упорном ћутњом, са изузетком Владимира Гајића који је рекао и написао да оставку није поднео, нити има намеру да то учини.

Чак ни званичне изјаве овлашћених појединаца странке о неумесном пропитивању о стварима које бар, засад, не постоје, нису смиривале чланкописце и телевизијске репортере, стално тражећи одговор на већ одговорено питање, као да себи изнова пуцају у пету.

О чему је, дакле, реч?

Оно што је познато јесте да у МУП-у Србије, под строгим контролом владајуће СПС, најпродуктивније ради Одсек за дезинформисање, једна фантомска сила, плаћена за распаљевање и дестабилизацију политичких противника. У координацији са тајном полицијом ова служба уредно збуњује и шири пометњу међу члановима најјачих опозиционих странака, на чијем се удару, већ четири године налази у првом реду Српски покрет обнове. Уценама појединих страначких функционера и ширењем лажних вести, понекад и успеју да разреде врх супарничким партијама, што се показало и у случају Ракићеве групе у Савезној Скупштини, где је главни циљ био разарање и компромитација ДЕПОСА као идеје и покрета а наравно и њене најјаче коалиционе странке. Успешно је унета забуна и код ванстраначких личности да би се одстранило присуство академика и угледних интелектуалаца а затим и ослабила воља чланства, као једине озбиљне групације и претње партији на власти да на следећим изборима добије парламентарну већину.

Када је тај посао успешно обављен, у другој фази требало је разбити врх СПО-а, као најснажнијег коалиционог партнера у групацији ДЕПОС-а и као најјачу опозициону странку. Отуда потичу и прогнозе Радомира Урошевића о смени Вука Драшковића и то баш у септембру, по методи ранијег Војислава Шешеља док је био у загрљају СПС — да ће Вук пасти, али у септембру 1993. Јасно је да су такве поруке биле у функцији демотивисања чланства и уношења раздора у врх странке по систему — сумње у сваког.

Када је реч о Српском покрету обнове, који је толико удараца примио да се од њих ни једна странка не би опоравила, он остајао на ногама. Шта више, још од времена Милана Парошког, када је СПО у Парламенту имао 19 посланика, после сваких избора њихов број се увећавао, да би на последњим био — удвостручен и то у најтежој ратнохушкачкој години, када су чланови ове странке проглашавани националним издајницима, у времену, дакле, пропагандног родолубља и свеопштег збуњивања народа.

Српски покрет обнове и тада је гружао своје жиле, увек се обнављајући од врха до месних одбора и пододбора.

Неопозивим налуштањем националистичког ратног авантуризма и прихватањем свих, баш свих политичких опција СПО-а владајућа странка зна да је изгубила некада недостижну предност стечену на косовском старту и да предстоји време великог отрежњења и сазнања да сви живимо у кланици и кући срама, те покушава сада да маневрисањем минимизира заслуге СПО-а. У том маневрисању рачуна, наравно, опет са услугама своје тајне полиције, ревносно продубљујући расколе унутар ове странке.

Михајло Марковић, када је о њему реч, засигурно није човек полиције и у његовој оданости СПО-у не треба сумњати. Али лична несрећа Микице је што обавља дужност директора градилишта у власништву Драгана Миличића, чије су амбиције очигледно биле да постане и власник СПО-а. Избегавањем одговора је ли или није поднео оставку, Михајло Марковић заправо враћа дуг свом газди и куму Драгану Миличићу, коме ко зна из којих разлога одговара температурно стање странке чији је посланик, будући да његова последња изјава гласи како Вук и Дана треба да се договоре ко је од њих двоје председник странке.

Са Микицом или без Микице СПО ће постојати. И сувише је то велика и снажна странка да би је смањиле или ослабиле ма чије оставке.

ПИШЕ: Богољуб ПЕЈЧИЋ

и то је

Србија

Пише: Миленко ВУЧЕТИЋ

ЦРВЕНИ КОЛАЧИ

1.

Поново смо, судећи по реаговањима политичке и шире јавности на предлоге међународне заједнице како да се југословенска драма приведе крају, у тамном вилајету.

Прихватимо ли „мировни ултиматум“, кажу једни, доживећемо највећи национални и морални пораз у новијој историји и бићемо генерација којој ће потомци сурово судити и због уласка у рат и због његовог исхода; одбијемо ли „мировни ултиматум“, кажу други, доживећемо и националну, и моралну, али и биолошку катаклизму, па потомака скоро и неће бити да нам суде.

Кад се боље ослушну размислања заинтересованих, стиче се утисак да нико, без обзира на привидно јасне ставове у првим слојевима јавних анализа „мировног ултиматума“, није спреман за коначне одлуке, и да, изгледа, упоркос временском теснацу, ни најпозванији не знају шта да ураде и какве потезе да повуку.

У тамном вилајету се, наравно, не може остати вечно, а излазак из њега доноси, увек, тренутна растерећења и олакшања и дугорочне трауме и патње.

Пропали смо, најједноставније речено, али не због могућих одлука, ма какве да буду, већ због добровољног уласка у историјски тунел и поред упозорења да је излаз из њега затрпан, те нам овога пута спаса нема.

2.

Сви Срби неће живети у једној држави, али ће зато неки Срби моћи да лете у иностранство директно са сурчинског аеродрома.

То су резултати трогодишњег рата Слободана Милошевића и срџијалиста за уједињење српског народа.

3.

У тренутку када земља пролази кроз најдраматичнија искушења на дипломатском плану и када се судбина Југославије решава у Београду, у Вашингтону, у Лондону, у Паризу, у Москви, у Напуљу, у Женеви, и на Палама, министар иностраних послова одлази у Африку да активира брозовску фракцију у покрету несврстаних.

Село гори, вели народ за оваква лудила, а баба се чешља.

Идеја о окупљању неисламских афричких државица у фронт за југословенску ствар и за Слободана Милошевића, и то на њиховим емотивним везама с Јосипом Брозом, крајње је смушена, дилетантска и наивна идеја.

Можда Слоба и јесте Тито после Тита, како су говориле и још говоре разне ништарије попут Николe Љубичића, али Селасија после Селасија нема, нити може да га буде.

У новим условима, без биполарности света и без хладноратовских подела, несврстани нису никакав битан и уважавања вредан чинилац на међународној сцени, а животање углавном у шуми сопственог бирократског апарата или по инерцији, као нека врста политичке старинарице.

Министар иностраних послова, међутим, не први пут, али сада у заиста драматичним околностима, не схвата ни најелементарније истине и крајње деградира своје министровање.

Трагови које остављамо иза себе, а који ће бити неумољиве историјске чињенице, говориће будућим нараштајима да нас није снашло ништа лоше што нисмо заслужили.

Ландрађе министра иностраних послова по Африци у тренутку док земља пролази кроз тешка дипломатска искушења један је од тих и таквих трагова.

4.

Садашња српска Влада доноси одлуке кршећи чак и Устав, како је уочено на ванредном скупштинском заседању, и због тога је она најгора и по демократију најопаснија Влада од увођења вишестраначког система.

Динар ће, додуше, с овом Владом, која државу води као приватно предузеће, сачувати стабилност два-три месеца дуже него што је реално, дакле до позне јесени, и то ће, отприлике, уз низ негативних и несагледивих последица, бити једини њен привидно и медијски позитиван учинак.

С онима којима су одлуке важније од начина одлучивања, с онима који бркају менаџерство и политику, нико се никада и нигде није усрећио.

Кабинети Драгутина Зеленовића, Радомана Божовића и Николe Шаниновића разорили су

одавно начету и тешко оболелу привреду, а кабинет Мирка Марјановића ће зауставити и разорити и тек започете процесе демократизације.

Мртве фабрике могу да оживе за неколико година, убијена демократија је деценијски мртавац.

Садашња српска Влада, о чијих су првих сто дана позитивно говорили само заступници антидемократског концепта друштва и привредни шпекуланти, води Србију, све у свему, у латиноамерички хаос и укида јој будућност.

5.

Из владајуће странке стижу поруке да од помирења четника и партизана нема ништа.

Онима који су помирили власт и мафију, рекли би циници, друга помирења и нису потребна.

6.

Офанзива левице током „јулских празника“ неодољиво је везана, по драматуршким решењима, по ослањању на сценографију и иконографију, а и по мотивима и пројектованим циљевима, за „догађање народа“ и ондашњу десну офанзиву.

Најцрвенији су се, пре неколико година, када је развалине социјализма преплавио шовинистички муљ, пресвукли у црно да би опстали на власти, а сада се најцрњи од њих, да би прикрили свој удео у распривању националних страсти до рубова нацизма и своју одговорност за рат, етничка чишћења, логоре и разарања градова, поново пресвлаче у црвено.

Превара се, дакле, наставља.

С десничарима из нужде и с левичарима из нужде, Србија нема никаквих изгледа да постане стабилна држава, а нужда је једино што у Србији ствара и левичаре и десничаре.

Изузеци су, с обе стране, на маргинама.

Аутентична десница није учествовала у „догађању народа“, схватајући да јој није место испод пароле „Слободане, ти си комуниста, волимо те к'о Исуса Христа“, као што у „јулским свечаностима“, због много црвених колача с црним филмом, није било аутентичне левице.

Сећањима на партизански устанак придружио се, рецимо, јавно, само један познатији

партизан, несрећни Ристо Антуновић, чиме су домети враћања партизанској прошлости сведени у реалне и веома крхке оквире.

Да је бар негде, бар на некој од приредби уз партизанске споменике, затражено да се Слободан Милошевић изведе на суд због покушаја реализовања теорије крви и тла, због растурања земље и због изазивања рата, што би били право лево мишљење и право лево понашање, ствар би добила на тежини, а овако...

Офанзива левице током „јулских празника“ није, све у свему, ни по намерама, ни по снази,

ни по виднијој ревитализацији левих идеја, које у Србији имају и своје место и солидну традицију, никаква озбиљнија лева офанзива.

У току су, просто, нова костимирања.

7.

На крају свечане академије поводом Седмог јула, када је дошао тренутак да присутни поздраве извођаче, сви који су се затекли у сали „Сава—центра“ окренули су леђа позорници да би аплаузом поздравили вођу и његову свиту смештену на балкон.

Доле је експлодирало примитивизам, горе је тријумфовао тоталитаризам.

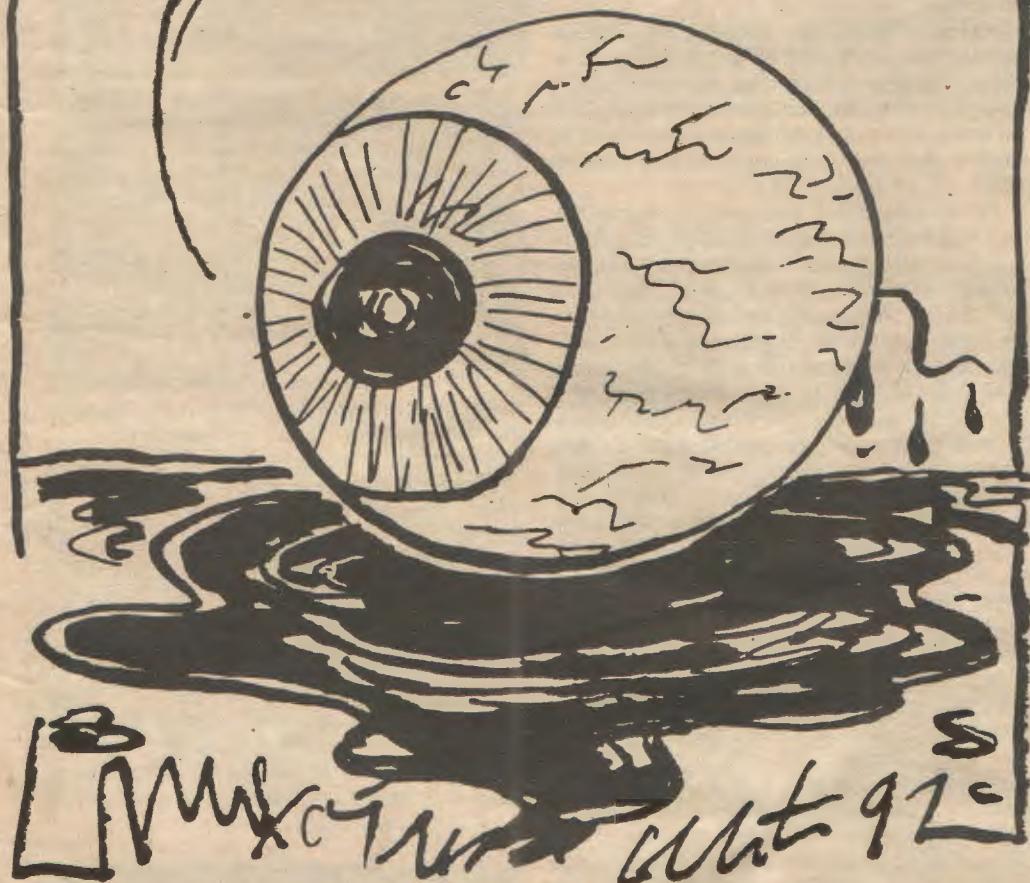
Та мрачна и језива антикултурна и антицивизацијска сцена из дворане „Сава—центра“, са шодер—партером и цемент—галеријом, најупечатљивији је одговор на питање где је то, како, због чега и због кога Србија залутала у густу у језиву таму.

8.

У судском процесу против радикалских првака, који је још један пример осиноности то-

С ЦРНИМ ФИЛОМ

ВЕНИ,
ВИДИ,
ВИЦИ.

тоталитарног режима и још један пример стаљинистичке злоупотребе правосуђа, не догађа се ништа што већ није виђено у сличним судским процесима.

Најшира јавност је, и овога пута, независно од политичких ставова, на страни оптужених.

За лидера радикала др Војислава Шешеља сада навијају и његови најжешћи противници који су, колико још јуче, мислили да нема довољно оштре и праведне казне за санкционисање свега онога што је др Војислав Шешељ радио минутих година.

Лидер радикала, уз то, захваљујући луцидности, интелигенцији и осећању за ефектна медијска поентирања, бриљира у судници и политички и правнички, и управо захваљујући суђењу и уз помоћ суда учвршћује своје пољубане политичке позиције и своје озбиљно начето лидерство.

Социјалисти и Слободан Милошевић желе, у то више нема ни трунке сумње, да униште др Војислава Шешеља и радикале.

Судски процес се, међутим, зато што је типичан пример стаљинизма и зато што се др Војислав Шешељ најбоље сналази тек кад је немилосрдно нападнут, претвара у суђење тужитељима.

То не виде и то нису предвиделе само плиткоумне политичке дандаре и полудебилне политичке силеције, а социјалисти су и једно и друго.

9.

Патриотизам наших острашћених патриота је као штетња код Дафине — у почетку сви добијају, а на крају сви су преварени и постиђени.

У то ће се многи уверити наредних недеља и месеци.

ДА ЛИ ЈЕДАНАЕСТОРИЦА САВЕЗНИХ ПОСЛАНИКА ПРИПАДАЈУ „ИЗВОРНОМ“ ДЕПОСУ

„ИЗВОРНИ“ ДЕПОС ЈЕ ИЗВОРНИ СПС

Доказни поступак једанаесторо бивших посланика СПО у оквиру коалиције Депос и даље траје без обзирљивијих шанси да бивши успеју да докажу било шта па и своју последњу тезу да они припадају некаквом „изворном Депосу“. Депос као политичка коалиција практично више не постоји, али једанаесторица желе поново да га монтирају и од њега, пошто су они са „извора“, направе политичку партију покушавајући на тај начин да створе политички бајпас између свог одметништва и пројекта и очувања маргиналне легитимности коју им за сада одржавају само неке мандате савезних посланика у Већу грађана Скупштине Југославије.

А пошто су једанаесторица „са извора“, а воле мутне игре у којима их апсолутно (још увек) подржава владајућа партија, треба подсетити да у оквиру коалиције Депос никада ништа није било правно регулисано. На ту тему, али у сасвим другачијем контексту водио се и дијалог између председника Српског покрета обнове **Вука Драшковића** и бившег члана и посланика **Страхиње Кастратовића**, на седници Председништва у проширеном саставу одржаној 9. јануара 1993. године. Тада је одлучивано о избору посланика СПО у Веће грађана Савезне скупштине. На располагању је било 20 мандата, од чега је СПО-у припало 17, јер је једно место припало Новој демократији, док су два била резервисана за ванстраначке чланове Депоса — професора **Павла Николића** и привредника **Микија Савићевића**.

Кастратовић је тада, како стоји у записнику са ове седнице, питао Вука на основу чега је Српски покрет обнове обавезан према ванстраначким кандидатима Николићу и Савићевићу? Да ли постоји икакав **правни пропис коалиције Депос** који би обавезао СПО да уступи два мандата ванстраначким личностима — питао је Кастратовић.

Драшковић тада одговара да никаквог ни прописа ни уговора нема, али да ти људи треба да буду посланици јер су то угледне личности које служе на част листи Депоса. Он тада подсећа да на изборима 1990. године посланички кандидати који су се нашли на листи СПО-а нису били чланови странке, па им то није била препрека да буду посланици. То је био случај са Миланом Мирковићем, који је касније, као посланик, постао члан Српског покрета обнове. Осим тога, Павле Николић је био други на Београдској листи па је аутоматски посао

Још 9. јануара 1993. године у СПО-у је разјашњено да Депос никада није имао нити има своје посланике. Посланици Депоса су посланици политичких странака. То доказује и разговор између Страхиње Кастратовића и Вука Драшковића којег објављујемо преко стенограма.

Пише: **Војкан РИСТИЋ**

посланик.

Онда је Кастратовић поново тражио да неко или неки „надлежни орган“ из Депоса обавести о избору Николића за посланика. Он је тада био против избора Савићевића, јер „СПО не може да жртвује интересе зарад неког са стране, без обзира на углед Микија Савићевића“.

У том дијалогу на седници Председништва, већ тада није постојала никаква дилема шта је Депос. „То је идеја, коалиција али ништа није правно регулисано. Не постоји ни један орган Депоса који има ту надлежност. Нема Статута, Програма, Органа са јасним надлежностима. Постоји Савет и Извршни одбор, али и они само на папиру, без икакве јасноће и конкретне надлежности. Према томе, ми ћемо изабрати и професора Николића и Савићевића, на нашој листи, као чланове СПО. Ако буде икаквих сметњи они ће се учланити у СПО“, одговориће Драшковић и разјаснити целу ствар.

Већ тада је било јасно да Депос никада није имао нити има своје посланике, па ту пресушује прича о некаквом „изворном“ Депосу. Посланици изборне коалиције под заједничким именом Демократски покрет Србије су посланици политичких странака које су учествовале на изборима у децембру 1992. године. И сама седница Председништва на којој је вођен дијалог између Вука Драшковића и Страхиње Кастратовића око избора посланика говори да су странке самостално одређивале листе кандидата, а да то никад није радио ни један орган Депоса. „То су радиле политичке странке ау-

тономно јер то је њихово искључиво право“, рећи ће у изјави 1. јула Душан Михајловић, генерални секретар Депоса.

Отуда позивање једанаесторице на некакав „изворни Депос“ је неубедљива аргументација за очигледно њихову „мутну“ варијанту политичког опстанка уз подршку социјалистичке ветине у савезном парламенту. Јер епilog би морао да буде сасвим конкретан — губљење статуса члана политичке странке уједно значи и губитак посланичког мандата. То није примењено у савезном парламенту дајући мотива и простора „једанаесторици мутних“ да размишљају о оснивању политичке странке под фирмом де-монтираног Депоса. Оно што не може у савезном може у републичком, где је уместо свештеника Јараковића, посланика Српског покрета обнове акламацијом изабран други посланик, исте странке.

Поводом иницијативе о оснивању нове политичке странке са именом Депос огласила се и група нестраначких оснивача ове изборне коалиције. „Остајући доследни својим ранијим ставовима, да у покушају оснивања нове политичке странке под именом Депос ми ни у ком виду не учествујемо и нити та странка има законско или било које друго право да користи име Депос“ каже се у саопштењу које су потписали академик Мића Поповић, професори универзитета Драгомир Вићоровић, Владимир Стаменковић, Павле Николић и адвокат Ђорђе Ђуришић.

Случај једанаесторице одметнутих и подршка коју им даје владајућа странка представља неговање обостраног илузионизма да ће се амнестирањем фантома у скупштинским клупама сачувати гласачка моћ у савезном парламенту. Отуда су бивши посланици заиста „изворни“, али у чланству владајуће странке. Следећи избори који се већ најављују и за које је почео припремни период окончаће фарсу, коју је требало много раније прекинути, и заувек у политичку анонимност бацити оне који сада једино сами себи и СПС-у изгледају важни. Осим ако из „изворног Депоса“ не пређу у СПС чији су они и сада неформални чланови. За Српски покрет обнове цела ствар може да буде утолико вредна што је из својих редова катарзирао одавно сумњиве личности које су се саме одале у огледалу социјалистичке власти.

Мада су задњих година изложени систематским притисцима, од психичких до физичких, грађане Санџака муслиманске националности изненадила је најновија провала свеобухватног насиља владајућег режима према њима (масовна привођења, преметачи-не домова, хапшења, суђења, тортуре у полицији, у затворима и на јавним мјестима), јер је то она иста власт (полиција, војска, тужилаштво, влада, председници република и многи други) која је демонстрирала немоћ да заштити своје недужне грађане Муслимане и симулирала необавјештеност о њиховим страдањима, отмицама, убиствима и „мистериозним“ нестанима. С друге стране, та иста власт је, преко ноћи, и на дјелу, показала да је преобавјештена, моћна и насилничка када су у питању Муслимани који су, истине ради, легално или илегално од раније посједовали наоружање или су га сада пред превентивном психозом набавили за своју одбрану и одбрану своје породице, да их не би задесила судбина грађана Сјеверина и тринаест села (етнички очишћених) у општини Прибој, Буковице, и десетине села у околини Пљеваља, и самих Пљеваља, троје убијених старца у селу Кукуровиће, Рама Берба, који је из чиста мира убијен на јавном мјесту и у присуству очевидца, а да се никад није „сазнало“ име убице, отмицара и налогодаваца, јер та питања кад су их покретали појединци, па и председник Одбора Скупштине Србије за одбрану и безбједност, за Радмила Богдановића „нијесу вредна пажње“.

У Санџаку је хапшење и суђење члановима муслиманске политичке странке СДА послужило као изговор да се пређе на масовна хапшења и тортуре Муслимана, са јасним циљем, који се већ остварује, да се Санџак, по узору на Босну, етнички очисти од њих. Тај циљ Муслимани су препознали и у парламентарним активностима бивших посланика ДЕПОСА (тзв. Ракитићева група) која је у Вијећу грађана предложила Закон о субвенцијама насељавања Срба и Црногораца у Санџак и Декларацију о „праву Муслимана да се изјашњавају као Срби исламске вере“, јер су у, блиској прошлости, таква насељавања била организована и спровођена од стране државе, а „право Муслимана да се изјашњавају као Срби“ (Црногорци, Хрвати или „неопредјелени“), била је нужност и законска обавеза. Садашњост је пуна примјера прикривене дискриминације и отвореног насиља над грађанима муслиманске националности у Санџаку, у којем је само у једној општини, за шест мјесеци, отето и убијено, преко четрдесет грађана Србије — Муслимана.

То је жалосно и злослутно стање у друштвеном и политичком животу када само један немарни или изрежирани инцидент, може да запали свеопшти међуграђански „обрачун“ по националној основи, у којем ће, сасвим сигурно, Муслимани изгубити своје домове и животе, а Срби и Црногорци образ пред историјом и углед пред међународном јавношћу.

Без обзира што лично и непосредно нијесмо жртве насиља, као хуманисти и људи који су одредјени за живот са својим суграђанима, Србима и Црногорцима и свима који желе и настоје да живе у демократској Србији и Црној Гори, не одобравамо и против смо сваке врсте насиља, независно од тога са које стране долази и над ким се врши. У конкретном случају, нема дилеме ко га и над ким чини.

Међутим, у времену пуном ирационалности и у друштво склоном подметањима, лажима и највулгарнијој пропаганди, грађани муслиманске националности чија су одређења за заједнички живот неспорна, оклијавају и страхују да јавно протестују, да не би, само због чињенице да су „несрпске националности“, били оптужени као непријатељ српског и црногорског народа, за сепесионизам, рушење легално изабраног система и уставног поретка.

Имајући у виду да је производња страха код Муслимана (а и код грађана српске и црногорске националности) један од метода и циљева деспотизма, одлучили смо да не будемо сарадници и саучесници режима, јер је страх

ДЕМОКРАТскоЈ ЈАВНОСТИ СРБИЈЕ, ДЕМОКРАТскоЈ ЈАВНОСТИ ЦРНЕ ГОРЕ, ПРЕДСЈЕДНИКУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ, ПРЕДСЈЕДНИКУ РЕПУБЛИКЕ ЦРНЕ ГОРЕ

АПЕЛ

Независних интелектуалаца Муслимана из Санџака

савезник срамоте, насиља и свеколиког страдања.

Овим апелом желимо да укажемо на оне који су за ово стање најодговорнији и од чијег понашања ће непосредно зависити наша будућност у Србији и читавом региону.

То су јавност и предједници република Србије и Црне Горе! Једино они имају моћ и сву одговорност за постојеће, или за сутрашње стање.

У име посљедње наде у могућност очувања каквог-таквог мира за успостављање најелементарнијих претпоставки демократског живота у Србији, апелујемо:

— да се престане са методичним и насилничким притисцима над Муслиманима (привођења, хапшења, претреси, тортуре) у којима се јасно препознају методе из 1953. године када је, такође, само од Муслимана „сакупљано оружје“, послје чега су потекле ријеке исељеника из Санџака за Турску и друге крајеве бивше Југославије;

— да се из затвора пуне сви ухапшени којима се ових дана, послје годину дана проведених у истражном затвору, суди у Новом Пазару, и сви који су, уз кршење законских норми, лишени слободе на територији Рожаја, Бијелог Поља, Пријепља и других градова, и да им се омогући да се бране са слободe, уз пуно поштовање законских норми;

— да се пронађу и казне починиоци најгнуснијих дјела убиства и отмица, да се јавно објаве имена њихових налогодаваца, а оне који су „доступни“ изведу пред суд и казне, па и они који су, не без цинизма „изручени“ непризнатој држави (Лукији);

— да се смијене најодговорнији људи полиције, тужилаштва и истраге који „не могу“ да равјетле отмице и нестанак грађана, који су „немоћни“ пред свеопштом криминалом а могу да, без и мимо закона, предвиде чак и оно што неистомисљеници владајућег режима мисле и сањају. То посебно важи за републичке министре полиције и тужиоца;

— да се престане са толерисањем и подстицањем кршења индивидуалних и колективних слобода и права и да се одмах покрене поступак забране дјеловања оних странака и удружења која у Србији шире међународну и међуграђанску мржњу и које посједују паравојне и парамилицијске формације;

— да председник Републике Србије и Републике Црне Горе јавно дају изјаве у којима ће гарантовати Муслиманима у Србији и Црној Гори, прије свега, сигурност живота, слободу и грађанску равноправност, и да, преко институција система, предузму све како би се Муслимани заштитили од сваког насиља и репресалија над њима, јер ће, у противном, њихова одговорност и улога у најновијим трагичним догађајима бити евидентна;

Посебно апелујемо на демократску јавност Србије, на све странке, групе и иницијативе демократске и грађанске оријентације, да се удруже у јединствен антифашистички савез, јер ће се, кад буду завршене смишљено покренуте подјеле на националној основи, нужно, наставити у самом српском и црногорском народу, по свим другим основама — социјалним, идеолошким, партијским, сталешким, регионалним и другим....

Зато, само удружени и вођени демократским начелима, грађани Србије могу да се супроставе немани етничких неподношења и на тој и свакој другој основи ауторитативних и аутократских облика власти и да спасу свој лични, грађански и национални образ и отклоне одговорност пред међународном јавношћу и историјом.

1. Mahmud Stavros
2. Isakovic Prokopovitch
3. Ramiz Ostojic
4. Selim Zajicovic
5. Bessim
6. M. Mujovic
7. M. Belin
8. Robert Emin
9. Zoran Popic
10. Brankovic M. M. M.
11. M. M. M.
12. M. M. M.
13. M. M. M.
14. M. M. M.
15. M. M. M.
16. M. M. M.
17. M. M. M.
18. M. M. M.
19. M. M. M.
20. M. M. M.
21. M. M. M.
22. M. M. M.
23. M. M. M.
24. M. M. M.
25. M. M. M.
26. M. M. M.
27. M. M. M.
28. M. M. M.
29. M. M. M.
30. M. M. M.
31. M. M. M.
32. M. M. M.
33. M. M. M.
34. M. M. M.
35. M. M. M.
36. M. M. M.
37. M. M. M.
38. M. M. M.
39. M. M. M.
40. M. M. M.

21. M. M. M.
22. M. M. M.
23. M. M. M.
24. M. M. M.
25. M. M. M.
26. M. M. M.
27. M. M. M.
28. M. M. M.
29. M. M. M.
30. M. M. M.
31. M. M. M.
32. M. M. M.
33. M. M. M.
34. M. M. M.
35. M. M. M.
36. M. M. M.
37. M. M. M.
38. M. M. M.
39. M. M. M.
40. M. M. M.

ПОТПИШИТЕ КАПИТУЛАЦИЈУ!

Мировни план за Босну који „није ултиматум“, како рече наш Председник да би га лакше прихватио, личи на коску бачену пред гладне псе. Муслимански и хрватски политичари ће га прихватити, јер углавном задовољава њихове захтеве, нарочито хрватске, који први пут у историји остварују сан о „Хрватској до Дрине“, док српски политичари њуше коску и обилазе је. Сада, када је јасно да нема шансе да се даљим ратом добије ни више ни боље од понуђеног, већ прети могућност даљих и већих губитака, нико од српских вођа нема снаге ни храбрости да први каже „да“.

Милошевић прича да рат и убијање људи мора престати, као да је морао и почети. Комуниста, демагог и пре свега властодержац какав је он, неће никада рећи оно што је неспорно после две године бесмисленог рата који је он покренуо, подстицао и финансирао: „Прихватам капитулацију“. Пораз његове политике је на том папиру потпуно, жртве које су пале сасвим узалудне а губици народа нашег и државе неизмерни. Не у територијама, које су сасвим неважне као објект ратовања, него у нечем много важнијем и скупљем. Изгубили смо име, углед, историју, традицију, срушили своје темеље. Прави Србин, какав он није, данас би прихватио пораз, признао га као пораз своје политике и повукао се, јер то је најмање што се мора учинити. О одговорности би одлучио народ. Пошто он није Србин него комуниста, ништа од тога се неће десити. Извешће он неку акробатику да други потпише капитулацију и кренуће пропаганда преко медија како је спасио Србију и успео да заустави рат и убијање, и како су за све криви „екстремисти“. Хоћемо ли и то прогутати? Ако се то деси, потврдићемо сасвим слику света о нама као народу. То би било исто као да су Немци, после свега, задржали Хитлера као миротворца.

ЗЛОЧИН КОЈИ НЕ ЗАСТАРЕВА

Ипак има наде. Радује ме оно што многе у Србији боли. Србија је, срећом, располућена на две стране. Њихова комунистичка страна је много мања, и све мање је укоренења у народу. Протекли празници њихови о томе сведоче. Ни уз бесплатан превоз, врућу јагњетину и приредбе, не могу да окупе никога на тим просла-

вама. Дођу само они и држе говоре себи, јер морају, да не изгубе функцију, место, положај. Народа тамо нема. Полупразне сале, офуцане песме, олињали политичари, то је слика њихових прослава. Упорно хоће да одрже нешто чега нема. И у тим покушајима поново губе. Слика коју приказују са прославе 4. или 7. јула, на планини или у сали, тако је тужна и депресивна, да потпуно руши задње илузије о њиховој моћи и утицају. Боље би било да нису славили, да су пристали на промену датума државних празника, како тражи опозиција, то би их сигурно ојачало. Уосталом, што да их учим, нека славе до миле воље.

С друге стране, на прослави 13. маја као датума устанка против окупатора који намеће опозиција (СПО), народ долази радосно и ма-

совно. Упркос забранама, контролама и каснијој репресији полиције, никада мања од 20 до 30 хиљада. Шта би било да тај дан буде и државни празник, да се званично позива на Равну гору са екрана државне телевизије. Био би хаос, како кажу клинци. Знају они то, зато се и држе 7. јула, ка да су убили из заседе свог сународника, као празника, јер он симболизује и њихову данашњу власт, репресију, терор, убиства, он одржава страх у народу, тако потребан за очување власти која нема утемељење ни у чему. Убиство из заседе као празник, то има само у Србији, додуше левој. То није слика Србије, то је само слика њене садашње власти, сведочимо ми са Равне горе.

Онако олињали, усамљени и немоћни, прете нам они леви да неће да се мире са нама десним. Неће национално помирење, поручују диктатори преко великана српске политике Радмила Богдановића, јер само су они антифашисти и савезници савезницима у Другом светском рату, иако ти исти савезници другачије кажу. Како су почели 7. јула — убиством Србина — тако су наставили и током целог рата и после рата: да убијају свој народ, и то масовно, и то свугде, и то низашта. Те масовне гробнице испод данашњих стадиона, стамбених зграда, вештачких језера, још неоткривене, не дају им мира и сметају помирењу. Национално помирење подразумева и скидање тајне и завере ћутања са њихових злочина према свом народу.

Истина која би била испричана, без страха и јавно, толико је шокантна и болна да би и њихове данашње следбенике и гласаче окренула против њих. Зато се о томе и ћути 50 година. Како би објаснили хиљаде и хиљаде невиних жртава побијених без суда и разлога, и покопаних у јаме без обележја, а да не признају да је то злочин и права издаја свог народа. Тада они, као следбеници и чувари те идеологије и њених злочина, неминовно и неповратно губе. Овако се о томе ништа не зна, понеко пише и говори у нискотиражним новинама, без опипљивих доказа, и све се то лако елиминише причама о праведној борби против окупатора, антифашизму и патриотизму.

Национално помирење би подразумевало и нешто слично ономе што се у Шпанији догодило — подизање заједничког споменика свим жртвама тога рата — палима за Србију. Али ни

Пише: Даница ДРАШКОВИЋ

то не може код нас. Испод т г споменика могу се сахранити жртве пале у грађанском рату између партизана и четника, у одбрамбеном рату са Немцима и Италијанима, али никако и жртве помахниталих, неписмених генерала Владе Шегрта или Раје Недељковића, убијене колективно, без рата, без суђења, на највулгарнији злочиначки начин, као када би данас наоружани људи упали у неку кућу и побили целу породицу. То нису жртве пале за Србију, то су жртве пале за петокраку, за пљачку, за крађу, за отимачину куће, имања, или жене, и то је класичан злочин који не застарева и који тражи одговорност криваца.

То национално помирење, које они због тога неће, ујединило би и смирило Србију, зацелило би отворене ране многих породица које

ни данас не знају гроб оца, брата, стрица, и тихо жуде за правдом. Жртве хоће помирење, злочинци неће. То је објашњење свих порука наших властодржаца. И не само њих. Умишљени национални писац Добрица Ћосић, поручује кад год може и где год може да би се и данас, са истим жаром борио на страни комуниста, против свог народа. Зашто? У његовој кући, пре десетак година, његов пријатељ генерал Раја Недељковић причао је мени и Вуку како су код Смедерева 1945. године заробили велику групу људи која се повлачила из Београда. Било их је прко 1000, прича Раја, глумци, новинари, писци, адвокати, судије, разни чиновници, углавном интелигенција. „Нисмо знали шта са њима да радимо“, каже он. „Питао сам мог комесара који је био студент права, колико вре-

мена треба да им судимо и када је он рекао најмање шест месеци, ја сам одлучио. Ликвидирати, без суђења. Све до једнога. Тако је и било. На наше ужасавање и неверицу он је лаконски одговорио: „Такво је време било“.

Да и због тих гробова и жртава, Ћосић хоће поново? Мисли да нису довољно побили? Да ли су то, или нешто слично, негде, учинили они други? И где? До сада би о томе сам Добрица написао трилогију, само да има примера. О Рајином јунаштву неће писати. Не, они и данас желе да чине исто, да ликвидирају све који другачије мисле а претекли су, да створе једнопартијску, једнонационалну, једноверску државу за једног човека. При том причају о фашизму на другој страни. Пусте су вам жеље. Не да били.

Што се мене тиче, а и многих који мисле као ја, не треба се ни мирити са вама. Треба само сачекати да биолошки нестанете. Зашто се прљати данас са вама и компромитовати ону Србију које још има и коју свет поштује, иако она није на власти. Нека останемо чисти за будућност, за децу која долази, да могу рећи — нису сви били исти. Нису били заједно. После задњег рата Немачка је успела да се поврати само зато што сви Немци нису били фашисти. Мора остати нешто, за наду, за ослонац. А то смо ми, који не слаavimo ваше празнике, не певамо ваше химне и не волимо ваша знамења.

АПЕЛ

Страхоте рата у Босни и општа напетост у земљи и свету због тог рата потпуно су потиснули и магинализовали догађаје у Србији, угрожавањем наших људских, грађанских и политичких права од комунистичке власти. То се нарочито односи на стање у Санџаку. Аpell независних интелектуалаца Муслимана из Санџака, са 40 потписа, прошао је незапажено и у медијима, мада би тако нешто у свакој демократској земљи било знак за узбуну. Пажљиво сам прочитала текст који је напросто вапај за правдом а против насиља. Да је до мене, сви њихови захтеви били би испуњени, а како су на власти они који су за насиље и неправду, остаће аpell без одговора и власти и демократске јавности Србије и Црне Горе, којима је и упућен. Неће на њега одговорити ни Добрица Ћосић, нити било који српски интелектуалац, са часним изузетком Ивана Ђурића. О том да српски интелектуалци напишу сличан аpell за заштиту грађанских и људских права Муслимана у Санџаку, не можемо ни сањати. То би било слично ономе што су учинили муслимански интелектуалци у Мостару, Сарајеву, Тузли, Бањалуци, за време прошлог рата, када су јавно апеловали на своје сународнике да прекину прогон и убијање Срба у Херцеговини. То Срби неће написати.

Пошто не могу написати аpell који би имао снагу апела српских академика, књижевника, новинара, учинићу оно што могу. Комшије, земљаци, људи, пријатељи. У праву сте. Подржававам Вас, потписујем Ваш аpell на 41-ом месту, надам се не само у своје име.

ДЕМОНТИРАЊЕ НАЦИОНАЛИЗМА ИЛИ

ИГРА ПО ЦЕЛОМ ТЕРЕНУ

Хаци Драган Антић, директор васколике „Политике“, написао је у уводнику, под насловом „Да се грешка не понови“, у суботу 9. јула следеће речи:

Сада руководство Републике Српске најављује да ће „питати народ“.

Да ли је тај исти народ питан о ратном профитерству, о ратним злочинима? Шта тај исти народ мисли о проневери милиона немачких марака за шта се међусобно оптужују председник владе Републике Српске и министар полиције Републике Српске?

Српски народ и онај који живи на територији бивше БиХ и онај који живи изван ње, не може бити ничији талац. Јер, истина је, изгледа да су се представници пет великих сила о свему договорили, што потврђује и изјава Андреја Козирјева који је по повратку из Београда у Москву рекао да алтернатива женевском плану не постоји.

Грешка од пре 15 месеци не сме се овога пута поновити.

Да сам „Политику“ читао бунуван рано ујутро, или да ми је неко дао преписан текст без препознатљивог „Политикиног“ слога, помислио бих да читам Данин уводник у „Српској речи“. Истина, помислио бих да је Дана пропустила понеку политичку омашку — она, наиме за БиХ никада не бих рекла „бивши“ — као и понеку граматичку — не каже се, и не пише се, „15 месеци“ него „15 месеца“ каогод што није „15 кепеци“ него „15 кепеца“, али, остало је јасно. Хација је, ипак, да не буде неспоразума, поподне посетити и Радио Бастиљу и, у ударној емисији „Новости дана“, „властогласно“ прочитао своју епистолу.

Како у српској политичкој чаршији не постоји нико ко би помислио да је Хација напросто „пролукао“, сви су схватили:

Roma locuta, causa finita.

Ипак, да ли је све завршено?

„ДРЖАЊЕ НА ТЕЛЕФОНУ“

Српска страна, односно већа половина српске стране како то новинари имају обичај да, непромисљено и блесаиво кажу, јер, како ма која од половина може бити „већа“? је, очигледно, одлучила да треба завршити рат. Одавно је постало јасно да је Милошевић заиграо на мировну карту. Чувена Лилићева изјава која је Караџића и другаре огласила за тамничаре српског народа, означила је почетак кампање. Хација је, само, приводи крају.

Мало је вероватно да су Милошевићу и његовим аналитичарима били доступни неки тајни, до сада непознати подаци. Напросто, санкције и изолација су исцрпиле Србију и Црну Гору. Но, мимо овог, књижевни теоретичари би рекли, „општег места“ у развоју босанског рата, за прве две године — од 1991. до пролећа 1993. запажени су други, берзанским речником речено „негативни трендови“. „Српска ствар“ стоји сада у свету много горе него пре три године. И имиџ у јавности, али и положај у међународним центрима моћи опадали су из дана у дан, све до пролећа прошле године. Уосталом, муслимански противник је јачао приближивши се за

Мапе су прича за себе. Зли језици их кратко резимирају речима да су такве да их „ни Весна Пешић не би прихватила“. Коридор је на појединим местима широк само сто метара а једанаест градова се враћа муслиманима док Срби добијају углавном ливаде — што му дође као нека врста освете Караџићевом инсистирању на катастарским књигама по којима земља припада Србима.

Пише: Милан БОЖИЋ

само један сенаторски глас одлучи о скидању ембарга док је понуда Србима из преговора у преговоре бивала све неповољнија. Закључак је јасан: „Потписати, да не буде касно!“

Свест о овоме, допала је до глава владајуће српске олигархије 1993. године у пролеће, у време Венс-Овеновог плана, када је Милошевић осетио прилику да заврши рат и заиграо „оштро на реми“, притискајући босанске Србе да прихвате, за њих очигледно неповољан, план кантонизације Босне и Херцеговине. Али, прилика му се измакла. Марксисти би рекли да му „објективне околности“ нису ишле на руку. И, заиста, рат је био у зениту, српско-подвижнички транс не само Срба у Босни већ и његовог сплостеног бирачког тела у Србији на врхунцу свог испољавања, а и систем савезничких односа на политичкој сцени Србије. Прогр не је најављивао повољан развој овог његовог, Шешељ би данас рекао, „издајничког“ предузећа. Коначно, СПС је имао тек 30% бирачког тела, а ванбрачни радикалски партнер чак 20%. Брак су компликовали тада нејасни односи политичких и парapolитичких структура

који су упорно у српском политичком простору перпетуирале идеју одсудне битке за судбину Српства васколиког.

Изгубивши једну рунду, Милошевић се за следећу озбиљније припремао. Пораз на Палама га је натерао да се врати ономе што, иначе, најбоље зна — политичкој игри на целом терену, односно овладавању целокупним српским политичким простором као у класичним комунистичким временима, када је кампању отпочео — сетимо се мимо акције против Шешеља — мени се учинило да се он пренуо из сна и присетио политике вођене по кулоарима и у паузама седница Централних комитета, одлука донетих у ноћним телефонским разговорима, када је најважније било ко, како се то жаргонном номенклатуре говорило, највише људи „држи на телефону“.

ДЕМОНТИРАЊЕ НАЦИОНАЛИЗМА

Чини ми се да су се узроци те „допалске“ Милошевићеве политичке амнезије, налазили у лажној политичкој реалности коју је сам, после Осме седнице, почео да ствара. Прво, као да је и сам почео да верује, када је 1990. невољно пристао на вишепартијски парламентарни систем, да су почела да важе нека друштва, у односу на комунистичку епоху, политичка правила и да је ауторитет институција које су in proviso, за прву прилику када затрајају, створене, заиста довољан да Караџићев „брдски парламент“ приволи ономе што захтева мајка Србија. Сетимо се само дирљиве сцене у којој је он путовао са Ђосифом и Булатовићем на Пале посећити Брђанину — да, заиста, један од најмилијантнијих чланова „брдског парламента“ се и дословно презива Брђанин — Плавишки и Младићу захтев да се приволе ауторитету матице. Други узрок Милошевићеве политичке амнезије је лежао у томе да је од знаменитих митинга по Војводини, који су најављивали јогурт револуцију, па све до завршне свечаности антибирокарске револуције одржане на Гази-Местану, вођа нације стваран као архетип народне воље сублимиране у једној личности. Могу, но без злурадости, да замислим, како се та народна воља копрчала пред зору на Палама, немоћна пред одговором: „Море, не долази у обзир!“

Легенда коју су створили „обично добро обавештени кругови“, каже да је у аутомобилу, док су јездили пут Пала, Милошевић неколико пута питао Ђосифа: „Море, да ови не преваре?“, оправдано сумњајући у Радованова обећања. Ђосиф га је, наравно, уверавао како је то немогуће, али његова политичка наивност није главни утисак који остаје из ове „аутомобилске сцене“. Главни утисак који остаје је већ створена Милошевићева интуиција да је нешто погрешно верујући у „Нову политику“ коју је сам допустио.

Вероватно је већ у повратку назад, са Пала у Београд, Милошевић, штомо кажу, „ревидирао“. Јавило му се, сва је прилика, да су његови учитељи од богослова из Тифлиса до свих врста Стамболића, били у праву када нису веровали у успех седнице које нису биле унапред припремљене.

Можда је тада и схватио колико је старија партијска другарица, Латинка Перовић, била дубок пророк, када је, средином седамдесетих година, београдском партијском активу, корети га што непријатељима препушта идеолошки простор у јавним установама, довикнула: „За Партију не сме да буде празног простора!“

Пред зору тога дана, када су први зраци Сунца обасјавали прилазе Београду, Милошевић је, верујем, већ имао готову одлуку да промени српску политичку сцену и непоуздане савезнике, као и туробне писце и белосветске хошталтере на челу власти, замени опробаним кадровима и врати се на стазе персоналне контроле друштва.

И, заиста, од тог тренутка на даље, Милошевићева политика као да се углавном састојала у дебарасирању од непотребних или неспособних, или и једно и друго, савезника.

Очврсно је контролу над сопственом партијом, најурио Панића и Ћосића. Шешела је одвојио од важних информација и њега и његову камарилу претворио у кафански циркус. Брана Црња и Клара Мандић се појављују још само у скандалозним рубрикама булеварских листова, а Дафина чак корисно служи јер је „путер на глави“ присиљава да иде чаршијом и, као губава, показује прстом или — Не дај Боже! — додирује оне кој су виђени да оду, а који су се о њу огревали. О њу су се — опет Хвала Богу! — огревали мање-више сви али нису сви, бар не у исто време, и виђени да оду.

Сада изгледа као да је цела претходна година, од лета 1993. до лета 1994. била Милошевићева припрема за овај тренутак. Врло пажљиво и опрезно, да не разбјеги чаролију српског национализма који струји између њега и бирачког тела, систематски је демонтирао тај исти национализам, слабећи његове стварне или измишљене полуге и потпорње. По Латинкином савету, да празног простора не сме бити, сваки пут је један разбијени комад српствујућег политичког бића замењиван другим, из болшевичког реквизицаријума. Када год је нестајао неки Михаило Марковић или Конгрес интелектуалаца бивао је замењиван одговарајућим ширењем СК-ПЈ, Нове левице или каквог сличног идеолошког симулакруна. Сва је при-

лика да је Милошевић ударио и на дивљи капитализам Божовић — Шаиновић типа баш зато што је његово ширење видео као опасност по поредак како га он види.

НЕЈАСНО „УКИДАЊЕ САНКЦИЈА“

Учвршћујући власт Милошевић је чекао и прилику да заврши рат у Босни, гледајући са стрепњом како се са оне али и ове стране Дрине ствара један сасвим нови политички противник који се тренутно налази ван институција власти али, који би, ако се рат и исцрпљивање продуже, могао да у војном логору, који би био неумитна судбина Србије, пронађе снагу за своје наметање. Радованова група је само метафора тог процеса који би могао добити подршку и идеолошко утемељење са ове стране Дрине, ако рат потраје годинама. Зато су, скоро спонтано, и Милошевић и Караџић потражили ослонац у партизанштини односно четништву, и зато су размене ритуалних оптужби и нервних прослава Видовдана тамо и вампирских празника попут 4. или 7. јула овде, који су још у претходној деценији били практично забрављени, постале тако интензивне и пуне набоја као да смо још у Браваревој епохи када је поражени непријатељ био жив и присутан у остацима „преклане грађанске класе“.

Конечно, обновом женевских преговора и формирањем контакт-групе, прилика се указала. Чини се ипак, да је, стицајем околности који нису под његовом контролом ова прилика дошла помало прерано за Милошевића. Наиме, он, као савршени играч дворских преврата и јахања на таласима, зна и види да још увек није протекло довољно политичког времена.

Други талас национализма, изазван осећањем апсурда због једностраности санкција и због сумануто агресивне антисрпске политике коју води америчка администрација још није прошао свој зенит. Напротив, он као да је на врхунцу моћи. Такође, пребрзо остављање националног простора док је „гвожђе још вруће“ може омогућити другим политичким снагама да се у тај простор убаце и експлоатишу га.

Милошевић пак зна да је политичко време најважнији фактор у политичкој утакмици и да се ствари решавају саме од себе тек када за то

дође време. Зато он и изгледа као неко ко зна да се услови за велики посао још нису стекли али да хтео не хтео, тог посла мора да се прихвати.

Додатно отежавајући фактор за Милошевићеву нову политику је лоша и неконсистентна понуда контакт-групе. Рад контакт-групе је завршен распадом, а не тврдом понудом типа „узми или остави“. То се видело још пре више недеља када је речено да ће зараћеним странама бити дато време да размисле и у билатералним преговорима врше корекције мапа. Нови ударац, по обичају формираном још од њиховог саботирања лисабонског споразума, задали су Американци који су стали уз муслиманску страну, обећавајући да ће заштитити њене интересе и испунити све жеље, успут „сладећи“ својој јавности да ће се крваво осветити Србија ако споразум одбију.

Уосталом, никакве посебне награде нису предвиђене Србима за прихватање споразума док се министарска група данима бавила казнама за одбијање. Козирјев је, онако у четири ока и усмено, најавио могућност да се, ако се прихвати споразум, прво укину саобраћајне и транзитне санкције а онда можда, и цела резолуција 820, она последња од пролећа 1993, најгора по нас. Међутим, Американци то нису потврдили и чак обећавају Хрватима да ће укидање санкција повезати са решавањем проблема Крајина. Вероватно је зато Жељко Симић цинично довукао Звонирима Марковића, шефа Хрватског уреда у СРЈ, из посете Црној Гори, покушавајући да оживи „групу за нормализацију односа Хрватске и Југославије“ која је претераним захтевима Хрвата и трапавим Мартићевим инађењем замрзнута.

НАПЕТА ИГРА

Мапе су прича за себе. Зли језици их кратко резимирају речима да су такве да их „ни Весна Пешић не би прихатила“. Коридор је на појединим местима широк само сто метара а једанест градова се враћа муслиманима док Срби добијају углавном ливаде што му дође као нека врста освете Караџићевом инсистирању на катастарским књигама по којима земља припада Србима. Но, ни то није до краја јасно. Када је Никифоров долазио код Милошевића донео је неке мале обележене оловком које је, касније, на лицу места преправљао. Кажу да је то толико револтирало руског амбасадора Шикина да је одбио да га прати у посети Милошевићу.

Дакле, постоји опасност да ће и ову прилику за заустављање рата Милошевић пропусти. Наравно он ће ангажовати сав политички капитал који је током претходне године стекао. Главни капитал се састоји у, овде већом непоуларној али на Западу омиљеној, похвали да је „кооперативан“. Међутим, није и даље јасно шта, ако ништа ефикасно, има против класичног Караџићевог маневра са сазивањем Скупштине РС или каквог референдума који ће одбити споразум. Ту чак успех Аврамовићевог програма смета јер скида са Скупштине РС грику савести због пропасти у коју баца Србију и оптужбе да Нас све овде држе као таоце.

Очигледно, напета игра је на видику. Караџић на својој страни има наду да постаје нови лидер и Плавшићкино обећање, дато још прошле године кроз одговор на новинарско питање: „Шта ће се десити ако се не потпише Венс—Овенов план“, „Челична дама“ је тада одговорила „Ништа“ Милошевићу преостаје да знатно боље припреми ову седницу Скупштине РС Искуство са Осме му не недостаје а, уосталом ни Немци нису више оно што су негда били. Бугари су их елиминисали.

ПОСЛЕ ЖЕНЕВЕ, НАПУЉА, БРИСЕЛА...

ДРЖАВА НА ЧЕТИРИ ШПЕНАДЛЕ

Са самита седам најразвијенијих земаља свијета и Русије, одржаном у Напуљу од 8-10. јула, упућена је врло јасно порука зараћеним странама у БиХ: Ако не прихватите предлог „Контакт групе“ о територијалном разграничењу чекају вас тешке последице. У знацима се може разазнати шта то значи. У првом реду, ако српска страна одбаци најновију мапу, по којој јој остаје 49 одсто територија, Муслиманима — Бошњацима ће бити скинут ембарго на увоз оружја. Тако нешто највише прижељкују произвођачи оружја на Западу, који би за добре паре испоручили све што треба, рачунајући при томе да неке богате арапске заливске земље не би штедјеле паре. На продају оружја рачунају и поједине земље у којима се дуже или краће ратовало па би једва дочекале да половно оружје, по „повољним цијенама“ испоруче муслиманској страни. У овом случају није у питању зарада већ страх да се тог истог оружја не лате поново њихови домаћи ратници.

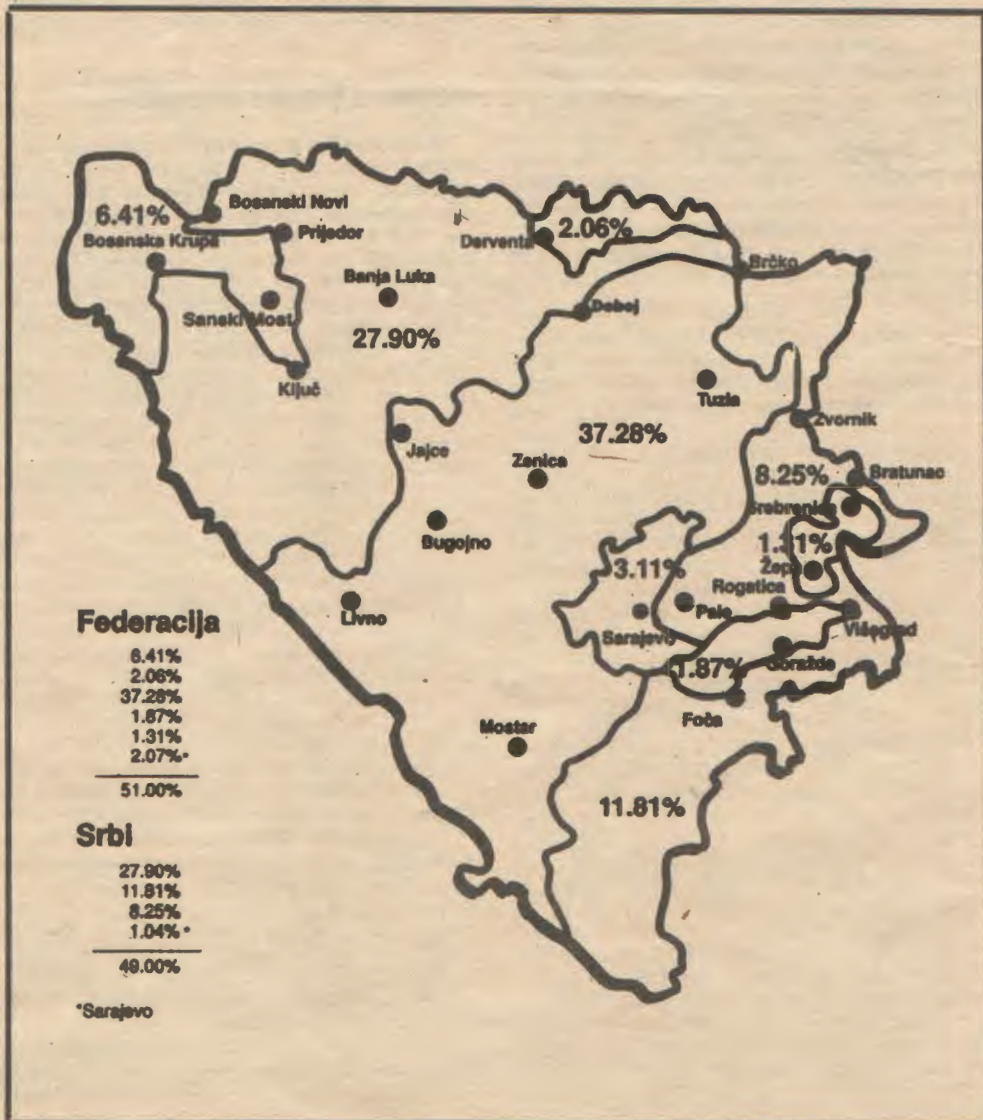
Уочава се, међутим, да седам најмоћнијих земаља, уз Русију, ипак, више страхује да би се рат, уколико пропадне садашњи план о територијалном разграничењу, могао да распламса до неслућених размјера. У том случају, судећи по усвојеном документу, оне немају разрађену стратегију. Јер, апели кад је о БиХ ријеч ништа не значе. Другим ријечима: овим земљама, као и УН, остале су разне врсте присиле на једну или другу страну. До сада су уцјене појединачних страна изазвале углавном супротан ефекат. Српска страна овај пут може бити задовољна што се нигдје не спомиње као агресор и ставља се у исти кош са осталима. Вјероватно и најмоћнији рачунају на то да ће се коначни рачуни сводити касније, а сада је најважније угасити ратни пожар.

АМЕРИЧКО — РУСКИ БУБАЊ

Није нимало случајно што је до самита „Седморице + 1“ дошло само три дана послје је предочавања најновије мапе БиХ у Женеви, као и то што је послје напуљског скупа одржан састанак НАТО пакта, истина на амбасадроском нивоу, у Бриселу. То само по себи говори да се стеже обруч око ове унесређене републике чију судбину свијет преузима у своје руке. Колико је год болно то што се у њој дога-

ђало протеклих 27 мјесеци толико је неизвјесно како ће то свијет чинити. Ако је НАТО пакт спреман да пошаље довољно војника који ће надгледати спровођење мировног плана и довуче у босанске гудуре чак и тешко наоружање онда то није ништа друго него нека врста окупације и практично дислокација снага овог вој-

Српска страна овај пут може бити задовољна што се нигде не спомиње као агресор и ставља се у исти кош са осталима. Вјероватно и најмоћнији рачунају да ће се коначни рачуни сводити касније а сада је најважније да се угаси ратни пожар.

ног савеза из дијелова западне Европе, гдје је њихов боравак постао изувише велики терет и непотребан с обзиром да Русија удара у скоро исти бубањ у који и САД.

Понуда руског председника **Бориса Јељцина** да буде домаћин ванредном састанку на највишем нивоу богате „седморице“, уколико зараћене стране у БиХ не прихвате понуђену мапу, није ни у ком случају симболичан гест већ давање до знања српској страни, а тиме и Београду, да су се односи снага у свијету промијенили и да је за њега много важнија сарадња са најразвијенијима, из чисто практичних разлога, него „љепота словенске душе“ и братска љубав са Србима. Исказивање те љубави он препушта ултранационалисти **Владимиру Жириновском**, који је изјавио да ће „Русија добити трећи свјетски рат“ мислећи, ваљда, да ће ту побједу подијелити са **Караџићем** и његовим политичким истомишљеницима.

Жириновски је претјерао на парламентарном засједању КЕБС-а у Бечу изјавивши да би Аустријом сада владали „муслимани и Турци“ да није било Руса заборавивши многе друге народе који су веома осјетљиви кад је ријеч о тој теми. Јер, сматрају да су они баш ти који су спасили Европу од даљег продирања Турака „у њено језгро“ па би углед **Жириновског** могао да опадне међу многобројним националшовинистима на Балкану.

Ову личност, иначе, на Западу средства информисања у највише случајева игноришу тако да је он морао да нађе начин како да скрене пажњу на себе као што су поменуте изјаве или долазак на свечани пријем, поводом поменутог засједања КЕБС-а, без обзира на изричитост домаћина да није позван. У томе и јесте штос отићи управо тамо гдје си непожељан. У сваком случају **Жириновском** су захвални бројни новинари који ипак нису имали шта да пишу о самом скупу.

ТЕСТИРАЊЕ КАРАЏИЋА

Веома је учљиво да послје састанка у Женеви лидер босанскохерцеговачких Срба **Радован Караџић**, за кога неки политички кругови у Русији тврде да ће бити смијењен, није навраћао код председника Србије **Слободана Милошевића**. Да ли је било сусрета са неким другим личностима из делегације босанских Срба са првим човјеком Србије није уљудно нагађати као ни то да ли би веома добар познавалац Шекспира, др **Никола Кољевић** могао да дође на Караџићево мјесто.

Обично се каже да гдје има ватре има и дима. До сада су српска средства информисања у БиХ писала искључиво о хаосу који влада у дијеловима које контролишу босанско-муслиманске снаге. Најмање тридесетак пута, по тим изворима господин **Алија Изетбеговић** је скидан са политичке сцене и величан фикрет Абдић као његов насљедник. Писамо је на дуго и широко о корупцији, ратном профитерству и осталом што рат носи са собом. Такву традицију прекинуо је „Глас српски“ објавивши изјаву министра унутрашњих послова РС **Миће Станишића** који је наговјестио покретање кривичних пријава против неколико министара због корупције и ратног профитерства. Он тврди да је нестало око 3.000 „голфова“ и милионске своте (непријатељских) немачких марака, намијењених куповини нафте.

У интервјуу „Срни“ он тврди да је и председник владе **Владимир Лукић** злоупотребљавао функцију и директно оштетио РС за 3,5 милиона ДМ.

Станишић је, без сумње, веома информисан човјек и ако је ово тачно тешко је очекивати да ће у свему томе **Караџић** остати „неочешан“ и „чист к'о суза“ не само због силних пара које је губио у коцкарници у Београду него због многих других ствари.

Наравно, рачуни се могу да сведу само ако дође до мира. **Караџић** у масама може успешно да игра на карту да ће српске оружане формације, на примјер, морати да врате 13 освојених градова за које је изгинуо не мали број Срба без обзира на добро наоружање и изврсне позиције на ратишту. Многи ће поставити питање: Зашто се гинуло? На то питање нема нико одговор. Одређеније речено: прави одговор ниједан српски политичар не би, у политичком смислу, могао да преживи.

На муслиманској страни било је неколико обрачуна са „видљивим профитерима, али већих скандала попут онога о коме говори министар **Станишић** није било. То не значи да их неће бити поготово ако почне борба за власт појединаца који су до сада били у заштити, а знају много тога о чему није било „згодно да се потезе у ратним условима“.

За међусобне обрачуна, ове или оне врсте, биће довољно времена кад утихне оружје.

У овом тренутку најбитније је како ће се изјаснити парламенти зараћених страна о понуђеној мапи по којој Муслиманима — Бошњацима припада 51 одсто територија. Међутим, обје стране ће процентуално добити мање пошто ће Сарајево (3 одсто укупне територије БиХ) бити под управом УН наредне двије године, а Мостар под патронатом Европске уније (око 1 одсто укупне територије).

Оно што упућује на закључак да ће српски парламент тешко прихватити мапу јесте чињеница да се РС пресијеца на четири мјеста, а знатно се проширују муслиманске територије у источној Босни око енклава у Жепи и Сребреници, које ће бити повезане са Гораждем и Сарајевом.

Уколико најмоћније земље свијета у УН буду устравале на захтјеву да се избјегла лица врате у своје куће онда ће се комплетна концепција етничког чишћења, као систем не само биолошког истребљења једног народа него и затирање његове културе и вјере, показати као највећи пораз **Караџићеве** тактике, која није само његова. Додуше, мало је вјеровати да ће се један Муслиман вратити у крај гдје је његов народ представљао већину ако тамо сада нема ниједне муслиманске породице, али никад се не зна. Исти је, случај и са Србима и Хрватима.

ХРВАТСКА И МУСЛИМАНСКА БОСНА

Карактеристично је виђење муфтије херцеговачког **Сејида Смајкића**, који је ових дана послје дугог чекања, успио да посјети Ливно и Дувно. Износећи податке да тамошњи преостали Муслимани немају право на запослење, да не добијају хуманитарну помоћ и све остале јаде он каже: „Тамо гдје влада Хрватско вијеће одбране то није Босна, то је Хрватска и то треба да се зна. Територије које контролише Армија БиХ то је Босна. У то се може увјерити свако ко оде у те крајеве“.

Значи, ријеч је о територијама које се називају босанске — хрватском федерацијом и гдје би требало да важи један закон, а очигледно је да се ради о двојној власти и дискриминацији народа који је остао у мањини.

Како би се тек могла да састави (кон)федерација у којој би требало да живе Срби са Пала и Муслимани из Сарајева, Хрвати из западног

Мостара... За наредних педесетак година тешко је то замисливо. Због тога је питање **Караџића** о будућем уставном устројству БиХ више тактичка варка и показивање да он не одбацује у потпуности могућност стварања државе (од три државе) која би формално имала заједничку границу.

Ако на тако нешто и пристане, РС ће то учинити из веома одређених разлога. У првом реду, у скорије вријеме нема никаквих шанси да ову државну творевину призна било која земља у свијету без обзира на „превелику љубав према босанским Србима“. Овако би се Пале могле да „прошверцују“ у међународну заједницу преко БиХ као признате државе — републике.

То су, ипак, ситније калкулације.

Добија се утисак да српско руководство у БиХ све више губи оријентацију — шта даље чинити. Показало се да војна сила није довољна да се добије рат. Осим тога, добар дио српског становништва (примјер **Теслића**) у БиХ почиње да доживљава судбину Муслимана у неким енклавама мада још увијек не у тако трагичној форми. Обични смртници не примају плате више од три мјесеца, нема се више шта да једе, што не доводи само до очајања већ људе хвата све више паника тако да се занос о „уначкој побједи над Турицима и усташама“ претвара у лични пораз.

Све мање се, бар по неким сазнањима, вјерује и „патриотским“ средствима информисања“. Тако је ових дана објављена информација да се командант Петог корпуса Армије БиХ **Атиф Дудаковић** предао српским властима у Босанској Крајини, а он се само дан касније огласио преко Радио Сарајева рекавши да су **Абдићеве** снаге, које помажу српске оружане формације, пред поразом и да су његове јединице од „највећег издајника муслиманског народа“ успјеле да заробе 1.200 пушака и 200.000 метака.

Све је мање оних који информације чак и својих националних лидера примају као једину истину и то је најбољи знак колективног отржења.

У трагичној босанској збиљи, и свим неизвјесностима шта ће бити од понуђене мапе и пријатељи најмоћнијих сила свијета, скоро једине свијетлије тачке су нормализација живота у Сарајеву и повратак хиљаду дјечака и дјевојчица у Зеницу, Какањ и Брезу, који су од 19. децембра 1992. године били у кампу — избјегличком логору — у Гарабулију код Триполија, главног града Либије. О њиховом бораваку тамо има веома опречних прича. Дјеца су враћена на инсистирање родитеља од којих су неки наговјестили да ће праву истину о њиховом третману у Гарабулију тражити преко хашког суда. У овом тренутку најбитније да су дјеца здрава и жива, а њихов повратак је знак да се живот у поменутим градовима приближава стању које би се могло назвати нормалнијим.

Јуче је мој син напунио 20 година. Тог дана, поподне, на аутомобилским тркама у Краљевицу у својој класи, освојио је прво место. Дуго њас, славио је рођендан у малом, роматичном кафеу у Пожаревцу. У град су до поноћи стигли сви његови клупски другови, право са трке: са својим бучним аутомобилима, уморни и орни да зору дочекају у Пожаревцу. Јутрос рано, веома рано, за време првог источног сунца, ушао је у моју собу и рекао озарен: „Мама, сада имам двадесет година и један дан“. Знала сам, као и он, уосталом — то се Марко шали: непрекидно весело, безразложно тужан, са својим ходом кроз облаке, непробуђен из својих пустоловних снова, никада неће одрасти — живеће увек млад, као Петар Пан.

Сву ноћ, из далека је допирао мирис пољског каранфила и сву ноћ се чула песма птица које су распеване сачекале зору. Сви прозори су широм отворени и кроз кућу се чује ведрог музика која долази из центра града. Можда је то баш из оног кафеа у коме у ове касне ноћне сате мој Марко слави свој двадесети рођендан. Када је са својим друштвом, око поноћи отишао од куће, остали смо будни, дуго седећи, можда читаве ноћи.

Тај мирис пољских каранфила и песма ноћних птица и музика из центра града која ме подсећа на Андалузију... била је сањива и будна до зоре, у најкраћој ноћи на свету.

А ујутру рано, скупљала сам са терасе и са траве свежје и љубичасте цветове пузавице, које су се претходне вечери расцветали и које је пред зору одувао са грана топли јутарњи ветар. Слаб, једва да је покренуо листове дрвећа, скратио је, ипак, и онако кратки живот крупних и лаких цветова, који са сентименталном виталношћу водених лиљана, прекривају зидове моје куће. Већ данас, у касно поподне, или сутра изјутра, расцветаће се нови цветови, али без боје и мириса, обавијени љубављу која оним увелим није била допуштена.

(Мира Марковић, „Дуга“)

Да је жив, јуче би мој син напунио 20 година. Можда би ишао на аутомобилске трке у

Краљево или би играо фудбал са пријатељима. Можда би навече славио рођендан у неком од пожаревачких кафеа, а зору дочекао са девојком, на обали реке у којој се помаља сунце. Можда би затим дошао у моју собу и рекао: „Мама, волим је, и тебе волим!“ Али није. Његови пустоловни снови однели су га да тамо негде, на Озрену, заувек брани отаџбину од тамних облака над њом надних. Рекао је да мора да иде, јер сам га ја тако учила и јер су мене тако учили. Његови хоризонти нису били ни црвени као комунизам ни плави као слобода — били су врели као његово срце, које је поклоњено ономе што га је гурнуло у неповрат.

Сву ноћ однекуд је у собу улазио мирис тамјана, и као да је омамљивао птице у страху да овај пут певају узалуд. Из центра града чула се ведрог музика. Помислила сам, за тренутак, како мој син, тамо у неком кафеу слави двадесети рођендан, са децом неких других и другачијих мајки. Замислила сам како са друштвом одлази из куће и оставља ме да бдим целу ноћ, за коју није знао да ће постати вечност.

Тај мирис тамјана и вапај ноћних птица и музика из центра града која ме подсећа на рат и смрт... Била сам сањива и будна до зоре, у најдужој ноћи на свету.

А ујутру рано, скупљала сам са терасе и са траве, свежје и љубичасте цветове пузавице, који су се претходне вечери расцветали и које је пред зору одувао са грана топли јутарњи ветар. Слаб, једва да је покренуо листове дрвећа, скратио је, ипак, и онако кратки живот крупних и лаких цветова, који са сентименталном виталношћу водених лиљана, прекривају зидове моје куће. Већ данас, у касно поподне, или сутра изјутра, расцветаће се нови цветови, али без боје и мириса, обавијени љубављу која оним увелим није била допуштена.

(Грађанка из Пожаревца, име и презиме познато редакцији)

СПЕЊА

Харис Силајић, некадашњи Професор приштинског универзитета, а сада премијер муслиманско-хрватске федерације, због своје склоности ка давању саркастичних изјава миљеник је светских медија. У свом последњем таквом иступу Силајић каже: „Ако убијете једног човека, идете у затвор. Ако убијете 20 људи, постајете славна личност. А као убијете 200 хиљада људи, бићете позвани на миорвну конференцију у Женеви.“ Савршено је јасно на кога је циљао.

Жртве сваке актуелне светске завере, са седиштем на Палама, овога пута, међутим, пропустили су да реагују. Имали су ових дана паметнија посла. Вођена на највишем државном нивоу, између министра унутрашњих дела Мића Станишића и председника владе Републике Српске Владимира Лукића, пољемика око тога ко је боље прошао (финансијски), бранећи

вековна огњишта, постала је тема дана.

Не зна се да ли се Мић угледа на колегу из суседне Крајине, Милета (који се такође годинама бори против криминала и усташтва, али списак криминалних радњи у којима је РС оштећена за десетак милиона марака, подгачак је. И за све је, према речима Мића, крив Владо. Поред његовог, наводе се имена још неколико министара и утицајних патриота који су народне паре, тобоже за набавку нафте, пребацили у Бугарску а део претворили у луксузне виле у београдском масељу „Голф“. Владимир Лукић није остао дужан Станишићу, па га је, онако успут, питао шта оно беше са „нестанком“ преко 2000 „голфова“ (на четири точка) из фабрике у Вогошћи.

Како год се ова непријатна афера завршила, сва је срећа да међународни трибунал у Хагу није надлежан и за привредни криминал.

ИНЖЕЊЕР

Огласио се накопон и инжењер Душан Чкречић. Додуше многи га памте по неким другим функцијама и задужењима (у „предузећима“ попут градских и централних комитета, политбироа и председништава) као и по историјској реченици са Осме седнице: „Србија је уморна од лидера“. Какво визионарство! Одласком Стамболића, на кога се наведена мисао односила, сви су се одморили. Док у наступајућим годинама нису уморени.

Неколико месеци пре преломног партијског пленума у „Политици“ је објављена хумореска

„Војко и Савле“, која је изазвала неподељено гнушење у јавности због начина на који су у њој представљени академици Гојко Николиш и Павле Савић. Управо ова „хумореска“ је, каснији догађаји то потврђују, припремила терен за коначни обрачун две струје међу комунистима у Србији. Од избијања скандала до данас нико од српских политичара није желео да призна да зна нешто о позадини „случаја хумореска“. Међу њима ни тада врло утицајни „инжењер“ Душан Чкречић.

Академик Павле Савић је недавно преминуо а „инжењер“ Чкречић се убрзо огласио у „Политикиној“ рубрици „Међу нама“, са предлогом да Институт у Винчи понесе име великог физичара.

Живот стално изнова пише нове хумореске.

и за бројне
универзитетске и научне
танове у многим развијеним земљама.
Можда би се на овај начин, макар и мало, Србија одужила овом великану науке и иначе, врло скромном човеку.
Душан Чкречић,
дипл. инж. у пензији
Београд

за
у-
да
ду-

Навикнут да му се сваки пут када то пожели обезбеди државнички третман у Београду, др Радован Караџић је 7. јула доживео горко разочарање. Његов и председник свих Срба није имао времена за аудијенцију, јер је тога дана, према званичном саопштењу славио своју славу, Дан устанка народа (и народности) Србије. Сутрадан, председник Милошевић је примио другове из Републике Српске, али на нашим малим екранима нисмо запазили да је друг Радован нити ушао нити изашао из зграде Председништва.

Што се малих екрана тиче, дошло је изгледа до неспоразума и међу челним људима братских телевизија. Како је то у свом саопштењу обнародовао главни уредник Канала С (Телевизија Пале), Ристо Ђого, директор РТС,

Милорад Вучелић, једноставно је прекршио договор према коме се на другом каналу државне Телевизије Србије редовно емитује, у термину од пола десет увече, Дневник са Пала. Пропратно образложење је гласило да ће тај термин, због емитовања Светског првенства у фудбалу, током јула бити заузет. Други термин за дневник босанских Срба није ни понуђен, па се г. Ђого с правом прибојава да је „скидање“ са програма мотивисано неким другим разлозима, тј. да је облик притиска на др Караџића.

Сваком ко има искуства са играма на срећу (а упућени кажу да доктору у томе нема равнот) познато је да у игри званој рулет стављање жетона на нулу доноси највећи добитак али је и ризик највећи. Када се сав улог стави на две нуле и губитак је двоструко вероватнији.

ВИЦЕНВЕСТУТОР

Познат и признат финансијски стручњак, до јуче генерални директор „Инвестбанке дд.“ др Стојан Дабић, поднео је Управном одбору банке неопозиву оставку из „личних разлога“. У новонасталој ситуацији Управни одбор (састављен од све самих „угледних привредника“ типа Душана Матковића, Миломира Минића, Љубише Игића и сл.) показао је завидну ефикасност, постављајући истог тренутка новог директора — актуелног вицегувернера Народне банке Југославије, мр Николу Станића.

Ништа необично, ако се зна да је мр Станић један од кључних људи Аврамовићевог тима, посебно ангажован на повећању инвестиција у производњу. И банка је пажљиво одабрана. Обичан свет је пре неколико година чуо за њу када се запалила термоакумулациона пећ у просторији у којој се налазила документација о целокупним послератним инвестицијама. Све је изгорело.

У јануару месецу ове године банка је у периоду од 24-ог (када је заустављена хиперинфлација), до 30-ог „заборавила“ да обустави исплату милионске камате по виђењу, предвиђене издатим благајничким записима банке. Све је подигнуто. Ко су били доносиоци записа остаће највећа пословна тајна „Инвестбанке дд.“

МИСИОНАР

У својим небројеним и непроцењивим дипломатским подухватима савезни министар Владислав Јовановић стигао је прошле седмице и до Јужне Африке.

У разговору са дописником ТАНЈУГ-а (док су нестрпљиви локални новинари чекали у реду за интервју) Јовановић је истакао (а подражавајући ту и Замбију и Зимбабве које је пре тога посетио): „Овде имамо постојане пријатеље“.

Између осталих, за обе стране виталних политичких питања, високи југословенски гост се у разговору са домаћинима дотакао и теме положаја југословенске заједнице у ЈАР, јер како је рекао: „Желимо да наши грађани који овде раде имају што повољније услове за живот“.

Мора да је неизречив осећај пред сазнањем да они од којих си једва умакао и даље мисле на тебе.

КРИС ЈАНОВСКИ, ПРЕДСТАВНИК КОМЕСАРИЈАТА УН ЗА ИЗБЕГЛИЦЕ Војна полиција пребила избеглице у Бања Луци

Сарајево (АФП) — Петорица људи, од којих су четворица била обучена у униформе Војне полиције српске војске, у понедељак увече су пендрецима испребијали четрдесетак Муслимана и Хрвата, који су пред канцеларијом Високог комесаријата за избеглице Уједињених нација чекали потврду да напусте Бања Луку, изјавио је Крис Јановски, представник за штампу ове хуманитарне организације.

Када су се нападачи удаљили, ред се поново формирао, али су се и војни полицајци вратили, насрнули на окупљене људе, отели им ствари које су код се не имали и натерали их да се разиђу. Људи у униформама су остали пред канцеларијом комесаријата и растеривали оне који би поново покушали да се приближе. Једна жена и два мушкарца теже су повређени и пребачени су у пољску болницу коју води једна данска хуманитарна организација, саопштио је Јановски.

У време друштвене кризе и немаштине природна је осетљивост народа на примања највиших државних рукодилаца, па су се надлежни органи побринули да садржај својих коверата учине доступним свима. Обзнањено је, између осталог, да је за јуни савезни премијер (без минулог рада) примио 567 динара. Председник Лилић се налази у истом платном разреду. Председник Милошевић плату прима на основу кофицијента седам којим се множи просек зарада у републици, па ће његова плата за јуни износити нешто преко хиљаду динара.

У исто време, запослени у Народној библиотеци Србије примили су на име топлог obroка два и плату од тридесет динара.

Наравноученије: Шта ће народу Народна библиотека када има народну ТВ „Палму“.

ПРОДУКЦИЈА

На првом рочишту у судском поступку према савезним посланицима Српске радикалне странке, због ометања службених лица у вршењу службене дужности (односно гушања са обезбеђењем које је покушавало да из сале изведе посланика Драшка Марковића) све тече према плану и програму. Што ће рећи најављени и очекивани шоу Војислава Шешеља обезбедио је толику гледаност да су се већ јавили оглашивачи заинтересовани да „резовима“ наредних епизода (извештаја са суђења) обезбеде себи ЕПП термин.

За атрактивност фабуле побринуле се и друга страна, МУП Србије. На видео траци (која је убрзо нестала, а последњи пут виђена у рукама јавног тужиоца) поред снимка инцидента налази се и претходно неизбрисани део говора Вука Драшковића на једном од прошлогодишњих митинга.

Полицијским продуцентима остаје само да жале што су изгубили почетну предност изненађења, толико значајну за финансијски ефекат продора на тржиште. Овако, сада сви знају да је касета са највећим опозиционим хитовима у припреми. Конкуренција ће сигурно умети да узврати ударац.

ЈЕЗДИМИР ВАСИЉЕВИЋ, БИЗНИСМЕН И ПУЧИСТА

МОЈ ПУЧ

Пре неколико дана на адресу „Српске речи“ стигао је позив из далеког Еквадора за учешће на међународном скупу који организује приватна фирма COMPREPSA, а поводом презентације врхунског достигнућа те фирме — „електрогенератора затвореног струјног кола“.

Такав исти позив добиле су и остале информативне куће, али га, као ни „Српска реч“ у први мах нису озбиљно схватиле.

Претпостављајући да би позив могао да представља и својеврсту „шифру“, новинар „Српске речи“ шаље потврдан одговор за учешће на скупу, а дан касније из Еквадора се јавља председник те фирме, главом и брадом Јездимир Васиљевић, и објашњава о чему се ради. Да је ближе податке о путовању за које, иначе, сноси целокупан трошак.

На крају крајева, у свом стилу, са лулом у зубима и у пратњи великог броја људи из обезбеђења, Јездимир Васиљевић, том истом новинару приређује дочек на аеродрому у Киту, главном граду Еквадора.

Није било пасошке ни царинске контроле. Одлазе у тамошњи „Холндеј Ин“, где газда Језда има закупљена три од седам спратова хотела, као и послугу која је само њему на располагању.

Ово је само део разговора који нема никакве везе са електрогенератором затвореног струјног кола.

Да кренемо од дана када сте побегли...

Нисам побегао!!! Да то одмах рашчистимо: Бежање је кад неко бежи ноћу, крадом, а одлазак је кад вас 50 цариника и милиционера сачека на граници, на столове ставе беле чаршафе, виски, кафу чоколаду и све уз то, кад са њима лепо попричате, поздравите се и одете. Нисам, дакле, побегао него сам испраћен као краљ!

Сутрадан сам, не скривајући се, у Будимпешти направио ону фамозну прес-конференцију, на којој сам оптужио највиши државни врх и тада био једини човек који је јавно понудио милионе долара да се смакнуте ти злочинци, а да никад нисам био оптужен за међународни тероризам.

— Зашто само Вас нису оптужили, зашто су пречули то што сте рекли?

Зато што сам имао јаке аргументе и разлоге.

— На кога сте хтели да потрошите те милионе долара, односно ко су Ваши злочинци?

Сви из државног врха Србије и Црне Горе. Ко конкретно?

Момир Булатовић, Мило Ђукановић, сада већ покојни Љесар, председник тадашње српске владе Радоман Божовић. Првенствено сам под тим „злочинац“ мислио на председника Србије Слободана Милошевића. Он је био први на мојој листи.

Да ли сте некоме конкретно понудили те милионе долара.

Чак и да јесам, не бих вам рекао коме сам то нудио. Јавно сам, пред 60 радио и ТВ-кућа, то понудио, и то је једино битно.

Да ли и даље остајете при својој понуди? То се ваљда подразумева!

Разговарала: Благоица СТОЈАНОВИЋ

Стижете у Израел. Три месеца касније ускраћују Вам даљи боравак. Зашто, КАКВО ЈЕ БИЛО ЊИХОВО ОБРАЗЛОЖЕЊЕ?

Није тачно! У Израелу сам био од марта до јула, а виза ми је продужена у самом Израелу, што иначе није обичај. Постоји и фотокопија мог пасоша где се то лепо види, постоји печат где се види да сам легално изашао из Израела, а не прерушен у жену, као што је то писала булеварска штампа.

Новине су прећутале истину да смо у хотелу „ДАНИЈЕЛ“ цео трећи спрат добили ја и председник Јицак Рабин, као и податак ко ми је тада био у обезбеђењу.

А ко Вас је испратио из Израела?

Лично Бен Арном и Бин Дејвид. Неко у Југославији зна ко су та двојица.

Ко?

Рецимо, зна их лично председник Србије Слободан Милошевић. Са Берналемом је Милошевић разговарао и пио виски читавих 45 минута у свом председничком кабинету. Бен Арном му се представио као човек из израелског лобија и од Милошевића је тражио да смени тадашњег председника владе Радомана Божовића. Милошевић је то прихватио, а убрзо и остварио дато обећање.

Причао се да је тај Бен Арном за вас преносио новац из Београда у Израел. Има ли истине у томе?

Не, не. Новац сам преносио ЈА, лично! Ако неко жели да зна, више новца сам уносио у Југославију, него што сам износио.

Значи, паре су у Србији?

Новац је ушао у Србију, за даље не знам. Где сте га улагали?

Прво је улагано у спречавање распада Југославије, што није успело, а потом је уложено у куповину социјалног мира да се преко гласачког система обори тај Милошевићев систем. На жалост, гласачи су, и кад им је плата била једна марка — гласали за Слобу.

МОРАО САМ ДА ОДЕМ

У то време, куповина социјалног мира је изгледала као део договора између Вас и г. Милошевића?

Не, ни у договору, нити сам желео да помажем његов систем, него сам сматрао да ће тај народ да се пробуди и схвати да само приватан сектор може да их одведе ка бољем и стабилнијем стандарду. На жалост, навика за лаким, лагодним и неодговорним животом још увек преовладава и нисам успео. Наш човек више воли да гледа како да на бензинској пумпи украде 20 литара бензина, него да му даш да ради за плату од 1000 марака, јер му је то, кад се прерачуна, мало, и испада му много мање него што може да украде, а да ником ништа не одговара. Према томе, могу рећи да је била илузија покушати да се том народу укаже да је стабилније радити тешко и поштено и лепо живети, него красти. И онда, кад су стигли на једну марку, за њега су гласали, јер им је омогућио систем крађе која им даје више.

Да ли сте своје штедиште намерно казнио одласком из земље?

Нисам их намерно казнио, јер сам био принуђен да одем из земље?

НИЈЕ УСПЕО

Али зашто? Утисак је био, кад је пословање ваше банке било у питању, да је све под контролом?

Морао сам да одем, јер је пропао покушај војног пуча у коме сам учествовао.

Каквог сад војног пуча?

У присуству адвоката Протића, у хотелу „Маестрал“ у Пржном, преговарао сам са Момиром Булатовићем и Милом Ђукановићем да ми препоруче пар црногорских официра у штабовима у Београду, да би што лакше удар извело. Они су знали за покушај свргавања Милошевића, а зашто су се касније предомислили не знам. **ВЕРОВАТНО СУ** дошли на идеју да ми заробе и покраду нафту, да не могу штедишама да исплатим камату, да ме потом ухапсе, осуде и кажу да сам самоубилачки тип који се обесио у затвору, нешто слично су имали. Имао сам много среће, али и добре информације, па сам изашао из њихове замке.

Који људи из војног врха су учествовали у покушају Милошевићевог свргавања?

Живота Панић, Мика Стевановић, Шљиванчанин, и сам генерал Перишић је у томе учествовао. Он је, изгледа, одао шта се спрема и за награду постао генерал Војске Југославије. Код Перишића сам био два пута, у његовом стану у Нишу, и нисам могао ни претпоставити да ће се понети као послушно псето.

Клад се све то дешавало?

Баш те ноћи када сам ја отишао, 8. марта 1993...

Други мој покушај требало је да буде 1. септембра '93.

Блокирао сам рачуне

Да ли су и овај други пуч организовали исти људи?

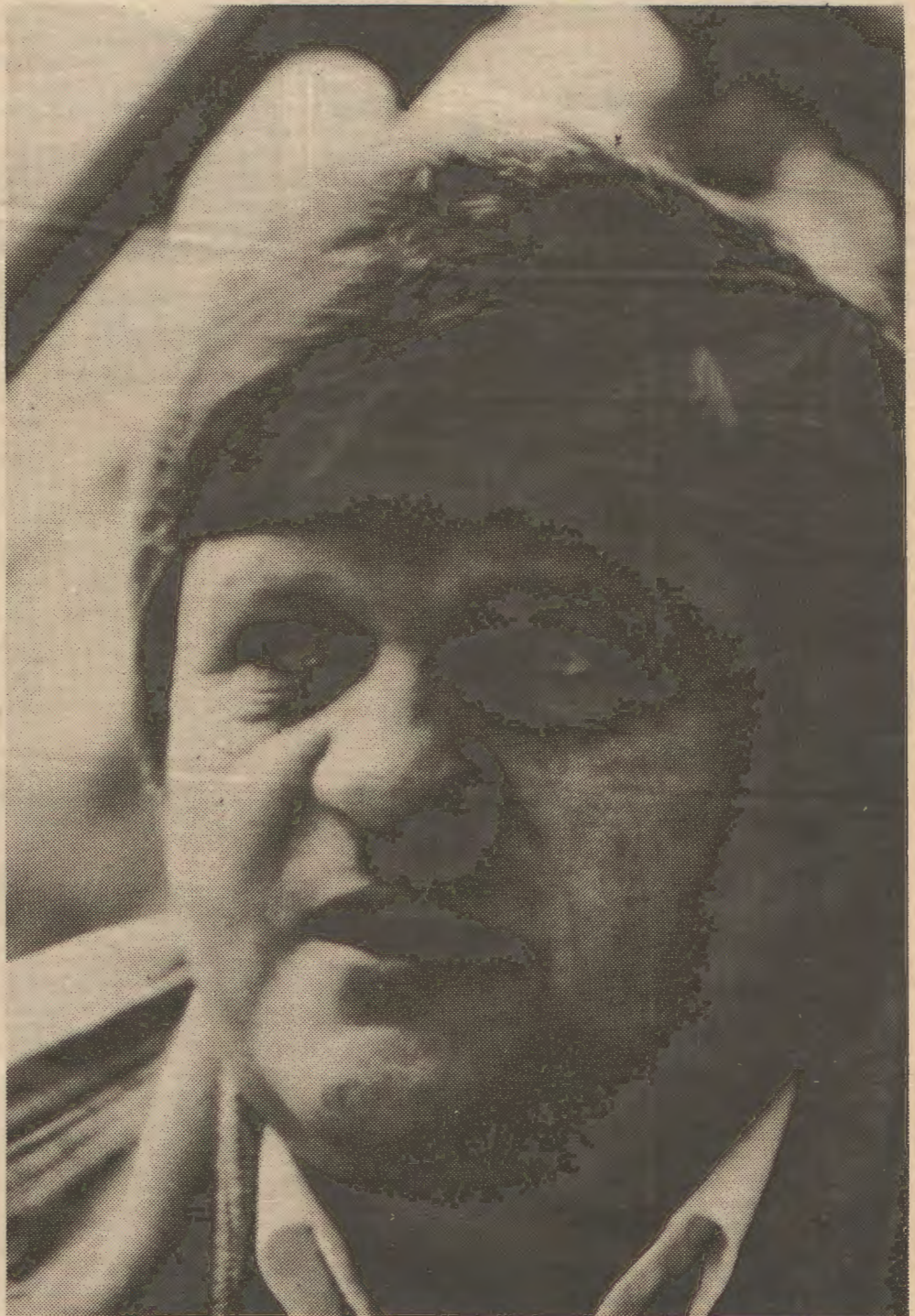
Да, али сада у сарадњи са другим страним обавештајним службама?

Израелском?

Америчком, на првом месту. Израелци немају главну, одлучујућу реч, они врше посао за оне који им плате?

Имате ли објашњење зашто Ваш покушај није успео када су у његовој припреми учествовале и тако озбиљне организације?

Имам само једну велику сумњу. Човек чије је презиме Николсон, који је 12 година био конзул у Југославији, пре годину дана био је одговоран за источни сектор, све време радио је и за Милошевића. После неуспелог удара истрага америчких обавештајних служби то је показала.

Колико је требало да кошта та операција? Јаков Мелер, који је код себе имао 12 милиона марака, са којима је требало да плати људе, побегао је и данас се крије у Америци. Тих 12 милиона је требало да покрије све трошкове.

Чије су то биле паре?

Оних који су били заинтересовани за војни удар. Паре су биле у иностранству — никад нису ни стигле овде. Јаков Мелер је био задужен да те паре дистрибуира у Југи.

Јаков Мелер је, ако се не вaram, демантовао да је узео било какве паре од вас? Наравно, у то време није било речи да су то немачке паре?

Ја ћу вам показати признанице, можете да их објавите, а показашу вам и потврницу Интерпола, која је за Јаковом Мелером расписана због те крађе.

Какву признаницу имате, зар се на признанцу могло исплатити чак 12 милиона марака?

Признаницу „Југоскандика“ са потписом Јакова Мелера испод подигнуте суме. Он није подигао целокупну суму одједном, него је то чинио у ратама, а новац је добио у Мађарској.

Откуд Вам толико поверење у тог човека, па сте му поверили толике паре?

Заседали смо заједно са људима из америчке и енглеске обавештајне службе са Израелцима, они су га препоручили као „поверљивог човека“, а он је после неуспелог удара покупио паре и сада са фамилијом лагодно живи у Бостону.

Имам апсолутне доказе да су људи из америчког Стејт Департамента сарађивали са Милошевићем и да су насамарили све који су му би-

ТЕНКОВИ ЗА ПОЛИЦИЈУ

Пошто сам имао техничке могућности да контролишем све мени интересантне факсове, примио сам телекс који је стигао у Бугарску, где је милиција наручила преко 120 малих тенкова Т122, много „Базука“ и осталог лаког наоружања. Са тим телексом отишао сам код генерала Панића, да га питам ко то и за које потребе наручује, он не зна. Одем у „есперу“ — не знају, на несрећу своју, оставили су три броја телефона са којих је документ послат. Испоставило се оно што сам и претпостављао, да је милиција почела да прави своју приватну армију. Ту се генерал Живота Панић и Станишић дебело закаче. Станишић није хтео да призна и све време је претио мени и генералу Хајдуковићу да ће да нас ухапси, али сам ја имао писмени доказ да су они наручивали тенкове, које мојом заслугом никад нису добили.

Одакле им толике паре, за 120 тенкова?

Паре су биле у Сингапуру, на једном анонимном рачуну, одакле је требало да се плати. Укупна цена тога износила је око 360 милиона долара.

А одакле је требало то наоружање да стигне?

Из Бугарске, само су заборавили једно: да смо ми контролисали Бугарску итекако и да ниједан важнији факс није могао да прође, а да ми за њега не знамо. Зато нису добили ништа. Постоје видео касете са материјалима шта су хтели да наруче. И онај чувени блиндиран хеликоптер — никад нису добили. Чак су се и мени обраћали са молбом да им помогнем, али одбио сам их. Видео касете предао сам страним дипломатским представништвима.

Све време причате: „Ми смо их спречили“, МИ ово, МИ оно. Који су то МИ?

Ја и моји пријатељи, да тако кажем.

Радите ли Ви за неку обавештајну службу?

Ја? Па, сарађујемо.

Дакле, са више њих истовремено?

Боже мој, а што бих сарађивао само са једном кад је боље имати потпуније информације. Информације, нарочито оне праве, су увек потребне.

Намеравате прилично радикално да се разрачунате са својим непријатељима, дакле са свим оним који су Вам се на било који начин замерили. Ипак, зар можете побити толике људе?

Зар мислите да сам нескроман кад кажем да треба побити, повешати на Теразијама за пример, само две хиљаде одабраних, по строгим критеријумима, личности.

Нећу дирати оне који мене нису дирали, али они који су учествовали у тој хаџи... једна им мајка.

ЗБРИСАО

По колико пара је требало Јаков Мелер да уплати пучистима и одакле бих требало то да учини?

Он је требало овим из Југославије да плати на разне рачуне негде око 5 милиона, али он је побегао са свих 12 милиона.

А да ли је пуч пропао зато што новац није стигао, можда Вас зато нису озбиљно схватили?

Када је пуч пропао, онда је Мелер отишао са парам у Бостон.

А што би им и платио кад нису ништа урадили?

Да, али је требало да врати паре одакле их је узео!

ли у опозицији, почев од мене, па до Вука Драшковића, Мићуновића и Шешеља. Американцима је било у интересу да Милошевић остане и завршава им прљаве послове на простору бивше Југославије, јер им није одговарала муслиманска држава у Босни. Имам филмску документацију шта је био договор, а данас Американци у својој држави крију човека који је требало да плати људе који су требали да изврше државни удар.

Ипак сте му ви дали те паре?

Дао сам, као што рекох, на препоруку америчког Стејт Департамента.

Ко је био главни човек из Стејт Департамента са којим сте сарађивали?

На жалост, био је то тадашњи конзул у Београду. Касније је повучен из Београда, углавном због ове афере. Заједно са мојим људима успео сам на Кипру да пронађем и блокирам рачуне наших банака, и то Беобанци и Југобанци, негде око 830 милиона долара, Дафини 58, Карићу 78, Прохаски... Све у свему блокирано је око милијарду и 300 милиона долара. У питању је стара девизна штедња грађана, коју су они изнели ван. Тај новац неће бити до даљњег, све док се не створе услови, враћен онима којима припада.

Што се америчког конзула тиче, он је радио на обе стране и уопште није чудо што је Вук био неколико пута насамарен и што га је Милошевићева полиција увек спремно дочекала, јер је унапред имала информације. Ти исти људи су дебело помагали Мићуновићу Демократску странку, да би га касније издали, ти исти људи су касније окренули Шешелу против Милошевића, који ће не знам како да заврши. Докази и чињенице на основу којих ја оптужујем јесте чињеница да им је стало да елиминирају опозицију против Милошевића, а не да је ојачају. Јер, да су хтели, новца је било сасвим довољно, и спремних трупа и људи, да се Милошевић свргне.

Ако не први пут, онда други пут сигурно. Они су ти који су фаулирали.

НИЛО И НОНО ИЗДАНИ

Након Вашег одласка, Социјалистичка партија је нудила неке ситне паре, које сте им Ви дали, да врате. Да ли је то било све што сте им дали?

Хтели су да врате само 200 хиљада марака, а што нису вратили све остало? Све паре од уцене требало је да врате!

Шта је био основни разлог што сте им ипак давали паре?

Уцена, а шта друго! Дошао је Човић и каже овако: „Ако не даш паре данас, ја ти гарантујем да ћеш и без гаћа изаћи из Београда“. То је рекао пред адвокатом Миодрагом Вујовићем, иначе чланом СПС-а и мојим кумом.

Чиме је могао тако лако да вас уцењује?

Врло лако: могао је да ми пошаље инспектора који би ми нашао 100 грешака, затворе вам филијалу, затворе вам банку, одузму вам паре и заврше са нама. Они су имали моћ и власт, што имају и данас и могу да раде шта им је воља, да праве оптужницу какву хоће.

Колико сте им, ако имате документоване податке, укупно дали на име уцењивања?

Око 200 хиљада СПС-у директно, позајмицу од 4 милиона марака Граду Београду, које треба да ми врате са 10% камате...

Како стојите са дужницима у Црној Гори?

Са црногорском државом изашо сам у заједнички посао трговином нафтом, где сам ја уложио 34 милиона марака, паре штедиша, а нафту никад нисам добио. После месец и по дана вратили су ми 24, осталих 10 милиона никад нису вратили. Они су са 34 милиона купили нафту, продали, зарадили, а мени вратили само део зараде. Другу нафту коју сам купио, укупна вредност око 61 милион, они су једноставно заробили. Тако, кад се све сабере, њихова задужења достижу цифру од 108 милиона марака. Све што сам уложио на Св. Стефану, око 9,5 милиона марака, пропало ми је. За све то имам документе.

Колико износи укупно задужење Југоскандина према штедишама?

Укупно 68 милиона марака. Само од продаје нафте коју су ми заробили у Црној Гори — сви би били обештећени.

А што се Момира и Мила тиче, они ипак нису издали учешће у организацији пуча и писмо од Хенри Кисинџера које су примили. Они су тражили гаранцију за тај удар, а то нису рекли Милошевићу. Да би себе извукли, прибегли су другом методу: пљачка нафте... Сачували су своје фотеље, иако нису издали. Издао је Перишић да би постао командант ВЈ.

Како је био замишљен тај војни удар?

Имали смо мале свих каблова за специјалне телефоне републичке и градске милиције. План је био блокада свих тих телефона. Знали смо где су им магацини оружја и кола за интервенцију и тенкови су требали да блокирају раскрснице и спрече пролаз милицијским трупама, заузимање Скупштине и купљење Милошевића. Располагали смо свим потребним информацијама.

Да ли сте имали довољно људства за такву операцију?

Сам Шљиванчанин је имао довољно тенко-

ва да је могао да блокира Београд ко дете играчку.

Угрожавате ли овом причом безбедност људи који су учествовали у организацији пуча, Панић, Стевановић, Шљиванчанин...?

Они су своју цену будалаштине платили. Уљуљкивали су се: биће то све добро, шта их је повукло — не знам. Много пута сам седео код Панића у канцеларији и увек га питао исто: „Човече, шта још чекамо? Хоћемо ли ноћас или нећемо, шта чекамо?“. Одговарао ми је: „Полако, све ће то бити у реду!“

Никад нисам успео да схватим ту апатију, да немају воље да се покрену да нешто промене.

А зар није помало необично што сте ангажовали комунистичке генерале за обрачун са комунистима?

Да, они се само лично не слажу, идеолошки — они су браћа!

Нелогично је да, као послован човек који се разуме у инвестирање, уложите толики свој новац у нешто унапред осуђено на пропаст: да комунисти саргавају комунисте. Не могуће?!

У свему томе није фигурирао само мој новац и нисам сам бирао тим за то. И ти људи су

НЕГОВАНОВИЋ

Пре него што је Словенија хтела да се одвоји, Џејмс Бејкер је дошао у Југославију и дао је писмени налог да ЈНА спречи Словенију у томе. Тада је Александар Васиљевић, који је био на челу војне обавештајне службе, имао на свим пунктовима своје људе. Одобрење за ту операцију требало је да потпишу председник Председништва СФРЈ Бора Јовић и потпредседник Владе Бранко Митровић, што никада није потписано. Из Словеније извештај је слао лично Неговановић, јер је он био шеф обавештајне службе Словеније.

Када је Југославија пукла Неговановић добија место министра одбране, Ацу Васиљевића хапсе, а Томислава Симовића смењују. Онда је у кабинету тадашњег министра одбране Србије, Јокића, стигла једна мапа из Лондона, план како треба да изгледа будућа Југославија. Ово да се помери, ово да се почисти, ово да се смакне и сл. глупости. Ту мапу смо гледали ја, Јокић и Стеван Васиљевић. Слоба је ту мапу, изгледа, прихватио, али по цену туђе крви.

Како сте ви, са толико поверења ушли у те војне врхове?

План о разбијању источне Европе направљен је давно. Рецимо, пре пет година Енглеска је тражила да има бензинску пумпу у дворишту своје амбасаде, јер су знали да ће бити ембарго. У план разбијања Источне Европе укључена је и Југославија. Међутим, једној другој струји у Америци тај план није одговарао, то није одговарало Бејкеру и Бушу, па је сам Бејкер стигао да то спречи. У Југославији је основано неколико фирми, па и политичких организација, да би преко повољних камата и повољних услова у трговини обезбедила било какав социјални мир, да се инфилтрира што даље може, и да, ако ништа друго, употреби Армију за консолидацију и заустављање распада те земље. Једну такву улогу имао је и Југоскандик, на чијем сам челу био ја.

На жалост, Немци су били мало бржи, па је договор о распадању СФРЈ између Туђмана, Милошевића, Кучана и Изетбеговића постигнут много раније.

Покупили су криминалце по затворима, створили паравојне јединице, пљачкали и убијали сопствен народ... то је била њихова цена да остану на власти.

Када је други покушај војног пуча пропала, није било случајно да се на мојој конференцији у Будимпешти нашао и Хенри Кисинџер у друштву Филипа Мориона, да ми каже: „Човече, тамо је и Бог давно рекао лаку ноћ, спашавај главу, бриши. Немаш ти тамо шта више да тражиш!“

Де Гол лепо рече: „Изгубили смо битку, али не и рат“.

Србија без чврсте руке не може, да будемо јасни. Нерад и навика за лаком зарадом и неодговорним пословањем може да се елиминира само чврстом руком. О некој демократији, коју би они врло брзо претворили у анархију, нема ни говора. Без чврсте руке у Србији нема напретка.

Како сте замишљали прелаз са војне диктатуре у демократију, то се ваљда над-тад морало десити?

Договор је био да се после шест — девет месеци војне управе објаве избори на свим нивоима, с тим што би до избора било очишћено све што треба очистити, и они више не би имали шансе да победе.

Ако је то требало да чисти војска која има сва обележја комунистичке, онда би се могло још десити да буду „почишћени“ људи из садашње опозиције?

Не, не! Људи који су то требали да изведу тврдили су да нису за диктатуру Милошевића. Требало је да прихвате услове који су им понуђени, и да их испоштују. На западу армија и полиција немају право гласања, као ни судије.

Кад падне Милошевић у Србији, шта ћете Ви онда радити?

Доћи ћу да наплатим, а онда ме више ништа не интересује.

имали контакте са обавештајним службама. Ја сам био један од координатора, који је заједно са Бен Арномом унео велику количину прислушних уређаја у Југославију, чак их и лично постављао.

МАЛО ЈАЧА БУБА

Да ли сте их постављали и људима из опозиције?

Не, али сам имао једну мало јачу бубу у колима Слободана Милошевића... Скидам им факсове и дан данас. Све имам.

Ја сам сам пре три године, заједно са адмиралом Јокићем, видео малу како треба да изгледа распад Југославије. Најезио сам се на речи које сам чуо: ово треба да се смакне, овде да се помакне. То је био план Америке, а Милошевић је акцептирао то распарчавање. Наравно, у договору са Туђманом. Изетбеговић је свесно повео свој народ на кланицу да би себе учинио председником земље. То су људи жељни власти по било коју цену, а којима се касније придружују Караџић, Аркан и остали, сада већ милионери у доларима од рата, ратни профитери. А у рат су пошли само у гаћама. Зар треба други коментар. Убијали су и српске породице широм Босне, проглашавали их издајницима, а онда их пљачкали. Дакле, нису, убијали само Хрвате и Муслимане. Лично генерал Миодраг Перишић ми је једном приликом испричао да је увек у џепу носио три чина: четнички, усташки и чин који има у ВЈ, односно Војсци Републике Српске. То је садашњи командант ВЈ.

Стигли сте, после Израела, у Еквадор где за који дан организујете презентацију најновијег достигнућа Ваше фирме COMPREPSA. О чему се заправо ради и откуд Ви, у свету физике и технологије?

У питању је епохално откриће за свет, али откриће које ће ми донети довољно новца, који ће ми, опет, омогућити да будем спонзор Православно-хришћанске заједнице на Балкану. Овога пута нећу да промашим.

Шта би се десило да Вам је успео државни удар?

Вероватно би много боље прошли него што ће проћи сада када се будем вратио. Овога пута не праштам никоме! Апсолутно никоме!

Да ли и даље рачунате на исте људе, који би вам евентуално припремили повратак у земљу?

Боже сачувај! Не пада ми на памет.

Мислите ли да се обарање режима може извести без подршке народа у земљи?

Који народ!? Зар оно што ћути и ради за једну марку. Прва бомба да падне-све би побегло у подруме да сачека зору и види резултат. Од народа нема ништа, на тај напад нема опозиције. Нису изашли да се боре за бољи живот кад су радили за једну ДЕМ, а да изађу да спрече неку страну инвазију, да би бранили комунизам. Ма, шта вам пада на памет. Изаћи ће пар милионера и нешто мало пензионера и то је све, сав отпор.

Заборавањете на чињеницу да у Србији има око 100.000 активних милиционера?

Ти активни милиционери у 90% случајева су добровољци и питам се онда како се тај огромни криминал догађа наочиглед 100.000 милионера, ако они нису сарадници са криминалцима.

Баш зато ће и штитити режим?

Е, баш зато неће да га штите.

Нелогично!

Докле год се радило логично, није испадало логично. Прикупљене информације говоре да би мало ко од њих извукао пиштољ или пушку и изашао пред неку страну трупу да штити систем. Они су само храбри кад на улици изађе 10.000 голоруких демонстраната, тада имају палице, сузавце, шмркове, борна кола, али кад крену командоси тада им неће бити ни трага... Време ће то да им покаже.

На који начин би стране трупе могле да уђу у простор СРЈ?

То ћемо ипак сачекати, детаље не могу сада откривати.

Као главног организатора у киднаповању Ваше породице у Италији оптужили сте Бранислава Лаиновића — Дугог. Да ли Вам је познато где се он тренутно налази? На основу чега сте га оптужили.

Нисам га оптужио ја, него италијанска милиција зато што је рачун у Швајцарској, на који су хтели паре, припадао Пери Опачићу, сину генерала Опачића, који живи у Бугарској и који је главни експортатор нафте у Србију и зато што ми је лично Лаиновић преко телефона тражио те паре. Он и Жорж Станковић.

Колико су тражили?

Милион долара.

ПОСТОЈИ РАНГ ЛИСТА

Да ли знате да је Жорж Станковић убијен усред бела дана у Београду?

То није тајна, платио је главом као и они остали који су у Риму учествовали у киднаповању: од њих 11 само један је утекао, тројица су у затвору, а један је жив и у бекству.

Тај што је у бекству, да ли је то Лаиновић? Глатко се извукао?

Банко Радовић, који је учествовао у киднаповању, је онај исти Бранко који је пуцао у посланика Иву Ђукановића, и коме је Лаиновић помогао да оде у Италију. Лаиновић је тада са собом повео и своју љубавницу Долорес, Хрватицу из Вуковара, да би ми киднаповали децу. Наравно, пошто киднаповање није успело, оне који су у њему учествовали треба сурово казнити.

Бранислав Лаиновић и Опачић су такође требали да узму учешће у извођењу државног удара, и Лаиновић је такође био птица која је пропевала. Зато му поручујем: „Дуги, нећеш дуго“.

Долорес, његова љубавница, сада је у затвору, а пре тога је за Лаиновића водила проститутску кућу у Италији.

Србин, вођа српске добровољачке гарде, живи и прави децу на фронту са једном Хрватицом. Ко је коме ту кога продавао? Да ли је те добровољце продавао да би постао члан Бугарске банке у Софији, да би имао јавну кућу у Италији, или је она за ситне паре њему продавала своје Хрвате. Мислим да је то јасно. Пре или касније биће ухапшен било где на свету, а онда ће се придружити свом старом другару Жоржу Станковићу.

ОНИ МЕНИ — ЈА ЊИМА

Причала се прича да су Протић, Саша Михаиловић и то друштво исплаћивали штедне улоге уз наплату 30% провизије. Ту су, отприлике тих 29 милиона. Тако су Прота и Саша само за себе приграбили 10-ак милиона марака. Протић је направио кућу да је двогледом могао да гледа клијенте, сви су отворили фирме. Томовић је све наоружање које је припадало обезбеђењу Југоскандика однео својој кући и дуг од 11.000 ДЕМ никада није вратио.

Било је и гадова који су те ноћи подигли свој новац, а после су ишли на суд па поново пријављивали штедњу, још једном да узму. Е, бога ми, ти ће да плате.

Питање је ко је тамо уопште оштећен. Ко год је имао штедњу дуже од шест месеци извукао је главницу, за више од годину-извукао је душло.

Да, али све Ви сте те људе привукли том стимулацијом?!

У реду, слажем се, али зашто да нико прстом не мрдне против те државе која је мене покрала, тако да изгледа да сам их ја покрао. Кад мени држава врати дуг-вратићу им и ја оно што је њихово. Оно што је Саша Михаиловић са својом групом прерадио податке месец дана касније, било је бесмислено и закаснило. Кажу, документација је уништена. Није уништена, већ је понета.

Још увек њима није јасно с ким су имали посла и ко је Језда.

Да ли сте задовољни извештајима који су стизали из земље о расплету афере „ЈУГОСКАНДИК“?

И ту постоји ранг листа оних који су предњачили са лажима и фалсификовањем. Прва три места заузимају Вања Булић, Љиљана Хабјановић-Ђуровић и Владан Динић.

На пример Владан Динић је од мене добио 10.000 ДЕМ за своју ташту и 10.000 ДЕМ да би о „Југоскандику“ и мени лепо писао, а испоставило се да ни његова ташта није добила новац, а да ни он није лепо писао.

Да ли је белгијски авион, који је принудно слетео на сурчински аеродром, имао неке везе са Вама, да ли је то слетање било у Вашем аранжману?

То стварно не знам. Баш сам се пријатно изненадио када о томе читао у новинама (смех господина Васиљевића. прим. Б. С.)

Да ли сте упознати са детаљима пљачке трезора „Југоскандика“ и да ли сте, евентуално умешани у ту пљачку?

Умешан у пљачку сопственог трезора?! Ни сам, али онај ко је знао шифру трезора свакако јесте!

Ко је тај?

Саша Михаиловић.

Ја сам на време упозорио да је формирани Одбор штедиша, у ствари, одбор пљачкаша. Послао сам имена тих штедиша, а на том списку су била двојица полицајаца Републичког МУП-а. Те ноћи када је трезор опљачкан (шеф обезбеђења Томовић, неколико дана раније није приметио да је кључ на вратима помомљен, да се прозор не затвара, склонио је и обезбеђење) гледали су видеокасете уместо у камеру да виде ко улази и нико није приметио да улазе људи који пљачкају сеф. Шеф обезбеђења је за то време седео у београдском СУП-у.

Колико је новца однето, тј. колико је остало у трезору када сте отишли?

Тачно 36 милиона марака и 254 кг злата.

Колико су признали да је било?

Речено је да је штедишама подељено 8 милиона, ако је и то подељено, јер чујем да је било великог фалсификовања признаница. Подигне се 5.000 ДЕМ, а они допишу две нуле... На том списку није више од 200 људи и сви су имали ситне улоге — 3-5 хиљада марака, па ми чудно како су стигли до цифре од 8 милиона марака. Оно што је остало, 28 милиона, кажу да је три опљачкано, а да девет недостаје. То каже Саша Михаиловић.

Са многима сте се замерили чак и са неким обавештајним службама...

Не, него са врло малим бројем људи и само из америчке обавештајне службе.

БРАЋАМ СЕ КАО КУГА

Ко су људи који Вас тренутно обезбеђују и колико их је?

Пуковник Интерпола Хорхе Виласис, поручник Александар Пенкаи, Иван Робели, Омал Давила и један од шефова специјалаца из обезбеђења председника Републике Еквадор, човек који има девети дан каратеа Марсело Варга, овде познат као председников Рамбо. Они су стално уз мене, а осталих десетак су ту — да

се нађу, злу не требало. Марсело води групу од 5 људи, сјајно обучених, уз које се човек увек осећа сигурним. А није тајна и да сам лично наоружан, и то доста добро.

Намераваате ли овде трајно да се настани-те?

Не, није ми ни на крај памети. Одавде путујем за десетак дана. Не остајем и не мирим се са туђином.

Враћате се?!

Враћам се, али овога пута као куга, или топовско туле.

Да ли Ви претендујете да освојите власт и председничку функцију будући да покушавате обарање Милошевића?

Не, апсолутно! Власт као власт ме не интересује, јер је тај народ доказао да за њега бољи, удобнији живот није интересантан ако му поставите услов да ради тешко и поштено, већини тог народа.

Па, кад сте дигли руке од народа, шта вас то покреће против режима који тај народ подржава?

Освета, само освета. Зато што су ме покрели, што су од мене покушали да направе лопова, што су ми киднаповали децу, то им никада нећу опростити. Никома! То мене интересује, да повратим своју имовину, да новац блокирам на Кипру (сам Мило Ђукановић је недавно ишао код гувернера Аксендијаса да интервенише за тих 540 милиона) вратим штедишама, све са каматом, и да са овима рашчистим једном заувек. Онај хумани и нежни Јездимир Васиљевић више не постоји. Остао је само човек жељан освете и ништа друго.

ЈЕЗДИНА ЛИСТА ЗА ОДСТРЕЛ

1) Бранислав Лаиновић — Дуги, једини преживели и утекао од киднапера моје деце, 20. августа из Пезара у Италији, сада званично тражен од Међународне полиције, Интерпола из Рима. Нудим за пријављивање његове адресе и довођења до његовог хапшења 20.000 ДМ. Пугује између Грчке и Бугарске са лажним холандским пасошем.

2) Стеван Протић, адвокат из Београда, поседује фирму у Грчкој, у Солуну, за следећа кривична дела: пљачка 94 кг у полугама из трезора Југоскандика, за нелегално распарчавање имовине Југоскандика, у ефективни 8 милиона марака и присвајање других девет милиона марака. После затварања Југоскандика исплаћивао је штедњу уз провизију од 30% што му је донело профит од 2,4 милиона ДЕМ. За саучешће у пљачки Југоскандикове имовине, када је нестало 3,8 милиона марака.

3) Јоцић — Јоца (компањол Колета и Бомбоне) криминалац по занимању, организована трговина дрогом, оружјем и проституцијом, лични пријатељ адвоката Протића, за илегално одузимање моје куће на Дедињу и претварање у бордел.

4) Зоран Станковић, власник фирме Интершпед из Смедерева, који је лажном оптужбом против Југоскандика присвојио 3 шлепера и 6 возила.

5) Вања Булић, по занимању лажов и битанга, хонорарно се бави новинарством. За све бљувотине за рачун СПС-а у свом квази листу „Дуга“, не желим му дуг живот.

6) Владан Динић, по занимању слепац, будала и преварант. Организовао је долазак новинара у Будимпешти знајући за мој одлазак из Југославије примио у присуству сведока хонорар од 10.000 ДЕМ. Том приликом наплатио је и таштину штедњу од 10.000 ДЕМ коју ташти није пријавио.

7) Томовић Мирко, бивши шеф обезбеђења Југоскандика, за крађу целокупног софистицираног наоружања Југоскандика: снајпера, митраљеза, ласера, невраћања дуга од 35.000 ДЕМ, организованог покушаја убиства моје кћерке, зета и унучади, директну организацију и координацију септембарске пљачке трезора Југоскандика директно из централе полиције 29. новембра у друштву Александра — Саше Михаиловића, јединог познаваоца шифре Југоскандиковог трезора и грубо, и лажно сваљивање кривице на недужну секретарицу Тамару Милић, само из разлога неузвраћене љубави.

VASILJEVIC JEDIMIR
Vasiljevic Jedinir
10-09-94
9070

Власт као власт — бесмислено. Они пензионери који примају марку-две и гласају за Милошевића — баш ме брига за њих! Обично кад се неко врати међу своје каже: „Драги мој народе!“, а ја ћу им рећи: „Дошао сам да вам нану нанину!“. Наш народ је такав, воли да га неко мучи и јаше, да се осећа бедно и да га стално неко зауздава. Нећу више да га зовем „наш народ“. Плачи Боже над њим! Не праштам никоме више ништа. Желим само да се вратим и наплатим. Мени више пара не треба, ал освета...

И ону пару што су покрали од штедиша, тих слепаца, и оно што су покрали државу и склонили на Кипру, Грчкој, Кини, Њујорку, све то што је блокирано — да се врати тим слепцима. Као ми је једино оне недужне деце, плаћају ми криви ни дужни због својих слепог родитеља, који свесно бирају да живе ко стока...

Ево један пример: на шалтерима у банци жена подиже камату 15.000 ДЕМ на штедњу од 150.000 ДЕМ и радник јој даје да се потпише на моју председничку листу: „Ма, не пада ми на памет, то је њему Слоба дозволио да он ради ово!“. А ја нешто размислим: запамтио сам те добро, па сад нек' ти Слоба врати твојих 150.000. Писмо такве садржине сам јој и послао. Један лекар са ВМА и његова породица држе укупно 600.000 ДЕМ, одакле му толико када се зна да лекари раде за највише 100 ДЕМ?

Представили сте ми своје обезбеђење. Да ли Вас је страх овде у Екватору и зашто га напуштате?

Са злочинцима који не бирају средства јаче се шалити. Циљ им је, по сваку цену, да остану на власти, а они добро знају колико им ја добро размислим.

Као што знам и колико они мени добро мисле.

Да нисам сам и да нисам луталица, како су ме називали у штампи, потврђује ми податак да ће на промоцији најновијег достигнућа, електрогенератор затвореног струјног кола, учествовати око 50 конзуларних представника и више од 80 информативних кућа. Људи који су били у стању да раскомадају своју земљу и убијају сопствени народ, да га доведу до просјачког штапа, спремни су на све. Па зато и ја не седим скрштених руку.

БОС ИЛИ ЗЛОЧИНАЦ

Сем улагања у овој пројекат, да ли још у нешто инвестирате?

Само у оно што ме интересује. Покушавао да неен направим исту грешку при избору људи који ће ми помоћи и који ће сарађивати око мог повратка. Једини циљ тренутно ми је да се пројекат добро пласира и продаје, да буде довољно пара за спонзорство православне хришћанске заједнице или Балканске економске федерације.

Мислите да може доћи до таквог уједињења?

Прво ће се Црква ујединити, а онда и све друго.

И у Цркви постоје велики проблеми, македонска црква не признаје матичну српску...

Ни туран неће на свадбу, ал' га упрте на леђа па га носе. До таквог уједињења може доћи ако се велики босови око тога сложе и ако имају интереса.

А да ли ће највећи балкански бос пристаћи на такво нешто?

Да ли је највећи бос или је највећи злочинац, не знам шта је, али знам да је копирао Хит-

лера комплетно. А вероватно ће као Хитлер завршити, у то уопште не сумњам, јер је општепознато да му је породица склона ка самоубиству.

Поменули сте покојног Ђесара. Како је он настрадао?

Ђесар је био главни, задужен за одузимање моје нафте. И није га убио незадовољни радник него човек болестан од рака, човек коме је до краја било остало само шест месеци, директор транспортног предузећа Црне Горе. Он је кренуо према Милу и Момиру, а Ђесар се испречио на вратима. Овај га убија, а човек из обезбеђења пуца овоме у леђа. Тако је испало да је убица успео осам хитаца да испали у себе из два пиштоља.

Ко Вам је дао дозволу да отворите банку која је давала тако стимулативне камате у условима блокаде?

То је најфеноменалније питање! Браво! То што се десило у мом случају остаје у историји дрскости у аналима финансија у свету: ја дозволу никад нисам имао!

Кад су ми претили одузимањем дозволе, ја сам им поручио: „Људи, ја немам дозволу, ја нисам банка!“, а они мисле да се Јездимир зафркава.

Било је овако: основан је „Југоскандик“, као трговачка фирма за аутомобиле, телевизоре и сл, и тада се могла прикачити још понека активност. Мој адвокат каже: „Има овде једна тачка где пише да се можете бавити штедним улозима по законима о банкама и поштанским штедионицама“, а ја му рекох да дода и то. За девизно пословање била је потребна посебна дозвола Банке Југославије и ја одем код покојног Боре Атанацковића и кажем му: „Чика Боро, ја бих да се бавим и овим што пише овде, је ли може једна дозвола?“

А он ће мени: „Мангуле, што си дошао код мене?“ Знаш, чика Боро, ал' ја старије људе поштујем, је ли може једна дозвола за штедњу у девизама?“

„Ајде, Филиповићу, напишите му ту дозволу!“

Онда ја позовем маркетинг менаџера ММФ-а, др Хуга Шурмана, потпредседника аустријско-швајцарске приватне банке, његовог брата Леа Шурмана, тадашњег потпредседника швајцарске банке и мађарске банке и још неколико људи из ММФ-а, позовем људе из милиције, армије, НБЈ, новинаре и направим сјајну фешту у СТУДИЈУ Б — отварам банку. Одштампане књижице, одштампани уговори и штедња почиње. Тако отварам 26 филијала, а да никоме никад није пало на памет да ме пита: „Човече, имаш ли ти дозволу, јеси ли ти банка?“ Ја никада банка нисам био, јер дозволу никад нисам имао. Све трансакције сам вршио са својом дозволом.

Ко је онда, ипак, стајао иза Вас? Из Југославије — нико! Њима је одговарао социјални мир и нису питали за цену.

ЈА ЛОЖИМ ВУЛКАН

Како је Ваше мишљење о опозицији у Србији?

У мом виђењу постоје само два човека: Вук и Коштуница. Ђинђић је, по мени, нови Милошевић. Када сам ја за избор доао паре Мићуновићу, за то је знао Мићуновић, Ђинђић и његов секретар. Сутрадан је код мене дошао СДБ: знали су и које сам паре дао, и коју суму, и које новчанице. Мићуновић, који их је примио, сигурно није рекао, секретар још мање, то је могао да буде само Ђинђић. Зато је ове године, како чујем, имао леп маркетинг и лепо

пробијање на председничку функцију у својој странци. Милошевићу увек треба потпора: изгубио је Шешелја, следећи му треба пошто му је Нова демократија много мала.

По анализама које сам добио од добро обавештених људи, Вук и Коштуница су доста слични: не треба им пуно пара и непоткупљиви су, нису халалљиви на паре. Од целог опозиционог врха једино њих двојица котирају на тој позитивној страни.

Шта је са др Војиславом Шешелом?

Он може још сто пута за Милошевића да каже да је бандит и криминалац, па се неће опрати за све оно што је за време службе код Милошевића радио Животи Панићу, Ћосићу, Вуку, Гишки, Белом... Он само може да се откупи да би сутра, евентуално, водио сектор Црвеног крста или неку другу хуманитарну организацију. То би било добро кадровско решење.

А ја ћу да ложим вулкан док се не усија и проспе лавина. Нећу да останем ни травке, да се зна да је вулкан прошао.

Испричаћу вам једну анегдоту: отишао човек у свет и кад је мислио да је научио много тога желео је да се врати кући, а професор му каже: „Човече, остани још мало, изучи мерифетлуке“.

„Таман посла, ја сам поштен и частан човек, шта ће мени мерифетлуци“. Врати се у своје село, а тамо полуучени поп лупета, лоше тумачи Свето писмо, а овај наш устане и каже: није то тако него овако. Поп кваран, па рече: „Народе, чусте ли ви шта овај рече, избаците га напоље да не срамоти ово свето место“. Избацише они њега, и он оде да изучи мерифетлуке, па се поново врати у своју цркву, али сада окићен, са свитом. Иста црква, исти народ, исти поп, а он каже: „Оче свети, колико ја света продох, тако сјајну беседу нисам чуо, па за сретан пут мене и моје браће дозволите ми да из ваше свете браде ишчупам три длаке. Боли попа, али мило му је, јер је то света брада. Затим изађе на врата и каже: „Народе, узмите по три длаке из његове браде, глава му је света!“. Народ му је сву браду почупао.

Какову је улогу, после Вашег одласка из Југославије, одиграо адвокат Југоскандика г. Протић?

Исту ону улогу коју су одиграли и моји деоничари Мирковић Срећко, Мирковић Горан, Миодраг Спасојевић, дакле улогу лопова! Протић је једини имао кључ од трезора за злато кад сам напустио Југу. Нестало је без трага око 94 кг злата.

Друго, нико њега није овластио да те ноћи исплаћује штедише, пробране по само њему знаним критеријумима. Никад такво овлашћење није добио. И поред те деобе и фалсификоване признанице, зна се и група људи која је то радила, нестало је, признали су, 29 милиона марака, јер је у трезору било 36 милиона.

Није ми јасно зашто сте оставили толике паре?

Зато што сам морао хитно да одем.

МУЖ ПОСЛЕДЊИ САЗНА

До последњег часа сам веровао да људи из Армије нису такве бабе као што се то показало и да ће да ураде оно што су требали да ураде. Када су ми у 10 сати увече рекли: „Нема од тога ништа, купи се и бриши!“, ја сам тако и учинио.

Ко вам је јавио да је ствар пропала?

Постоје и људи које морам да заштитим. Овако је то било, то можете да напишете. Ми смо то припремали и ја сам преко Бугарске уносио потребно наоружање и униформе. За то

знају наши цариници на бугарско-југословенској граници. Два пуна камиона троделних униформи, укупно 2.000 комада. Обишли смо све чуке да избегнемо царину, јер смо превозили и шлепер са оружјем и гранатама. Седам дана је лутао камион, а онда смо ипак прешли на царини. Са мном је био Протић (адвокат), јер смо пре тога били у Нишу код генерала Перишића. У часу кад смо требали да пређемо границу, два авиона ВЈ нарушила су бугарски ваздушни простор да би Бугари кренули, а како ми је Мика Стевановић рекао, он никада није дао налог за узлетање тих авиона. Тад сам видео да неко саботира. Камион је најзад прешао и сместили смо га, Протић лично, у војној касарни у Зајечару, а све то у пратњи генерала Перишића. То је истина, то наши цариници могу да потврде.

Какав је био квалитет тог наоружања?

Највише је било минобачачких граната „базука“ и ту је било доста оружја за борбе на малом простору, аутоматско оружје претежно.

Колина је вредност тог наоружања била?

Укупно 250.000 долара. Камион нам је пребацио и чекао нас је на бугарској страни Пера Опачић. И Дуги је у тај посао требало да буде укључен. Касније, ти исти људи организују киднаповане моје деце.

КЕРТЕС

Демонстрације 9. марта 91. и њихов значај провалили су Американци. Већ у 6 сати ујутро милиција је блокирала цео град. Ко их је обавестио, ја нисам сигуран. Циљ је био да се Вук навуче, а опозиција разбије, премлати, што су се мало прерачунали, јер је Кертес преко 3000 затвореника, укључујући и покојног Кнелета, пустио на улице Београда.

Кнеле се шепурио да ме на Св. Стефану присиљавао пиштољем да играм, а ја га у животно нисам видео. Он смео да ми приђе на Св. Стефану? Знаш кад би се вратио са Св. Стефана?! А то што му се десило — десило се.

Његово убиство је, чини ми се, довођено у везу са Вама?

Само зато што су ми те вечери разбили светла на оба блиндирана мерцедеса, која су сада овде у Еквадору. Два сата касније, нађен је мртав у свом апартману. Да би имали покриће, разбили су ми светла, отишли и ликвидирали га.

Ко је требало да користи то наоружање?

Војска! Они су прво требали, као што сам већ рекао, да униште каблове специјалних телефона, резервне магацине милиције и, ако се неко супротстави, да се делује аутоматским наоружањем и базукама.

На тако нешто је пристајао генерал Перишић?

Бар у разговору јесте!

Ко је требало да буде главнокомандујући целе операције?

Било их је више. Перишић, који је био командант касарне у Нишу, требало је да не интервенише. У Београду, главне смерове тенковима је требало да пресече Шљиванчанин, Мика Стевановић је обећао да неће подићи авиацију, док је све њих координирао генерал Живота Панић. Наравно, било је још људи који су остали до краја верни и које не желим да имenuјем.

Интересантно је да овако нешто још увек није процурило у јавности?

Јесте, али у страниој штампи. То је као кад муж вара жену: она по правилу последња сазна.

Где је завршило то наоружање и униформе?

Униформе су завршиле у Републичком МУП-у, код Станишића, а с тим „бузукама“ и лаким наоружањем стварно не знам шта је било. Према неким информацијама то је отишло у Книн.

Имам утисак да сте изгубили сваку наду да се у Србији било шта више може мењати регуларним путем?

Апсолутно! Избори у Србији изгубили су сваки смисао, све док ова генерација пензионера не изумре. Кад бих имао било какву власт — забранио бих пензионерима да гласају.

Шта је све потребно остварити да бисте могли да постигнете свој циљ „Да се вратим и наплатим“?

Потребне су само паре, ништа друго, да би се план што брже извео.

ДАФИНА НИЈЕ ВЕРОВАЛА

А је ли тачно да сте радили за Интерпол?

Тачно је!

А сада?

Сада Интерпол ради за мене! И добри смо пријатељи.

Ухватити се у коштац са оном комунистичком мафијом, без добрих података било је немогуће. За сваког од њих сазнаш колико има путера на глави, још му нешто тунеш у џеп и он је миран као бубица.

То је био Ваш принцип пословне сарадње?

Није било друге. Једино тако сам могао да их држим под контролом. Ем знам где су му паре, ем знам за његове прљаве послове а још му и ја додајем у џеп, нема проблема. Терај и ради шта год хоћеш. Што сам и радио.

Шта мислите о великој афери Дафимент банке и оном фамозном објављивању признаница у „Дуги“ и „Српској речи“?

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
СКУПШТИНА ГРАДА БЕОГРАДА
Бр. 4-97/92-K
9.10. 1992 год.
БЕОГРАД

У Г О В О Р

О УСТУПАЊУ ДЕЛА ПРИХОДА ОД ПРОДАЈЕ ДЕРИВАТА НАФТЕ
КАО ДОНАТОРСТВО ГРАДУ БЕОГРАДУ

ЗАКЉУЧЕН ИЗМЕЂУ:

1. Скупштина града Београда, Београд, Драгослава Јовановића бр.2. коју заступа др Слободанка Груден, председник Скупштине града
2. "Југоскандик" ДД из Београда кога заступа директор Јездимир Васиљевић

Члан 1.

Уговорне стране заједнички констатују:

- да је између Скупштине града (у даљем тексту: град) и "Југоскандика" ДД (у даљем тексту "Југоскандик") сачињен протокол о сарадњи;

- да је тачком III протокола предвиђена сарадња области снабдевања града дизел горивом и другим нафтним дериватима с правом слободног формирања цена, као и деоба добити, разлика између набавне цене дизел горива и других нафтних деривата и њихове продајне цене (у односу 50%:50%).

Члан 2.

Град се обавезује да ће предузети мере да се на територији града Београда обезбеди "Југоскандику" најмање 15 бензинских пумпи у закуп.

"Југоскандик" ће посебним уговором регулисати са власницима пумпи висину закупнине, рок закупа и друге услове резане за закуп.

Члан 3.

"Југоскандик" се обавезује да ће на пумпама из чл.2. овог Уговора обезбедити продају најмање 10000т деривата нафте месечно.

Члан 4.

Расподела разлике између набавне цене дизел горива и других нафтних деривата и њихове продајне цене вршиће се месечно у року од 5 дана у текућем месецу за протекли месец на основу документације коју ће "Југоскандик" достављати Секретаријату за финансије Скупштине града.

Уплата разлике из става 1. овог члана која припада Граду вршиће се на рачун који одреди Град, а користиће се као допунски извор за финансирање обавеза града у комуналној области, за финансирање културе, физичке културе, социјалне заштите и др.

Члан 5.

Ради успешивања пословне сарадње, предвиђене овим уговором, "Југоскандик" се обавезује да на име аконтације Граду уплати 4.000.000 ДЕМ (четиримилiona ДЕМ) у року од 3 дана од дана потписивања уговора на рачун банке коју одреди град.

Повраћај аконтације из става 1. овог члана вршиће се сукупним умањем остварене добити која припадне Граду по члану 4. овог уговора.

Београд, 8. октобра 1992. године

Бр. 4-97/92-K

Никада се њом нисам бавио иако је она мене много пута нападала, прозивала ме као кукавицу и сл. Ја једино жалим оно што се десило њеној породици. Разговарао сам са њом и покушавао да јој отворим очи, али она ништа није веровала. Никад ми неће бити јасно зашто ми није поверовала када сам јој рекао да је само седам минута након несреће на лицу места био Михаљ Кертес лично и тражио од мађарске полиције да се лешеве одмах затворе у ковчеге и пошаљу у Југославију што је мађарска полиција одбила.

Покушао сам да јој укажем на чињеницу да јој је породица убијена, а да није била саобраћајка, али она о томе није хтела да размишља, вероватно да би заштитила живот преостале кћерке која је била трудна. Пристајала је на све: да ћути, ради како јој нареду. Рецимо, кад сам ја тврдио да су Мркоњић и друштво купили преко 50 милиона она је рекла: „Не, није истина“, а када је и сама стигла у банкрот онда је почела да вади признанице. Познато је да су је политичари подржали и основали, да би преко ње обављали своје прљаве послове. Што код мене ниједан није прао своје паре!? Ја политичаре нисам имао.

Пар дана пред мој одлазак, дође код мене извесни господин Васиљевић из инспектората Народне банке Србије, који ме је годинама прогањао, заједно са својим пријатељем, иначе вишим инспектором СУП-а Београд, и каже: „Јездо, да се ми помиримо, да ја код тебе уложим једно 40.000 ДЕМ“. У присуству Стевана Васиљевића рекао сам му: „Биће ми то најслађе паре у животу“.

„Зашто“?, пита он. „Замислите, ја једног дана банкротирам, па се прочује да је код Језде

ЗА "ЈУГОСКАНДИК" ДД
Јездимир Васиљевић

ЗА СКУПШТИНУ ГРАДА БЕОГРАДА
Др Слободанка Груден

изгубио паре инспектор НБЈ и инспектор из милиције за контролу финансија”.

Они су се насмејали, мислећи да је то једна од мојих анегдота, али после три дана — биле су ми то заиста најслађе паре у животу. Њима двојици никад ништа нећу вратити, осим ако ми буду доказали да су тих 40.000 ДЕМ поштено зарадили.

МЕНИ НЕ МОЖЕ

Колико добро сте познавали г. Милошевића?

Први пут сам га упознао када сам водио Боби Фишера, после меча. Други пут када сам требао да отворим пумпе по Београду, а Бора Јовић ми рекао: „Не може, то се коси са нашим идеалима петокраке” и из тог разговора проистиче онај чувени уговор о „донаторству” који ме коштао 4 милиона марака.

Тај уговор је потписала др Слободанка Груден, тада градоначелник Београда. Каква је она била за сарадњу?

Слободанка Груден била је крајње коректна кад ми је рекла: „Добила сам налог од шефа”, хоћете ли или нећете, ја немам избора”.

Где су завршиле те паре?

Највећи део код Жике Муштикле, за градњу станова СПС-овцима. Замисли, посланик Жика Муштикла.

Ако је Слоба имао отпор у Београду, онда га је свакако имао од др Слободанке Груден, и то суров отпор. И зато Милошевић никад није могао да је смисли. Она је имала довољно храбрости да онако опали у „Борби” по недирљивој Мири Марковић, а не треба заборавити ни да је посетила Даницу и Вука док су претучени лежали у болници, кад је то била велика јерес.

Нисмо завршили са Милошевићем, какав је као човек?

Ваша тренутна преокупација: презентација електрогенератора затвореног струјног кола. Шта је суштина те новине?

Затворено струјно коло јоје ћете моћи да видите у стварности јесте скуп генератора који се прво покрећу обичним дизел-мотором, или на било који други начин, и кад се батерије напуне после два сата тај систем производи довољно струје да лементира поново батерије и да произведе 100% струје. Не треба му више репроматеријал, сам себе генерира после два сата рада. Дакле, није перпетум мобиле перпетуалне снаге — ради се о два сата генерирања, а онда користећи фугасивну снагу точка и већ до сада постојеће механичке силе, које нико није приметио — користио, трансформишу се практично у електричну енергију. Суштина је у бољем, већем, коришћењу капацитета механичких снага.

Звучи као илузија, али узимамо у обзир да је пре 30 година један мотор за кола био тежак тону и да је трошио 50 литара, а да је први компјутер био величине спаваће собе, а данас се може носити у џепу. Онда није необично ни да се електрогенератори унапређују. Пре 30 година генератор на струју дизалицом је дизан, а данас је исти капацитет много мањих димензија.

Долази до комбинације постојећих механичких снага које се претварају у енергију. Све до јуче постојало је писано правило да је једном мотору, на пример, 100 А, да би се покренуо у погон у пуној снази, потребно 5-8 пута више снаге. Ми ћемо га покренути са само 80%, значи 10 пута мање снаге. И то ради пуном брзином. Захваљујући једном дивајсу који се зове **frekven-sy control**, који полако убрзигава у мотор високу амперажу, ниску волтажу и даје му импулсе да би се покренуо. За само две минуте он га ставља у пуни број обрта са само 70% снаге, а не као до сада са 5-8 пута више.

Ако, свако чудо за три дана, и за ово ће мислити да је то чудо, а онда ће га прихватити као нешто сасвим нормално. Толико је прост механизам да ће сваки механичар отићи кући, саставити четири генератора, ставити трошак у средину, купити електронски дивајс и то је све.

Ако није тајна, колико сте уложили за куповину тог пројекта?

Ја? Ништа!

Како сте онда дошли до тог проналаска?

Пројекат је власништво моје фирме и то је једино што могу да кажем. То је нешто што је мени поверено.

Овај пројекат је једно лепо покриће за моју најаву, за мој повратак и продор у Европу, да би се стекла једна већа популарност и нова клима за оно што треба да се догоди. Медијски све треба припремити, психолошки привићи људе, да би се кренуло у озбиљну акцију.

Колико сте предвидели времена за медијско пробијање?

Око 5-6 месеци.

А да ли то стварно ради?

Презентације, којима су присуствовали врхунски физичари из САД и Еквадора, биле су успешне, а и ви ћете имати прилику да својим очима видите како то функционише. Зар би се мом позиву одазвало преко 50 представника амбасада, толико заинтересованих физичара и електроничара, зар би о томе писало преко 80 новинских кућа... Пројекат ради и ту је крај и почетак приче.

РАДИ

Имала сам прилику да присуствујем презентацији проналаска који сте инсталирали.

Колико вас је коштао овај пилот-пројект?

Негде око 400.000 долара.

Где се све може применити овај Јездин електрогенератор?

Може се примењивати до 12 MW било где.

Да ли сте пријавили патент, да ли се плашите да би пројекат могао и да вам неста-

не? Пријављен је у Минхену у Европској патентској организацији, тако да сам апсолутно заштићен.

Овакав пројекат који, изгледа, функционише (време и пракса ће рећи коначни суд) многом бe снижио цену електричне енергије. Да ли су се појављивали монополисти да Вам нуде сарадњу, или евентуално да Вам прете?

Постигнут је споразум да се свим хидро, термо и нуклеарним централама продаје пројект, тако да би они и даље сачували свој монопол. На који начин: хидроцентрале могу да дуплицирају свој капацитет, с тим што их даља продукција неће коштати, јер је генератор затвореног круга.

Компаније које ће продавати генераторе, трансформаторе и све што је потребно за мини или велике централе, су, после шест месеци преговора, успеле да склопе, тако да ће седам највећих светских произвођача елемената за електроцентрале бити повезана са Мицубишијем, који продаје то фамозне електродивајзере. Са те стране, ја немам страха за себе.

Видела сам да имате велики тим професора овдашњег Универзитета, који раде за вас. Постоји ли могућност да Вам они „скину” пројекат, будући да су непосредно ангажовани у њему?

Не, таква могућност не постоји. Цела тајна је у, како су је Еквадоријанци назвали, магичној кутији и у оном малом електронском дивајзеру које гради Мицубиши, а програм у њега се убације у Хјустону. На основу тог програма дошло се до остварења овог сна?

Ко је задужен за убацивање тог програма?

Састав дивајзера и програм који се убације знају четири човека, од којих сам један ја. Сигурно не постоји шанса, а било је разних покушаја, да се тај дивајзер дешифрије. Мислим да не постоји начин да се ово украде, бар за сада.

Мој утисак је једно, а статистике говоре нешто друго. Ко год иде код њега — он му одобрава све, кад изађете то више не важи, са свима је галантан, он ништа не зна и ни у шта није упућен, али све воли да зна.

питао сам га зашто не застави краћу, а он је рекао да је то тешко, јер је ствар узела маха.

Да није знао ко све краде, не пада ми на памет да у то верујем, да његова десна рука Станишић није знао за Божовићеве и Зеленовићеве пумпе и цистерне по Мађарској не верујем, с обзиром да су Станишићеве и Божовићеве супруге из истог краја. То што је он тврдио да није знао да је Кертес извукао пар хиљада затвореника на демонстрације 9. марта — то он може да прича неком другом, мени не.

Тесно сте сарађивали са људима из врха ВЈ. Колико сте уложили својих пара за увоз оружја за ВЈ?

За три године, тачно 84 милиона долара.

Шта је све Вашом заслугом стигло на ове просторе?

Стигли су посебни инструменти, који омогућавају у ноћним условима видљивост од 12 км. Кад се дешифрије објекат, у земљи до 60 цм, онда се на екрану фокусира облик предмета. Ако се посумња да је мина, активира се ласерски нишан јачине 40.000 А, који до 20 км активира мину. Тим оружјем уништена су минска поља у Вуковару, а да никог на два и по км није било у близини. Тада се, збуњени оним што виде, предало 3500 ХДЗ-оваца.

Ко је из ВЈ био веза за примопредају наоружања?

То сам носио директно у Генералштаб и Министарство одбране. Када сам видео да су у Министарству одбране софистицирани ноћни инструменти, за ноћно прислушкивање и ноћно осматрање, а могу да служе и за лов, почели да деле да би га користили за лов, онда сам престао то да им носим, али сам носио директно код људи којима је то спасавало животе.

Ко су ти ловци из Министарства?

Марко Неговановић и његово друштво.

Док су министри одбране били Јокић и Си-мовић, лепо смо сарађивали, доласком Неговановића на ту функцију — све ми се огадило.

Рекли сте на почетку да сте били против распада Југославије, а наоружавали сте ВЈ за тај распад и рат. Колико се осећате одговорним за касапницу која је направљена на просторима БиХ и Хрватске?

Касапницу нисам направио ја, нити сам учествовао у иницирању распада. Кад је почело оно што се више није могло зауставити — покушао сам да помогнем свом народу, првенствено из хуманих разлога. Било је људски спасавајући људе из тих кланица, који су месецима били заточени по подрумима.

Уопште се не стидим што сам учесник у спасавању људи, углавном цивила и деце, из Вуковара. У Бањалуци сам спасавао недужну децу, ниједно није имало више од 30 дана, у Книну, када су били у обручу и када су их напали дуж линије од 120 км, помагао сам им да пробију обруч. Ту су ласери одгирали главну улогу. Дакле, спасавао сам животе људи.

Али, када сам видео да се тим оружјем циља на недужно становништво, не само на муслиманско и хрватско него и на српско... Ко год је био богат, без обзира да ли је Србин, Хрват или Муслиман, планирала се његова ликвидација. Када сам то дознао а то сам видео на највишем врху, прекинуо сам сваку даљу сарадњу.

Користили су ласерско наоружање у пљачки?

НЕМАМ ПОРУКУ

Мислите да сте изгубили једну битку?

Јесам, јесам!

Изгубио сам битку за коју никад нисам рачунао да ћу изгубити. Нисам могао да верујем и никада нећу схватити да људи могу да се помире са бедним животом, да пристају на све само да не раде. Чак пристају и у рат да иду као добровољци...

Слоба је своје Србе добро прочитао.

Када је чувени Баја Паша ишао у агитацију, и када су друге партије обећавале школе, цркве, путеве, он би одговарао: „Нема од тога ништа, држава нема пара. Ал’ ако оћете да уградете багрем из државне шуме, а да шумар не види — гласајте за мене. Потукао је на изборима све своје противнике, јер наш чова воли да смакне туђе, а да не одговара, више од свега. Од свих наших радника, у иностранству, реци ми једног који није нешто дрпио и донео кући. Сви су, углавном, радили по фабрикама, али зар је постојао иједан који није изнео дневно бар један шраф. То му је у крви.

И ви сте, ако се не вaram, доста радили у иностранству?

Да, радио сам, али нисам крао него хватао лопове радећи са Интерполом. Зато и знам шта су радили. Колико је имена прошло кроз моје руке, то је сачувај боже.

Људи нису смели да уђу у југословенску кафану, јер је важило правило да се тамо састају све сами ловци.

Зато је Милошевић добро прочитао свој народ, дозволио им да краду, да живе без одговорности, криминал да им буде исплативији од рада и зато ће Милошевић изборним путем владати до своје смрти.

Имате ли неку поруку за српски народ?

Ништа, ништа! Шта ја имам њима да поручујем. Ником ништа не поручујем — само радим и чекам својих пет минута. Све моје поруке биће лично уручене.

Па, погледајте само колико је сад тамо оних који су милионери (углавном у страним валутама), а у рат су отишли и без својих гаћа. Када сам у Требињу ушао у једну шупу, у којој није било чега није било — згадио сам се на своје наивно учешће у том рату.

Да ли сте то оружје набављали, тј. да ли је то био део плана да за себе придобијете што више људи из војног врха, за операцију коју сте касније имали на уму?

Не.

Прво, ја заиста нисам могао да верујем да неко може да убија децу на фронту и у то сам

кренуо искрено, као у неки хумани позив. Касније када сам видео да је политичарима циљ да профитирају на основу рата, дигао сам руке. Мислио сам и до задњег часа имао сам наду да ће се војна лица која су, тад сам сматрао, тако учена и васпитана, консолидовати и вратити част и понос који Армија треба да има. Али, ето...

Спасавати свој народ је хумано. У рату спасити главу пријатељу или рођаку, обично се за то не бирају средства, јер онај с друге стране пуца — не баца крушке. Тако да ја не могу гађати прачком, него оним чиме и он мене. Али, поубијати сопствени народ, зато што има BMW, мерцедес и пуну кућу и то донети у Србију и шепурити се као богаташ, сматрам тешким злочиним, који је незапамћен у човечанству, и учинићу све да међународни суд изведе праве кривце овога злочина и казни их на одговарајући начин.

Рекао сам вам већ да ми се сам генерал Перишић, да би се показао велики, хвалио да је увек у џепу имао чинове војске свих зараћених страна.

То значи: ноћу, у муслиманској униформи убија српски живаљ, друге ноћи у српској муслиманској, треће у муслиманској хрватској и тако унедоглед. Ти муслимани тамо не могу да се побију, јер су тамо скоро осамсто година, нико не поседује то морално право да тражи од њих да се они иселе у Турску. Ако би неко тај принцип узео као правило, онда се сви некуд морамо селити.

ЏЕМС БОНД У ЕКВАДОРУ

Овдашња, еквадорска, средства информисања имала су прилике да се упознају са нашим Газда Јездом, и готово да нема дана да га не помену. Његов надимак овде је Џемс Бонд. Чак је објављен и текст са тим насловом, у коме је речено одакле долази и да са собом носи „магичну кутију“ која ће направити нову револуцију у електроиндустрији.

Овај новинар се у једном тренутку пита: „Шта ли је истина о затвореном струјном колу? Пројекат стварно постоји и стварно ради — то нико не негира. Али, ко је аутор? Да погледамо прошлост и биографију Јездимира Васиљевића: био је власник банака, хотела, телевизије, хи-подрома, кандидат за председника републике и човек који је војним ударом покушао да сруши Милошевићев режим у Србији.

На дан када је напустио земљу, на конференцији за штампу гости су му били Хенри Кисинџер и Филип Марион. Оданде га одводе у Израел, у хотел „Даниел“ у Тел Авиву, где са својом фамилијом дели трећи спрат са председником Израела Јицаком Рабином. Протежиран и осигуран од безбедности Израела, међу којима је био Хасаф, син тадашњег израелског амбасадора у Лондону и сада личног саветника председника Јицака Рабина.

Сви прислушани уређаји и потребе за тадашњи покушај државног удара који је организовао зна се да су били дати од Израела. Израелци га доводе у Еквадор, где га на аеродрому чека један официр, израелски војни колаборатор са главном командом Еквадора.

Пре пар година министарство за енергетику Израела објавило је да ће се ускоро појавити „затворено струјно коло“, на тржишту и одједном тишина. Када је Јездимир Васиљевић стигао у Израел, израелске новине, као и New York Times су објавиле да је он био тај који је инсценирао принудно слетање белгијског авиона на блокирани сурчински аеродром, када је отпремио неколико милијарди долара и неколико тона злата и донео их у Израел. Руски Јевреји, који су радили у тајним совјетским институтима, купили су тајни пројекат, из тајних руских института, донели га у Израел. Пожелели су да га производе у Израелу.

Да би заштитили остатак јеврејског живаља у Русији и своје фамилије, они су зауставили производњу, па су дошли до главног спонзора, који ће овај пројекат да производи као власништво своје фирме. Наравно, тај спонзор је Јездимир Васиљевић. Али, где је одлучио да га производи: на врло сигурном месту, у Латинској Америци, у војној команди Еквадора.

МИТРОПОЛИТ ЈОВАН: КАД ПАРТИЗАНИ МИНИРАЈУ ЈАМЕ

ДВОСТРУКИ ЧВОР НА ЗАТРТИМ ТРАГОВИМА

Наш саговорник је по први пут после рата служио опело жртвама партизанског злочина на Кочевском рогу. За то време социјалисти су овде тврдили да националног помирења неће бити. За ким звона звоне?

Разговарао: Радмилко З. Чобовић

Овогодишње прославе 4. и 7. јула биле су политички изузетно размахане у Србији. Режим је недвосмислено истакао да су Срби и данас, хтели то или не, још и те како подељени у два табора — на партизана и четнике. За оне који по годинама не могу бити једно или друго, у изворном смислу ових појмова, осавременења подела гласи: патриоте (партизани) и домаћи издајници (четници). Уз обавезну примену правила: ко није са нама, против нас је. Односно, ко — по чудним неким, једнопартијским критеријумима — није сврстан или неће у први табор, аутоматски је у другом! Националног помирења, дакле, у Србији не само што нема, већ власт априори одбија чак и помисао на тако нешто, подгревајући старе и измишљајући и осмишљајући форме нових националних подела, прилагођавајући их савремених политичким трендовима.

Покојни фашистички диктатор Франко, победник у крвавом грађанском рату између фашиста и Шапанаца комуниста, иницирао је национално помирење, сместивши кости жртава и једне и друге стране у заједничку гробницу.

Парадигма добре воље за (интер)националним измирењем је клечање тадашњег западно-немачког канцелара Вилија Бранта у Пољској, на гробници жртвама нацистичког терора у Варшавском гету.

На овим просторима Хрватска је — ма колико то рогобатно учињено, а јесте било тако — огласила, по отцепљењу из СФРЈ, званично национално измирење Хрвата, домобрана и усташа и партизана и комуниста. Под патронатом

власти процес националног измирења у току је и у Словенији. Овлашћени човек режима за расправу овог ово питања у Скупштини Словеније је **Миран Потрч**, а за столом су још учесници НОР-а с партизанске стране и преживели словеначки домобрани. Први потез добре воље у овој некадашњој северној југословенској републици био је пре четири године када је љубљанском надбискупу **Шуштару** било дозвољено да по први пут одржи богослужење жртвама које су 1945. године побили партизани на Кочевском Рогу. Ове године, 24. и 25. јуна поново са политичким благословом државе, одржан је црквени обред на Кочевском Рогу на који су позвани и учествовали су и представници Српске православне цркве.

ПОКОЉ БЕЗ СУЂЕЊА

Митрополит загребачко љубљански и целе Италије **Јован** служио је са више свештеника Српске православне цркве са подручја Словеније помен и опело над кочевским јамама у којима су партизани побили припаднике „Српског добровољачког корпуса“ и „Збора“. Овај догађај био је повод за сусрет са митрополитом **Јованом** у његовом стану у Београдској патријаршији.

„Од 20. маја до 15. јуна 1945. године, по завршетку Другог светског рата, на Кочевском Рогу партизани су, без суђења, побили на најбрталнији начин, поред осталих и око три хиљаде Срба. Углавном припадника четничких јединица **Павла Ђуришића** и **Збора Димитрија Љотића**. Укупно су, према неким подацима, партизани на подручју Словеније после званичног завршетка рата побили око 250.000 цивила и припадника њима непријатељских формација — словеначких, српских и хрватских, па и козака — белогардејаца. Међу ликвидиранима је било и 70-80 свештеника из Црне Горе. Од Срба стрељаних на Кочевском Рогу преживело је 36 људи који су основали удружење на чији смо позив, а уз одобрење тамошњих власти, и обавили опело. Уосталом, као црква били смо дужни да се одазовемо позиву наших верника. Међу преживелима у партизанским чисткама у Словенији после формалног завршетка рата је, иначе, и **Влада**, син **Димитрија Љотића**“, говори митрополит **Јован**.

По његовим речима словеначки домобрани позвали су наше преживеле са Кочевја да заједно присуствују обележавању тог страдања. На такозваној заупокојној служби били су некадашњи српски добровољци, дипломирани инжењер **Милан Ђорђевић** из Немачке и доктор медицине **Раденко Давидовић** из Торонта. Служби су присуствовали и жупник из Кочевја **Марјан Ламперт** и изасланик љубљанског надбискупа **Шуштар**, монсињор **Франц Врхунц**.

Потресним утисцима које носи митрополит **Јован**, а вели да због онога што је видео и чуо често сузе није могао да задржи, допринеси свакако и мноштво фотографија снимљених крајем јуна на Кочевском Рогу, које оживљавају 49 година стару крваву причу. У овом меморијалном комплексу поједине пећине и њихови остаци, јер партизани су после егзекуције минирали места масовних стрељања и јама у које су тела побијених убачена како би, колико толико затрли трагове, ограђени су дрвеним стубовима повезаним међусобно дебелим конопцем на по два места. То симболизује начин спровођења жртава до места за стрељање: заробљеници су везивани за руке и то око мишица и око

зглобова на рукама. И док су победници мислили да ће затрпавањем рупа и пећина уклонити трагове, нису претпоставили да ће о том догађају и после неколико деценија веома речито сведочити и — дрвеће. Одлазећи на губилиште заробљеници су, једноставно, успут на кори тада младх стабала зарезивали крстове. Временом, кора се ширила, зарезани отвори, односно крстови постајали су све већи што је шума старила, па се данас сасвим јасно, на основу ових немих сведока могу утврдити кретања појединих група до јама на којима су погубљене.

Српска православна црква изразила је жељу да подигне спомен капелу на подручју Кочевја. Новац је обезбеђен, потребна је грађевинска дозвола, а у току је и званична процедура за давање одобрења.

„После 15. маја 1945. године, када је рат званично окончан, престали су да важе ратни закони. Победници су судили побеђенима, па ако је у **Нирнбергу** било суђење, зашто није и овде“, пита се митрополит **Јован**, истичући да је верска и етичка обавеза коначно отворити корениту расправу о овом питању, све до краја расправити да више не буде дилема:

„У питању је наша будућност. Историја се понавља. Да је правовремено, отворено и коректно била разјашњена улога свих учесника у Другом светском рату на овом тлу, не би било овог поклоња по много чему жешћег него што је био онај пре пола века. И не само да се још ћути о заслугама и греховима партизана и четника, већ се отворено не говори ни о овом последњем рату. У опасности је сада нова генерација. Јер ако се и даље званично буде ћутало, могло би све да се понови. Анализу Другог светског рата требало би да дају стручњаци, историчари. А наша је морална обавеза да ове догађаје не заборавимо. Дужност је да упозоримо младе шта све политика може да направи“.

Држава би — а то мишљење и он дели — требало да буде иницијатор и организатор те обимне расправе и историјске анализе улога свих актера у националној драми, која се за време немачке окупације током Другог светског рата одвијала на нашем тлу, а чији би епилог, по логици ствари, могао бити национално помирење. Слажући се, митрополит цитира хришћанску етику по којој ако не опростимо онима који су нас увредили, ни Бог неће нама опростити наше грешке:

„Постоји и нешто узвишеније, нешто што од нас захтева већи морални подвиг, а забележено је у Светом писму које каже — **љубите непријатеље своје, благосиљајте оне који вас куну, чините добро онима који вас мрзе и молите се за оне који вас вређају. Духовна је стратегија да се зло не може злом искоренити. Чак и позив да се узврати око за око, зуб за зуб; има границу — на нането зло узвратити највише истим, а никако већим злом. Али најузвишеније и најморалније свакако је, као што сам рекао, следити Свето писмо.**

ПОДСТРЕКАВАЊЕ ЗЛА

Званични експоненти актуелног српског режима чине, међутим, сасвим супротно. Тако је потпредседник Већа републике Савезне скупштине и један од челника Социјалистичке партије Србије **Радмило Богдановић** изјавио поводом 4. и 7. јула да су „тезе које се провлаче да је 4. и 7. јула Србин запуцао на Србина, неосноване и ничим потврђене. Србин није пуцао на Србина, већ на фашисте и оне који су стали раме уз раме са фашистима и чинили зло

српском народу широм Србије, посебно у Крагујевцу, Краљеви, Нишу, Јајинцима“. На питање шта мисли о заговарању такозваног националног помирења партизана и четника, он је рекао: „О томе ће историја дати коначан суд, али помирења нема, нити може бити између партизана који су водили народноослободилачку борбу и четника који су били на страни окупатора. Ту није било никаквих националних сукоба, него је то била борба ослободилаца против окупатора и његових помагача“. Млађани јуришник СПС, **Ивица Дачић**, на централној прослави 7. јула на Радан планини изјављује, поред осталог: „Никаквом се гумицом историја не може избрисати, и никад се не могу патриотима и родољубима прогласити они који су цео рат провели у недрима и на страни окупатора“. Најзад, **Милорад Вучелић**, директор РТВ Србије и шеф посланичке групе СПС у српској скупштини, истим поводом а на збору у Ђелијама код Лајковца изговара и следеће: „Никаква опела и такозване акције помирења не могу, неће и не треба да изједначе родољубе и патриоте који су пре пет деценија устали да бране свој народ и државу са онима који су помагали окупатору. Никома у Европи не пада на памет да рехабилитују петене, лавале и кислинге“.

Шта о свему овоме мисли митрополит загребачко љубљански и целе Италије **Јован**?

„Овакве изјаве представљају призивање и оживљавање зла, подстрекавање на зло, поновно ископавање ратних секира које не користи српском народу. Зна се на шта је и на кога **Вучелић** мислио помињући опело, али то је плување у сопствено лице... Прославља се 7. јул уместо Видовдана као национални празник за све мученике и неправде... Морамо сагледати где су вечне вредности, а где неправде... Увек нам је други крив... Па ко је крив за стрељање Ђака у Крагујевцу? Знало се, речено је — за сваког убијеног немачког војника биће ликвидираних већи број цивила Срба... Ко је, како и шта радио у Другом светском рату, ко је с ким сарађивао? Па свако са сваким! И Тито је сарађивао са четницима, договарао се с Немцима, и четници с Немцима, четници с Енглезима, Тито са Черчилом... Рат је то. Ево у овом рату у Босни, ко коме помаже и ко с ким сарађује? Свако са сваким! Ко је онда патриота, ко издајник, ко профитер?“

КАД БИ РАЗУМ ПРЕВЛАДАО

● О вама се прича да сте симпатизер Социјалистичке партије Србије?

„Свашта се говори. За покојног патријарха Германа се причало да је симпатизер комуниста, а комунисти су му стрељали сина Михаила и са том раном је и умро. Иако су ме оптуживали да сам за СПС, поред осталих и „Српска реч“, немам комплекс од комунизма. Не тичу ме се они из власти који чине неправду. Не осећам их“.

О српском председнику Слободану Милошевићу митрополит каже:

„Сви смо својевремено много очекивали од њега. С правом. Сетимо се како је хиљаде радника из Раковице који су цео дан демонстрирали пред Савезном Скупштином увече послао кућама. Шта им је обећао. Ко је заборавао нека узме новине из тог времена и подсети се. Ја га поштујем као председника, јер је изабран од народа и пред странцима га никада не бих нападао. Али, ја нисам крив што је Србија изабрала овакву власт. Ево, видите, ја, на пример, у својој радној соби немам слику председника Милошевића. Никада је нисам ни

имао. Држим слику престолонаследника Александра II Карађорђевића, а ставићу и слику кнеза Милоша. Сматрам да су Обреновићи много учинили за јачање Србије. Умели су да воде политику дипломатски. Не може се увек главом кроз зид.

О Међународном положају Србије данас:
„Ми стално хоћемо да нас неко воли. А воле нас онолико колико имају користи. Политика није љубав, већ интерес. Ако сами себе не ценимо, како ће нас други ценити. Како ја као Србин да очекујем да ће нас поштовати у Хрватској, на пример, као Србе, ако овде у Србији тог поштовања нема“.

● **Да ли је могуће национално помирење у Србији?**

„Пред крај мандата Добрице Ћосића на месту првог председника СРЈ, био сам, са секретаром Светог Архијерејског Синода СПЦ, код њега у званичној посети поводом проблема око путних исправа Срба у Словенији. Ћосић је, том приликом, покренуо и питање подршке за национално јединство, јер је негде у то време требало да се одржи Сабор српског јединства. Рекао сам да ћу дати подршку, али да сматрам како би претходно требало испунити предуслове да би то било успешно. Конкретно, рекао сам да је реч о националном помирењу са четницима. Као да сам га шилом убо. Реаговао је типично комесарски. Оштро. Набрајајући колико су и где четници људи побили. Тиме је разговор био завршен. Нисам имао предиспозицију од стране домаћина да кажем шта мислим. Једноставно је спустио гвоздену завесу и — било је хладно. А — питам — зашто наши емигранти не би гласали, учествовали у изборима? Зашто да не долазе у свој родни крај кад више нису класни непријатељи? Пола века дају прилоге, шаљу помоћ рођацима, разним удружењима, својој Цркви, држави... од чега, у крајњој линији користи има власт. Ето кад Црква добије прилог верника за изградњу храма, а пример је подизање Храма Светог Саве, грађевински материјал набавља код државне фирме и новац остаје у земљи. Затим, зајам за препород Србије. Колико су само наши људи који живе у иностранству послали новца, а како га је власт потрошила? Колико су дали хуманитарне помоћи и пре и сад за време рата, занемарујући идеолошке разлике... Залажем се за конструктиван разговор на тему националног помирења. без негативних тензија. Да преовлада разум и поштовање људске личности, ако верујемо још да смо у стању да створимо демократску државу у којој ће човек бити највећа вредност.“

Остаје, дакле, једино нада да ће разум преовладати. До тога — судећи по изјави Р. Богдановића, пут је тежак и трновит. Јер, чему да историја даје коначан суд о националном помирењу, ако Р.Б. већ зна да тога „нема, нити може бити“. А он је гласноговорник СПС. „Досадашње искуство, међутим, казује да би се лако могло догодити да за годину, две или три, „док ствар сазри“ или не стигне инструкција“ с одговорног места“, управо он, можда и Дачић или Вучелић буду главни заговорници тог, толико потребног националног помирења.

ЦЕНОВНИК ОГЛАСНОГ ПРОСТОРА

А. ОГЛАС У КОЛОРУ

ЗАДЊА СТРАНИЦА КОРИЦА, ФОРМАТ 1/1	900 НД
ОСТАЛЕ КОЛОР СТРАНЕ, ФОРМАТ 1/1	600 НД
ВИЊЕТА НА НАСЛОВНОЈ СТРАНИ (5x5 цм)	300 НД

Б. ОГЛАС ЦРНО-БЕЛИ (УНУТРАШЊЕ СТРАНЕ)

ФОРМАТ 1/1	450 НД
ФОРМАТ 2/3	300 НД
ФОРМАТ 1/2	225 НД
ФОРМАТ 1/3	150 НД
ФОРМАТ 1/4	120 НД
ФОРМАТ 1/8	75 НД

ПОПУСТИ: ЗА 2 – 5 ОГЛАШАВАЋА 10%, ЗА 6 И ВИШЕ 20%

СРПСКА РЕЧ ПОЗИВА НА ПРЕТПЛАТУ

3 МЕСЕЦА	12 НОВИХ ДИНАРА
6 МЕСЕЦИ	24 НОВА ДИНАРА
12 МЕСЕЦИ	48 НОВИХ ДИНАРА

УПЛАТЕ ИЗ ИНОСТРАНСТВА: ЕВРОПА

3 МЕСЕЦА	40 ДЕМ	ИЛИ	25 УСД
6 МЕСЕЦИ	75 ДЕМ	ИЛИ	45 УСД
12 МЕСЕЦИ	140 ДЕМ	ИЛИ	85 УСД

УПЛАТЕ ИЗ ВАНЕВРОПСКИХ ЗЕМАЉА:

3 МЕСЕЦА	50 ДЕМ	ИЛИ	30 УСД
6 МЕСЕЦИ	95 ДЕМ	ИЛИ	55 УСД
12 МЕСЕЦИ	170 ДЕМ	ИЛИ	100 УСД

Уплате извршити у корист „Српске речи“, Београд, на жиро рачун 40801-603-4-27562. Пети примерак уплатнице послати на адресу: „Српска реч“, Бранкова 13-15, IV спрат, 11000 Београд. За остале информације обратити се секретаријату редакције на тел. 011/628-242 или 011/620-891

ОБАВЕШТЕЊЕ

Редакција „Српске речи“ обавештава читаоце да располаже комплетом бројева. Комплетни или појединачни бројеви могу се наручити уплатом на жиро рачун 40801-603-4-27562

ПОРУЏБЕНИ КУПОН

НАРУЧУЈЕМ „СРПСКУ РЕЧ“ ОД БР. 1 ДО БР. _____
(упишите који број поручујете)

_____ (име и презиме)

_____ (улица и број)

_____ (место и поштански број)

О ЖЕНЕВИ ЋЕ ОДЛУЧИВАТИ ХАГ

МИР НА ТЕМЕЉУ ЗЛОЧИНА

Да ли само стицајем околности или као део једног ипак јединственог виђења расплета југословенске кризе светска јавност, а са њом делимично и српско/југословенска, упознати су са неколико докумената готово у истом дану. Најпре је, као званични документ Уједињених нација (С/1994/674) 27. маја објављен завршни извештај Комисије стручњака установљене резолуцијом Савета безбедности бр. 780 (1992) са задатком да прикупља податке о злочинима у оружаним сукобима на територији некадашње Југославије. Онда је уследио предлог тзв. контакт групе за разграничења зараћених страна у Босни и Херцеговини, са опорим укусима за све њих, али и за међународну заједницу. Најзад, пронађено је и решење за тужиоца при Међународном трибуналу у Хагу. На упражњено место после одласка тек изабраног Венецуеланаца **Рамона Есковара Салома**, уместо вршиоца дужности, Аустралијанца **Грејема Блуита**, именован је Јужноафриканец **Ричард Голдстоун**.

Тешко је поверовати да је ту реч о случајности. Већ при почетним глобалним покушајима да се зауставе крвопролића на некадашњим југословенским просторима опомињано је да злочин који је почињен мора да буде кажњен. Кажњива кршења међународног хуманитарног права назначавана су у првим резолуцијама Савета безбедности, а на Конференцији о Југославији у Лондону 1992. године посебно се истиче неопходност суђења злочинцима. Резултат истих напора, сталних и међусобно итекако повезаних, су резолуције Савета безбедности бр. 780 (1992), 808 (1993) и 827 (1993). Отпочело се са обезбеђивањем доказа за будућа суђења, постигнута је сагласност да се оснује међународни кривични суд, пошто националне власти нису извршавале своје обавезе према Хашким и Женевским конвенцијама, нити су се обазирале на молбе, тражења и захтеве Уједињених нација, иако су у међувремену потписивале и допунске споразуме о поштовању обичаја и закона рата, потврђиване и од Међународног комитета Црвеног крста, да би најзад био основан и **ад хок** суд, чија прва радна заседања треба највероватније очекивати најесен. Свест да је у оружаним сукобима у некадашњој Југославији међународно хуманитарно право кршено на најбезобзирнији начин, да су извршени најтежи међународни злочини, у релативном, па и апсолутно узевши у неким ситуацијама, смислу тежи од злочина у Другом светском рату, нису обележили нецивилизацијским понашањима прву половину XX века, опомињући човечанство на велики опрез ако жели да очува своје највередније тековине и обезбеди непрекинути развој у будућности, рано је уобличена и стално је присутна. За стручњаке је неспорно да су Хрвати, Бошњаци, Срби и Црногорци, позивајући се на „узвишеност“ националног интереса и „неприкосновено право“ стварања чистих националних држава у об-

рачунима између себе у Хрватској и нарочито у Босни и Херцеговини користили сва средства, а најчешће средства која су одговарала њиховим елементарним нагонима за уништење онога другог.

Исполитизоване авети

Нове државе стваране да би се дошло до основног циља постају тако проклетство за њихове у основи недужне народе. Јер, у темељима им је злочинство, које, ако као и многа ранија не буде разјашњено и правда задовољена, подстиче на следећа и све тако у недоглед. Крвна освета, чије постојање на овим просторима више нико не крије, не само да враћа вековима уназад, већ нема краја у узимању и давању крви. Она је хипотека зла на генерацијама и генерацијама. Решење за којим се не би полакомили ни непросвећени народи који су остали по страни савремених цивилизацијских токова: да се неправдо надокнађује или „исправља“ неправом, озваничена је у средишту Европе, којој припада и Балкан, иако је Балкан и упорно прокажана њена далека периферија. На конференцији за штампу, одржаној у седишту југословенске мисије при ОУН у Њујорку, 5. јула 1994. године, покликсар злочиначких власти др Милан Булајић, између осталог изјављује: везано за корене кризе у некадашњој Југославији, да се „без разумевања злочина на који је над српским народом извршен у Другом светском рату, не могу разумети ни садашња збивања на тим просторима. Наравно, остао је дужан додатно објашњење: ко и шта у свему томе не може или може да разуме и под којим условима или безусловно. Људи правно необразовани, којих је изгледа највећи број на најосетљивијим местима где се одлучује о званичном односу према насиљу и чудном избору између права и неправда као инструмената власти, свакако не могу да схвате трагичност догађаја и сву сложеност минималних услова за бар ублажавање последица. А и како би? Зар они нису добрим делом тим и таквим „стручним“ оценама, проценама и тумачењима били саучесници у планирању и подстрекавању злочина, коначно и у његовом извршењу. Од почетка, утврђивајући у те почетке исполитизоване авети прошлости и злоупотребљавајући по други пут правду и правичност, они су постајали мисионари злочинства, претварајући га у највеће националне подвиге. За људе стручне у праву, добро је што их и у свим деловима ових простора има незанемарљив број, ситуација је далеко јаснија.

Зна се да је тешки злочин против човечности извршен над Србима, Јеврејима и Циганима у НДХ остао некажњен. Изостала је катарза. Није било деушташизације. Али, истовремено су сачувани подаци да је још током рата био проглашен веома пожељним, веома потребним

Вероватно је да ће грађани и у Хрватској и у Босни и Херцеговини и у Србији и Црној Гори с неверицом примити податке до којих је после двогодишњег рада дошла Комисија стручњака УН о злочинима на некадашњим југословенским територијама. Али, бројке ће бити неумољиве.

Пише: Владан А. ВАСИЛИЈЕВИЋ

прилив припадника хрватских оружаних снага у одреде и јединице НОВ и ПОЈ. Додуше некомпромитованих, с тим што остаје сасвим неизвесно ко је и како доносио судове о томе. Ту се зачела једна политика која ће се наставити 1944/1948. 1986 године, током суђења Андрији Артуковићу, када је изгубљена неповратно последња прилика да се бар симболично изрекне осуда правим кривцима. Иста политика ће онда искористити колективну одговорност читавог народа коју не познаје и не признаје модерно кривично право за рушилачке планове и садашње злочине. На једној страни биће проглашено васкрснуће стравичне прошлости и пробуђени нагони за убијањем некрста, на другој нужности одбране од освете. Све заједно водило је у уништавања до истребљења, у име „великих“ националистичких државотворстава. И ту је језгро југословенске кризе и катастрофе. Домаћи обмањивачи и обманути грађани једноставно преко тога прелазе: обмањивачи јер им то руши све њихове тако брижљиво грађене политикантске и опаке грађевине, обманути јер једноставно немају избора изузев живљења у тмини неистина и острашћених заблуда. Свет добро зна да се преко овога не сме прећи. Мир и политичка решења могу се пронаћи искључиво и истовремено са одговарајућим одлукама у односу на кривицу извршилаца, планера, подстрекача и саучесника злочина и о њиховом кажњавању. Значи, процес у Женеви је тесно повезан са процесом у Хагу. Реч је о два нераздвојива дела слојевите, загонетне це-

лине пред којом је свет већ годинама збуњен, неспретан, уплашен, у мори које жели да се ослободи, не на сваки начин, већ тако што би и себе и виновнике стравичних кошмара поштедео за дуго време понављања најгорих искустава. Хаг је чак и утемељење целе те ствари. Женевска творевина биће онаква каквом је Хаг уобличи, одолеће искушењима и хировитостима Балкана највише сразмерно знању и градитељској вештини петнаесторице пробраних да говоре у име права и правде под кровом Хашког ад хок трибунала.

Завршни извештај Комисије стручњака УН (резолуција Савета безбедности бр. 780/1992) може да буде предзнак дуготрајности творевине која се са нестрпљењем очекује. По ономе што нуди обећава много основа за коначна разрешења кључних недоумица и тиме лишава подиљале властодршце и њихове ратнике наде да ће избећи казну и некажњено, кријући се иза заблуделих и преварених народа, моћи да наставе са бруталним играма и поигравањима судбинама сваког појединца и свих народа не само на овим просторима, већ и кудикамо шире од тога.

ГОВОР БРОЈКИ

Стиче се утисак да ће и за Хрвате, и за Бошњацима, и за Србе са извештајем од 27. маја 1994. године бити поновљена она незаборавна прича болног буђења из летаргије и равнодушности према свету и збивањима која не погађају непосредно знаног, блиског или самог тог појединца. На крају Другог светског рата, освајајући Немачку савезници су са згроженошћу и неверицом откривали величину и бруталност почињеног злочина. Разрушени зидови Бухенвалда, Дахауа, Маутхаузена, Освјенцима откривали су стварност пред којом су падале и најсмелије претпоставке о збивањима у поробљеној Европи. Суочен са тим чињеницама, амерички командујући генерал јединица које су ушле у Бухенвалд, Патон или Бредли, сасвим је свеједно, наредио је да се мештани Немци приведу да виде „дело“ Великог, Хиљадугодишњег Рајха. Они су били згранути и престрављени, такође нису могли да верују докле сеже бестијално у човеку, што их свакако никада није до краја оправдало, све до клечања Брантовог пред спомеником у Варшавском гету. Незнање није увек и извињавајућа околност, без обзира на недужност.

Вероватно да ће и грађани у Хрватској, Босни и Херцеговини, Србији и Црној Гори са неверицом примити податке до којих је после двогодишњег рада дошла Комисија стручњака УН о злочинима на некадашњим југословенским територијама. Пред њима се одједанпут, после свих уверавања да је неко други чинио злочинства, а да су њихови сународници поштовали законе и правила ратовања и хуманости, налазе неке друге чињенице: тврдоглави говор бројки, сувопарна факта откривају стравичност свакодневог живота у злу и за зло, а све у име правде и правичности, неотуђивих права и прекодређености да се будућност веже за некакве етничке чисте, „просвећене“ државе прд чијим историјским и цивилизацијским достигнућима свет мора да клечи на коленима.

Полазна порука извештаја је да су злочине вршили припадници војске и паравојних јединица на свим странама. Значи, за Србе би буђење могло да буде бољније него за остале. Људи којима су веровали и којима су најзад на своју злу срећу и поверовали, убеђивали су их и убедили да су злочинци свуда само не овде. Онај ко се брани не чини злочинства, чак нема злочина и када се враћа некада дата крв. Поручивали су тако и даље поручују посвећеници науке, уметници, књижевници, а пре свих доскорашњи председник Југославије, треће, прво праве, а онда и за њега лоше, и његов духовни плод председник Србије. Ко онда не би веровао. Поготову када се зна да цео свет

мрзи Србе и Србију, да светске завере непрекинуто трају вековима и трују људске душе. Семе мржње, семе духовне отрованости и затрованости тако је вешто посејано да је за болест коју ће донети једва могуће да се пронађе мелем.

А шта каже извештај Комисије стручњака? Може се можда почети од најмрачнијих страница праведног рата за националну ствар, надхнутог учењима и порукама САНУ и Српске православне цркве која не жели да заостане за католичком. Приједор и Козарац. Тамо 1991. године живи 47.745 Срба, 49.545 Муслимана, 6.300 Хрвата и осталих (Украјинци и др) 8.971. А онда стање 1993. године. Срба је 53.637, Муслимана 6.124, Хрвата 3.169, осталих 2.621. Нестало је 43.330 Муслимана, 3.131 Хрвата, 6.350 осталих. Принову су имали само Срби: 5.892. У време када српски наталитет на другим странама забрињава, овде охрабрује. Неопходно је присетити се још једне чињенице: Муслимани и Хрвати су заклето непријатељи Срба и српства. Зашто су страдали, на пример, Украјинци, после свих солидарисања козачких атамана са борбом српског народа. И додатно: у извештају се нигде не каже да су злочин починили Срби као народ, како је уобичајено да тврде Ћосићи, Стојановићи, Булајићи, Лопчићи, Аврамови. Сумња, кривицу ће тек утврдити суд, како се то ради у правним државама и државама владавине права, за разлику од разуларених тоталитарних национал-социјалистичких режима, пада на поименично наведене чланове кризног штаба у Приједору, луковнике, мајоре, међу којима је, на жалост, чак и председник општинске организације Црвеног крста.

ТЕМЕЉНО ПРОЧЕШЉАВАЊЕ ГРОБНИЦА

Упоредо са овим подацима дати су у извештају подаци о Медачком цепу, где је темељито показано како су страдали Срби. Такође су обрађени и подаци о Пакрачкој Пољани са првобитних око 1.700 жртава. Даља испитивања никако не искључују исправке ових бројки. Оно што заслужује пажњу јесте систематичност с којом се приступало обради материјала. Та систематичност је с тзв. југословенске стране готово апсолутна непознаница. Уместо ње протурају се за рачун стручности паушална тврђења о пристрасности и Комисије и будућег суда целе светске заједнице. Речити пример напакот тамо где му нема места је најновији извештај режимске „Политике“ из Њујорка, 10. јула 1994. године. Такође треба имати у виду да су научне установе и власти прокажене Аустрије дале своје виђење ствари на начин који није присутан на садашњем југословенском тлу. Обиман материјал садржи податке добијене најмање из два или више извора исте или сличне садржине, при чему су испитаници и анкетири остајали један другом непознати, а идентификација је вршена преко строго заштићених показатеља. Ово би требало да буде добра лекција и за Фонд за хуманитарно право из Београда, чији су подаци доведени у питање и од Србији наклоњених земаља, као што је случај са Грчком.

Карактеристично је да је Комисија могла да обиђе око 140 масовних гробница у којима се налазе жртве етничких ишчишћавања територија на којима се простиру тзв. нове државе. Негде око 60 гробишта крију у себи тајну муслиманског страдања, око 30 хрватског и око 19 српског. Масовним гробницама Комисија је сматрала места на којима је сахрањено од три до пет стотина жртава. При том, Комисији је ускраћено да прегледа познати локалитет „Овчара“, затим локалитете око Брчког под надзором власти Републике Српске у Босни и Херцеговини. Занимљиво је да нема података о долини реке Неретве. Објашњења су различита, али се своди на два: Комисија није отварила непосредни увид, као на другим странама; расположиви материјали УНПРОФОР-а и остали нису довољно уверљиви да би се са њима могло рачунати као са поузданим доказима пред судом. Прилог томе у значајној мери дају и Српска православна црква и владика херцеговачко-захумски. Поред тога долина реке Неретве покрива и урбицид у односу на Мостар и посредно на Дубровник, који би се у добром делу могао ставити на терет српској страни. Заузврат треба се присетити понашања бар интелектуалног Београда у поводу тих збивања. Врхунски интелектуалци, укључујући ту и председника Главног одбора Српске либералне странке, па и њеног председника који ваља деценију чека у предворју редовног чланства исполитизоване САНУ, био је да је то пропаганда са хрватске стране. Касније прикупљене чињенице показале су да је у праву мала, једина зачмалој Фосићевској Србији, група интелектуалаца са Филозофског факултета у Београду која је протествовала против рушења историје и цивилизације. Политички комесари СКЈ као вође демократске српске опозиције који бесрамно себи дозвољавају да говоре у име демократије и правде, показали су се обичним лажовима погубног утицаја.

МРАЧНА БУДУЋНОСТ

Веома је значајно да су Срби у Босни и Херцеговини потписали Меморандум о сагласности којим се признаје примена правила међународног хуманитарног права и у сукобу на тој територији. Потписник у својству личног представника председника Републике Српске је и друг Гојко Ђого, члан Главног одбора Демократске странке. Кршење правила на која указује извештај Комисије стручњака тешко терети потписника и са њим целу тзв. Демократску странку, која се доминантним утицајем садашњег руководства није ништа друго осим криминалне организације.

И на крају, а може и на почетку, извештај не признаје паушалне оцене Београда о природи рата у Босни и Херцеговини. За Комисију та збивања су слојевита и променљива. Стичу се, ако се добро размисли, многи елементи о нападачком рату Србије и Хрватске, не Немачке и Ватикана, како неодговорно и незалачки тврди др Милан Булајић на конференцији за штампу у Њујорку 5. јула 1994. године, уз благослов председника Републике Србије.

Извештај групе стручњака од 27. маја 1994. године недвосмислено упућује на чињеницу да председник Републике Србије који одлучује и говори у име некакве утваре назване Југославијом мора без одлагања да се ослободи свих садашњих саветодаваца и „стручњака“ неограниченог поверења и да се ослони на стручњаке који му нису по његовом пробирљивом укусу самодршца, али су некако бар гаранција чак и мрачне до исцајања грехова будућности Србије, којој он сасвим сигурно не припада и у чије име такође сасвим сигурно не може да говори.

Терор примењујемо само према онима који се са нама не слажу.

У интересу је радног народа да ми уживамо у својим привилегијама.

Нисмо баш толико наивни да се придржавамо својих закона.

Што се буните?
Дали смо вам све обавезе.

Чим вас осудимо,
даћемо вам разлог за хапшење.

Није ни нама лако:
са свих страна притисле нас бенефиције.

Изнесите ваше предлоге — радо ћемо да их одбацимо!

Ко вам је крив што сте веровали у наша обећања?

Затворенике тучемо само ако су ухапшени.

Нико не може да нам пребаци да претерујемо са демократијом.

Национално питање смо решили на опште незадовољство.

Кад су Турци владали пет векова, зашто не бисмо и ми?

Највеће успехе постижемо тамо где не мора да се ради.

Студенти нас подржавају чак и камењем.

Дали смо вам пароле,
ви се побрините за остало!

У нашој држави нема места националистима — из Србије

Само се поштених плашимо.
Остали су наше присталице.

Откако смо увели обуставу рада,
код нас нико не штрајкује.

Једнопартијски ситем је прогресиван—
док је наша Партија на власти.

Оставите се, другови, слободних избора:
а шта ако изгубимо?

За звездицу смо бољи:
Хитлер је био аустријски каплар — Тито наредник.

Ко је дао четницима право да оду у шуму пре нас.

Ухапсили су га јер је тврдио
да код нас нема демократије.

Од свих права, највише користе право јачега.

Укинули су страну експлоатацију.
Остала је само домаћа.

НАПОКОН ЧОТРИЋ У САРАЈЕВУ!

После више неуспешних покушаја да од УНПРОФОРА издејствују дозволу за посету Сарајеву београдска група „Живети у Сарајеву“ је 10. јула одлетела за Загреб одакле би требало да оде у Сарајево.

Међу члановима ове делегације налази се и народни посланик у Скупштини Србије **Александар Чотрић**, који је ето имао среће да први из СПО-а посети овај разорени град.

Што се бринете:
судићемо вам по вашим законима!

Заклео се у Стаљинове бркове да код нас нема култа личности.

Немам ништа против тајних избора,
али испробајмо мало и слободне.

Како да од вас тражимо слободу
кад сте ми је ви и одузели?

Кад им је рекао да батина има два краја,
одмах су га пребили са оба краја батине.

Вичу на сав глас да их не чујемо
шта нам обећавају.

Кад се дигне кука и мотика
видећете колико вас народ воли.

Кажите ми колико сте дуго у Партији,
ја ћу вам рећи колико пара имате.

Разменио је образ за положај.

Другови, жао нам је,
али чак и после ваше ноћи мораће да сване.

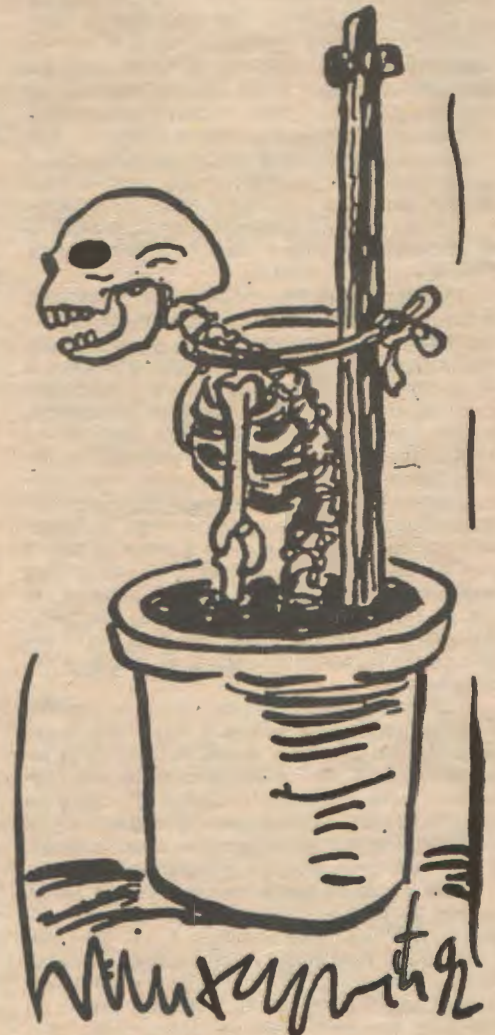
Обећали су нам слободне изборе
под условом да немају противкандидате.

Нисмо хартија да трпимо све.

Штета што Нирнберг није у Југославији,
имали бисмо дивне процесе.

Наша правда је спора, али недостижна.

Албанску голготу смо прешли —
ову још нисмо.

•
 Ко каже да смо ми сиромашни?
 Они имају милионе у швајцарским банкама.

•
 Можда није крива Дрина него ми.

•
 Више волим да је човек према мени вук
 него удбаш.

•
 Цркву су ликвидирали,
 а себе су прогласили за свеце.

•
 Стандард наших радника је висок — у Немач-
 кој!

•
 Не чудим се што лажете, али се чудим што вам
 неки верују.

•
 Ослободили су нас слободе.

•
 Нисмо баш много оригинални:
 и Римљани су имали доживотне диктаторе.

•
 Кад раскинемо комунистичке ланце,
 требаће нам доста конопца.

•
ДРАГИША КАШИКОВИЋ
 („Партија те тужи, Партија ти суди“
 „Српска реч“, 1994.)

Карикатуре Миленка Михајловића из књиге
 „Братоослободилачки рат“

ПЕСМА О „СРПСКОЈ РЕЧИ“

Ево вама овог листа, па читајте наопачке,
 пребирајте по словима, од запете, па до
 тачке.

Нека се лист, кад затреба, почне читати
 спреда
 мисао ће пролетети кроз текстове све
 одреда.

„Мала Србија“ и „Пета колона“,
 лаж пуца као мехур од сапуна.
 Власт не може да буде поштена,
 кад једна новина бива ухапшена.

„Српска реч“ је луча српског слова,
 то је вода са извора,
 поносита српска вила,
 целом Српству вазда буна,
 заблистаће наша круна!

Александар Филиповић Алфи

Н О В О !

Миленко Михајловић:

БРАТООСЛОБОДИЛАЧКИ

РАТ

КАРИКАТУРЕ

Књига се

ексклузивно

може купити или наручити

у књижари »ПЛАТΩ«, Београд,

Академски плато 1

Тел: 011/ 639 121

www.plato.rs 99

Новчани део награде „Драгиша Кашиковић“ у
 хуманитарне сврхе

Родитељи покојне новинарке „Дуге“ Даде
 Вујасиновић Радислав и Невенка обратили су
 се редакцији „Српске речи“ са молбом да
 новчани део награде „Драгиша Кашиковић“,
 буде уплаћен у хуманитарне сврхе.

Трагично преминула Дада Вујасиновић
 посмртно је добила новоустановљено
 признање „Српске речи“ за целокупни
 новинарски опус.

По жељи њених родитеља који живе у
 Берлину, хиљаду динара припашће болесним
 и гладним.

То је гест који заслужује сваку похвалу.

А. Ч.

СМЕНА НАЧЕЛНИКА УОЧИ СРПСКО—АЛБАНСКИХ РАЗГОВОРА

МЕКИ УМЕСТО ТВРДИХ

Своје досадашње ћутање Срби и Црногорци на Космету данас увијају у стрепњу, све више уверени да ће Милошевић црту испод рачуна подвући без њих. Најновији потез — довођење Алексе Јокића, из Ваљева, за начелника Косовског округа — само огољује Милошевићеву политику у којој нема ни једног значајног имена Срба из Покрајине. Значи ли то, питају се, да Алекса Јокић, уочи разговора са Албанцима (терен и јавност припремају се одавно) постаје српском режиму медијатор врсте Вељка Кнежевића који у Загребу „регулише“ српско-хрватске односе? Србе брине „налог одозго“, којег је пре смењивања потписао Милош Симовић, бивши начелник Косовског округа, да се Албанолошки институт врати намени — Албанцима. Значи ли то да ће по тој логици ускоро доћи на ред Академија наука, Универзитет, па и статус покрајине по Уставу из 1974. са чим „неће бити проблема“ — како је стране дипломате уверавао Слободан Милошевић?

УЗИМАЛА — ДАВАЛА

Узимање па враћање зграде Албанолошког института показује сву неконзистентност и ригидност политике социјалиста на Космету и према Космету, како од оних који су је креирали тако и оних који су је спроводили. Ово је становиште регионалног одбора ДСС-а у Приштини које износи др Милорад Аџић. Радикали и њихов народни посланик др Милорад Јеврић кажу да код новог начелника Јокића треба отићи и питати га зашто је дошао. Затим му предложити да се врати у Ваљево. „Против смо људи који би да воде политику о Космету а не познају његову проблематику. Ако се таквима иде на разговоре са Албанцима, Милошевић овде пада“, каже Јеврић.

„С обзиром да се социјалисти понашају као послушници, очекујући фотеље — карактеристичан је пример Живорада Игића и његово амбасадорско место у Тирани — могућ је дијалог између СПС и Ругове“, мишљење је Милана Стевића, председника косметског одбора Социјалдемократске партије за Космет, која у

свом политичком програму управо рачуна на овдашње староседелачко становништво. „Пре разговора Србије мора променити Устав јер је мајоризација оно што нас плаши. Припрема разговора, смена Симовића, враћање зграде Албанолошког института, све је то доказ да социјалисти немају стратегију за решавање питања Космета“, каже Стевић.

Социјалисти о свему за сада ћуте. Живорад Игић, гласноговорник и верник догматске линије власти неспремне за демократски прилаз проблемима, задужен да као такав тумачи проблем српско-албанских односа, понавља како је власт увек била „отворена за разговоре“ о свим питањима од интереса за националне мањине, али не и о ономе што „у основи има сепаратизам“.

И то овде заиста никоме није спорно. Проблем је што социјалисти не знају како да решавају ни животна питања а камоли питање разговора са Албанцима. Својевремено одстрањивање Албанаца из полиције завршено је њиховим враћањем и то по налогу Радмила Богдановића, да би Богдановићева одлука била поништена после протеста Срба и Црногораца. Својевремено упорно одбијање сваког разговора са Албанцима завршило се учесталим позивима Ибрахиму Ругови. Одузимање па враћање зграде Албанолошког института то недвосмислено показује.

ПОЗИВ НА САГЛАСНОСТ

Но, да упркос свему дипломатска припрема отварања дијалога не посустаје (нарочито после неформалних домаћих сусрета Суроија и Михаила Марковића), говоре и последње посете Парламентарне скупштине КЕБС-а и делегације из Француске Београду и Приштини. Френк Свален, испред КЕБС-а, говори оно што сви знају: да су „погледи две супротстављене стране толико различити да спор изгледа нерешив“, да „Срби и Албанци не могу или неће да нађу заједнички језик“ те су „могућности за решавање проблема врло нејасне и конфузне“.

И Фехми Агани, идеолог Демократског савеза Косова, има слично мишљење. Он наводи на опрез поводом најновијих посредовања од

Склоњени су сви они који су учествовали у „буђењу народа“ Социјалисти полако долазе на Руговине позиције. Две братске популистичке странке „тући“ ће се око појма аутономије, што је и ред, јер је аутономија загарантована и српским уставом

Пише: Милош ЂОРЂЕВИЋ

којих не треба стварати неосноване наде за дијалог који би уродио плодом. Агани тврди да су „полазиште и циљеви Србије у односу на наше виђење решавања проблема на Косову врло удаљени, а разлике толико велике да изгледају непремостиве“. Осим тога, „чињеница је да Срби и Албанци у свему говоре различитим језиком и сваком питању дају свој смисао, а у таквим условима дијалог није могућ“.

За Србе је Космет „јужна српска покрајина“. За Албанце Метохија не постоји, као ни покрајина — све је то „република Косово под српском окупацијом“. За Србе, Албанци су национална мањина. По идеологији, науци и осећању, Албанци себе сматрају народом. За Србе, Албанци су сами напустили посао. За Албанце, они су истерани...

Може ли у таквим околностима бити дијалог?

„Српски позив на разговоре“, објашњава Агани, „ми доживљавамо као позив да се сагласимо са стањем које је Косову наметнуто.“

ПИТАЈТЕ ЊИХ

Један од најупућенијих људи у тајне припреме разговора између Срба и Албанаца јесте свакако Милош Симовић, смењени начелник Косовског округа.

На питање зашто је смењен (смена се доводи у везу са престојећим разговорима) он каже: „Питајте њих“, мислећи на српску владу.

Његово ћутање оставља места нагађањима. Она се крећу између тога да је право „гафове“, давао противречне изјаве о забрани ДСК-а — до тога да је заступао тврду линију која Милошевићу више не одговара.

Решење је на тој основи немогуће. Именовање Живорада Игића као осведоченог антиалбанца за амбасадора у Тирани је чиста провокација српских власти, у раскораку са настојањем за успостављање разговора са косовским Албанцима". Платформу наступа Албанаца у разговорима Агани овако одређује: „Преговарачи извиру из наших избора. Нема оног ко одступа од Косова републике. Под аутономијом многи из међународне заједнице подразумевају статус републике који је Косово имало у бившој федерацији".

ШТА ЈЕ ТО АУТОНОМИЈА?

Ветон Сурои и Шкељзен Малићи, представници мањих странака, Албанаца, али и флексибилније структуре политичке свести него што су популисти ДСК, заговорници су реалистичког прагматизма. Он се своди на следеће: ако међународна заједница не размишља о Косову републици, што је евидентно и више пута на лицу места Албанцима предочено, онда то Албанци морају прихватити. Они су за модел, у том случају, „широке аутономије".

Срби акценат стављају на то да свет не жели да призна републику, а Албанци да је у игри понуда о „широкој аутономији". По Аганију, то може да значи исто. Додуше, албански политичари комунистичког кова, као Махмут Бакали, не виде шта би Албанци у садашњој Југославији (која је по њему само Србија) са таквом аутономијом. Не знамо, каже Бакали, где да је окачимо!

Враћање аутономије, пак, Срби смештају у „мали мозак" јер просто не могу ни да помисле шта би то за њих значило. Уосталом, овде нико не зна шта по српском под садашњом аутономијом Уставу Милошевић подразумева а још мање на шта је све спреман да пристане. Зна се само да је Косовцима, на почетку њиховог покрета отпора, када су му тражили да укине покрајину, рекао да су „националисти". Било је то онда када им је улазак у Београд онемогућен и када су их слали ка Сава центру.

Где је праведно решење, оно које не би било резултат силе или политичке подвале? На ово питање могу одговорити неки нови људи. Има их на обе стране, српској и албанској, али су медијски блокирани. Социјалисти оживљавају Брозову политику и она ће у српско—албанским односима и разговорима бити пресудна.

Албанци истичу да су медијатори нужни и услов да се нешто учини. Помињу се Русија, Америка, Уједињене нације, КЕБС... Срби сматрају да посредника не треба да буде, што је Михаило Марковић изричито нагласио својом исповешћу „Гласу Америке": да су српске власти спремне на разговор са свима, у свако време и о сваком питању — чак и онда када би се питање статуса покрајине одложило за касније. Занимљиво је да су то ставови који се у длаку поклапају са захтевима Демократског савеза Косова и кар такви доказују крах политике СПС-а.

Лето не доноси предах у успостављању српско—албанских односа. Ибрахим Ругова, на недавној конференцији за штампу, изјављује да очекује званичан допис из Београда који би, по њему, био једини доказ да су српске власти спремне на разговоре. Али и знак победе његове политике.

VREME

11. JUL 1994. GODINA V BROJ 194 CENA: 2 DIN 55 DEN

Julski kresovi

LEVA ŽURKA

DOSIJE: GDE SU ZATOČENI YU-BRODOVI

Журка је била, а на журци... ко? Ко су људи са којима разговара Света Геночева СК — ПЈ?

Ево ко су: са леве другаричине стране седи Добрица Степановић, директор пожаревачког „Бродарства", већ виђен као председник општине Пожаревац; први с десна је Богољуб Јовановић, некадашњи председник пожаревачке општине, до Јовановића седи Драги Ивковић, директор пожаревачког превозника „Литас". у Другом реду су такође Пожареваљани. Сценарио приредбе написао је Милисав Миленковић, председник КПЗ Србије. Пожареваљанин. Има их на овој журци још... А о томе шта другарица Марковић ради у Пожаревацу, опитном кунућу за нелегалан долазак комуниста на власт у Браничевском региону, читаћете у следећем броју:

ДОКАЗИ ЗА БУДУЋНОСТ

ЗАПЕВАЈ ПА ПЉУНИ

Када се једног дана почне писати, честито и без увијања, историја данашње Србије, њени ће писци морати најпре да се суоче са вансеријском кратковидошћу оновременских социјалолога и истраживача. У чему се она састоји? Уместо да открију стварне политичке и психолошке полуге Милошевићеве владавине, механизам и носеће стубове „популарности“ социјалиста, они се махом држе застарелих шема о радништву, сељаштву и интелигенцији, као — тобоже — значајним сегментима друштва.

Истина је да радници све мање раде, да сељаци све мање личе на себе, да је интелигенција све мање — интелигентна. Све три социјалне групе скрајнуте су са друштвене сцене и режиму су потребне тек као гласачка машина или згодна политичка поштапаница. Уместо државе рада имамо државу политичко-медијске пропаганде, па је режим у Србији луцидно закључио да му много вајде неће донети сцене празних фабричких хала, сељачких шверц-колони на границама и мудрословних интелектуалних наклањања.

ПРАЗНА ГЛАВА — ПУН ЦЕП

Римско царство јесте пропало, али је свој ионако предуги живот могло да захвали склоности императора да својим поданицима пружа довољно ХЛЕБА И ИГАРА. Та се формула у Србији успешно оживљава, додуше у склопу нешто ширег србијанског антрополошког концепта: ПРАЗНА ГЛАВА — ПУН ЦЕП. У свом снажном нагону за самоодржањем социјалисти су, за разлику од тралаве и самозаљубљене опозиције, брзо нашли идеалне миљенике — спортисте, певаче, глумце... Уз ретке изузетке, љубав је узвраћена одустајањем од сваког критичког мишљења или, пак, отвореном подршком. Мирослав Илић, Нада Обрић, Велимир — Бата Живоиновић, Миша Јанкетић, Александар Берчек, Владимир Цветковић, Зоран Бингулац, само су неки из тог певачко-глумачко-лопташког друштва који су отворено и јавно стали на страну режима. Још је више оних који се праве невешти и — као да нису одавде — своју популарност у свакој прилици стављају у службу званичне политике и зацртаног родољубља. Народњачка тортура са свих канала Вучелићеве телевизије, масовна посела Радија 202 истог директора на Калемегдану, „хуманитарни“ концерти у земљи и иностранству само су део неписаног уговора између власти и народних забављача. Први добијају богомдани седатив за народне масе, други згрћу велике паре и стичу наклоност најјачих медија.

Ко се узјогуни или докаже послушност ишчежава са топ — листа. ТВ екрана и радио таласа. Сви се још сећају раскалашног народњачког маскенбала у новогодишњој ноћи на Трећем каналу тв Бастиље. Било је то време када су пензије пале на једну марку. Само су костими вредели колико један спрат на Дечијој клиници у Тиршовој. Одору дворске луде носио је Ера Ојданић. Недавно је јавно „опаучио“ председника Милошевића због бахатог понашања

*Глумци, певачи, спортисти...
упрегнути у воловска кола*

Пише: **Михаило КОВАЧ**

Све црвено: Зорица Брунцлик, навијач социјалиста

инспекције која није имала много разумевања за родољубивог Еру. Сигурно је једно: више неће моћи да буде ни дворска луда!

Уосталом, о разгоропаћеној моћи партијско-полицијског апарата СПС најбоље говори последњи скандал отказивања дуго припремане Ктиторове фолк лиге Студија Б. Руководство ПГП РТБ позвало је своје певаче и запретило им ко зна чиме ако се појаве на концертима широм Србије у организацији те неподобне радио и ТВ станице. Сви су подвили реп и ћутке прихватили ултиматум. Принцип: празна глава — пун џеп!

САМО ВАЉЕВСКО ПИВО

Шта тек рећи о спортистима, спорским радницима и новинарима. Отужан је и сраман мохизам с којим, поготово врхунски спортисти, подносе пропагандни сценарио који их промовише у „амбасадоре српског народа“, веснике истине о Србији који пробијају неправедну блокаду (!), а уистину сви сањају о томе како да се што пре отисну у свет и што уносније продају тамошњим спорским газдама. Спортске руб-

рике електронских медија постале су политичке филијале у којима се све више прича, а све мање надмеће. Чак је и један недужни решавач шаховских проблема после светског првенства у Братислави постао медијска личност, јер је „пробио“ блокаду.

Попут естраде и спорт је под апсолутном контролом режима. „Партизан“ и „Црвену звезду“ воде премијер и министар у социјалистичкој влади, нижеразредне клубове купују бивши криминалци и робијаши под заштитом државе. Председник Југословенског олимпијског комитета је свакој власти увек одани Александар Бакочевић.

Пре неки дан новине су забележиле изјаву најбољег бразилског фудбалера Ромарија: „Можда ће Бразил да освоји и титулу шампиона, али наш успех не би смео да замагли беду, корупцију и остале невоље који харају нашом земљом“. Одважно, управо по мери и снази своје популарности, Помарио је у име свих својих саиграча унапред устао против политичких злоупотреба спортских успеха и самих спортиста. Још пре њега, Шалимов, Јуран и група најбољих руских фудбалера одбила је да игра у репрезентацији због начина избора и неспособности селектора. Много је примера у свету да спортисти дижу глас против спортско политичке бирократије, одбијајући да буду маскоте дневне политике.

Наши „храбро“ ћуте или као покојни јагањци стану у ред пред Мирком Марјановићем, да би им уделио по 500 динара награде за велике спортске успехе. Нигде нас нема, а успеси до неба! По налогу режима и на његову радост понизно ћуте они које је политика српског режима у професионалном смислу највише понизила, одуевши им посредно право на такмичење, на успех, националну химну, грб и заставу. Додуше, симпатично, сада већ и пребогати Владе Дивац снимно је рекламу за ваљевско пиво. Попио га је наискап, цокнуо језиком и — то је све.

Жалосни су и отужни примери солидарности са Милошевићевим режимом оних који управо зато што су популарни имају обавезу да говоре, упозоравају, чак и протествују — за добро народа. Или, бар да одбију да буду злоупотребљени. Американци су имали једну Џоан Баез, Боба Дилена, Британци Донована, који су ризиковали своје каријере и песмом се успротивили рату у Вијетнаму, расној дискриминацији, нуклеарном наоружавању. Ушли су у легенду. Уздигнуте песнице америчких црних спортиста на Олимпијади биле су чин грађанске политичке храбрости на спортском постољу. Да — за Америку, не — за режим који нас понижава, поручили су.

Србија нема и још дуго неће имати тај дух личне одважности. Један од ретких непоткупљених, дакле и храбрих, Франсоа Вијон српске шансоне Ђорђе Балешевић, у песми „Путуј Европо“ каже:

„Нису криви џенерали што стално вичу — пали,
криви смо ми који смо ћутали.“

ПРИЧА О НТВ СТУДИО Б

КАД ОТАЦ НАПРАВИ СТРИНУ

Почело је овако:

„Тог истог дана када смо кренули са програмом био је и један велики пријем у Председништву Србије поводом Дана државности. Били су дугачки редови, чекали смо као у време Броза. У поздрављању са Милошевићем обратила ми се Радмила Анђелковић и са злурадним осмехом на лицу рекла: 'Шта је, затворили вас?' када се и он осмехнуо, знао сам да је то била једна мала игра и да је оно што сам ја мислио да је зелено светло од Милошевића, уствари црвено, светло“...

(Драган Којадиновић, директор и главни и одговорни уредник НТВ Студио Б)

Којадиновић: „Милошевић ми је рекао да се не секирамо“.

Пише: Сандра ПЕТРУШИЋ

Проблеми НТВ Студија Б су старији и од саме телевизијске станице — почели су оног тренутка када је она осмишљена и када је требало да добије дозволу за рад. Сам Драган Којадиновић каже да су проблеми који су најдуже трајали били они који су пратили време у коме су покушавали да се изборе да праве и емитују програм, а које је трајало читавих 15 година.

Зелено светло за прављење програма и пар „полудозвола“ је издато почетком 1990. од стране савезног Министарства за саобраћај и везе јер је то било време када је савезна

држава била старија од републичких јединица. Првобитна замисао је била да нову телевизијску станицу заједнички створе радио Студио Б, „Вечерње новости“ и Сава центар који је располагао потребном техником и простором. Наравно, почетку емитовања је претходило и разговор код председника Слободана Милошевића на коме су се средином марта нашли Драган Којадиновић и Раде Брајовић, уредник „Вечерњих новости“ на Брајовићево инсистирање.

„Ја сам том приликом председнику Милошевићу изложио један план, једну концепцију другачије телевизије, а он ми је одговорио да му се то свиђа и да је једна таква телевизија потребна Србији. Онда сам га упозорио да ми

немамо све потребне дозволе. Упитао нас је када бисмо могли да кренемо јер се приближавао 28. март — прва годишњица српске независности, а њему је било важно да се тог дана нешто лепо догоди. Рекао сам му да смо планирали да кренемо са програмом 31. марта и 1. априла јер су то били субота и недеља, дан када не ради инспекција. Већ тада смо очекивали проблеме и надали смо се да ћемо тако йћи бар два дана, а и 1. април је рођендан Студија Б. Међутим, он је тада својим строгим гласом, онако како он то зна, рекао: — „Не, кренућете 28. марта јер је то допринос обележавању Дана државности“. Додао је да не сме да нам се догоди ништа лоше јер је он рекао да

тог дана у Србији све мора да буде лепо и да слободно кренемо и да се ништа не секирамо", каже за „Српску реч“, г. Драган Којадиновић објашњавајући зашто је баш 28. март рођендан ове телевизијске станице.

Наравно, као што то увек бива када је Председник у питању, његово обећање није значило ништа. Тог 28. марта НТВ Студио Б је почео да емитује свој програм пред многим домаћим и страним новинарима који су дошли да забележе отварање прве независне телевизијске станице у Источној Европи. Програм је емитован само 50 минута, онда је упала инспекција са полицијом, забранила програм и пломбирала предајнике.

„Тог истог дана када смо кренули са програмом био је и један велики пријем који је организовао председник Милошевић у Председништву Србије поводом Дана државности. То је било време када су ме још увек позивали и ја сам отишао тамо“, сећа се г Којадиновић. „Били су дугачки редови, чекали смо као некада у време Броза. И у поздрављању са Милошевићем обратила ми се Радмила Анђелковић и са једним злурадним осмехом на лицу рекла: „Шта је, затворили вас?“ Када се и он осмехнуо, схватио сам да је то била једна мала игра и да је оно што сам ја мислио да је зелено светло од Милошевића уствари црвено“.

ЦЕНЗУРИСАНИ 9. МАРТ 1991.

Мада је телевизијска станица затворена после непуног сата емитовања програма, она је већ добила своје присталице и ускомешала јавно мњење. Студио Б је постојао и власт више није лако могла да прелази преко те чињенице, те је обећала у рекордном року све потребне дозволе. Изабран је нови датум за старт телевизије — 28. јун, највећи српски празник — Видовдан. И док је НТВ Студио Б најављивао почетак свог рада, „Политика“ је ћутала све до 25. јуна када је у свим својим издањима помпезно најавила да на Видовдан стартује њихова телевизија. За само три дана је сву потребну технику и све потребне људе РТС испоручио телевизији „Политика“ и она је могла да крене са програмом. Био је то још један сјајан потез владајућег режима — идеја да се у једној сиромашној земљи истога дана отворе две телевизијске станице свима је изгледала апсурдно. Драган Којадиновић је одржао конференцију за штампу, осудио такав гест и одложио старт своје телевизије до 16. новембра. Тај датум такође није случајно изабран јер пада на празник Светог Ђорђа.

Прву прилику да оправда нињеницу што је баш овај празник изабрао за наставак свог програма, Студио Б је добио 9. марта 1991. г. У тренутку када су све телевизијске куће и сви програми спустили ролетне и отпочели са емитовањем цртаних филмова, једино је ова телевизијска станица послала људе на улице и отпочела са непрекидним извештавањем о току демонстрација. Непрекидним, до тренутка када је милиција упала у просторије и запосела све спратове. Само 10 полицајаца у цивилу предвођених шефом СДБ за Београд је начинило препад на Којадиновићеву канцеларију. Уз претњу „хеклера“ и остало оружја наређено им је да моментално прекину са емитовањем програма. Људи са Студија Б су у каснијем разговору са полицијом сазнали да су наређења била кратка и јасна — могли су да им ураде шта хоће и да без икаквог устручавања пуцају на њих и на технику. Тада је Драган Којадиновић затражио да им омогуће наставак програма, али без вести, уз образложење да је ситуација

сувише усијана и да ће прекид рада једне телевизијске станице само долити уље на ватру. После консултација са Радмилом Богдановићем Студио Б је добио дозволу да настави са програмом — наравно, неким од виталног значаја за Србију, попут музичког. Челни људи Студија Б су ту прилику искористили и путем кајрона и радио таласа објавили да је њихов програм цензуриран. То је изазвало страх у онима који су наређење за прекид издали и незадовољство међу гледаоцима. Притисак, телефонски позиви и демонстрације пред самом зградом су временом уродили плодом, па је Студио Б наставио са вестима, додуше уз непрекидно присуство милиције.

Ови бурни догађаји су резултирали и тужбама. Једну је упутио јавни тужилац Милош Алексић против Драгана Којадиновића уз образложење да је он „позивао на отпор“, пренебрегавајући чињеницу да се сам Којадиновић појавио на екрану и затражио од људи да се уразуме. Другу је упутио Студио Б против Радмила Богдановића, али је та тужба одбачена уз образложење да не постоје докази да је то лице извршило то кривично дело. А које је, ни данас се не зна.

ОТМИЦЕ ОПРЕМЕ

Следећи талас напада на Студио Б је био сасвим очекиван и тицао се омиљене тезе СПС идеолога да је та телевизијска станица на платном списку ЦИА и да је легло стране агентуре. А шта су друго и могли да закључе када је зарад баш независних медија Запад дошао на идеју да примени селективне санкције и пошаље нам мало рото папира и нешто хуманитарне нафте. Милошевић је стао на своју бушотину и рекао одлучно „не“ њиховој нафти, али... НТВ Студио Б је одлучио да прихвати помоћ од 6 монитора и 3 камере у вредности од 230.000

долара. Такав „издајнички“ гест је морао одмах да се казни. Опрема је отета чим је прешла границу код Хоргоша. На жалост, не по патриотском сценарију какав је примењивао Краљевић Марко већ нешто више у духу Ал Капонеа.

„Обећао сам да ћу изнети податке које имам о самој отмици и то сам два месеца пролонгирао. Било је много пријатеља и оних који нису пријатељи који су ми саветовали да то не говорим, да тиме сам себи угрожавам живот. Човек који има жену и децу схвата да може да се коцка са својом судбином, али не и њиховом. Али, ја сам се ипак осећао тако јадно и бедно док то нисам рекао 1. априла '93. на свечаности Студија Б. Нисам рекао имена, али сам рекао да је акцију из Београда водио заменик министра републичког МУП-а, да су ту били начелници МУП-а Суботице, да су учествовали резервисти из Новог Кнежевца. Тада још нисам знао али данас знам да је у целу ту игру био умешан „Југославија комерц“.

Надигла се велика прашина, прво зато што је та опрема била власништво САД и даље — јер је по закону то све док не дође у наше руке — и друго, зато што је гест добре воље према Југославији прошао тако да више ништа није било ни од нафте, ни од селективног скидања санкција. Зато се МУП ангажовао да нам „помогне“. Једном приликом ми је начелник чак и рекао. „Што си тако бандоглав? Чак и да смо ти ми отели опрему како сада да ти је вратимо“ прича г. Којадиновић који до данас није дошао до опреме и додаје: „Та опрема је сада у Абердаревој улици где је спроведена под полицијском пратњом. То је последња информација коју имамо. Пре тога је била у једном ауто-сервису у Инђији чији је власник брат једног од шефова полиције у Суботици“.

Прича о опреми још увек није завршена. Пре два месеца је предзеће „Беотранс“ упутило једно интерно писмо републичком МУП-у где их позивају да им врате камион којим је опрема превезена, а ако га не врате, да иду на

поравнање. То писмо је први документ из којег се јасно види да је МУП одговоран за отимање опреме и да је по свему судећи имао договор са „Беотрансом“ да ће камион сакрити на једно извесно време док се прашина не слегне. Пошто се још увек није слегла, по свему судећи је „Беотрансу“ досадило да чека на своје возило.

Хајдучки афинитети нашег МУП-а су још једном дошли до изражаја у односу на Студио Б, мада у нешто лошије припремљеној и без сумње неуспешнијој акцији када су покушали да одузму репетитор намењен радију. С обзиром да нису знали да ће опрема стићи и с обзиром да су то сазнали тек на царини, имали су само 6 сати да припреме акцију. Међутим, Драган Којадиновић је такође био спреман, па је путем талас Студија Б позвао у помоћ Капетана Драгана. Када је МУП схватио да Драган Којадиновић и његови сарадници у оближњој кафани код Келебије чекају помоћ, одлучио је да их склони са светла и од људи. „Нису нам дали никакво образложење, само су викали — Настави пут! Изађи напоље! Почели су да нас гурају. Како су паметно образложење могли да нам дају док су нас терали из кафане? Било је јасно да очекују да изађемо на пут и склонимо се са светла да би учинили оно што су наумили. Изашли смо на пут и сели у кола не померајући се са светла... прича Драган Којадиновић, а шта је уследило, мање-више је познато целој јавности. Два аутомобила, светлост фарова, звекет оружја команда: „Руке на леђа“, молотовљев котел који се срећом само пушио уместо да разнесе комби како је било замишљено. Онда је стигао Капетан Драган.

„То је било наше треће искуство са полицијом, уколико не рачунамо информативне разговоре, пријатељске разговоре, позиве на дружење... Можда у овој причи то звучи банално, али га је било доста. Два пута су ми прислањали пиштољ на чело доле у гаражи, претили су ми у стилу: „Дете ти је на Тари, веје снег, могао би да је завеје“. Све то треба преживети и није баш лако. Мада смо на неки мазохистички начин навикли на све то, ипак смо свесни да све ово не може да изађе на добро. Моје лично мишљење је да су све могућности сада исцрпљене — покушали су да нас заплаше, покушали су да нас купе, све су покушали. Остало им је само да нам искључе струју и набу неку битангу која ће да нас убије“. Листа неприлика г. Којадиновића не завршава се на њему лично и на његовим сарадницима, већ допире и до његове супруге која је такође позивана на информативне разговоре и која је (можда случајно) изгубила радно место директора ОШ „Свети Сава“ да би је на истом заменила кума Данила Ж. Марковића.

ПЕТИ ТАЛАС НАПАДА

Осим директне полицијске тортуре, Студио Б је константно трпео и једну вербалну која је своју кулминацију доживела уочи избора 1993. Данило Ж. Марковић је уз свесрдну подршку Шешеља, лансирао тврдњу да је г. Којадиновић агент ЦИА, али то није био крај. Крај је био много занимљивији — баш уочи избора је лансирана тврдња да се Студио Б продао СПС-у. Којадиновићу се баш не свиђа сећање на тај период: „Одбијали смо једну по једну оптужбу, а наш главни адут је био програм. Нисмо се упињали да докажемо како нисмо страни агенти, али искрено речено најтеже је опрати се када те оптуже да си се продао СПС-у. Како сам ја тада могао да докажем да се нисам продао? Једино да као неки мали Обилић на кога је ба-

чена клетва одем и убијем Милошевића. То практично није било могуће. Тако да сам опет морао да се ослоним на наш највећи адут — програм“.

Било је то без сумње најтеже време за Студио Б јер је сем оптужби и притисака са стране дошло и до једне унутрашње деобе која је резултирала одласком неколико сјајних новинара међу којима је била и Лила Радоњић, један од идејних оснивача ове телевизијске станице. Оптужбе су пљуштале са обе стране, а у њима је предњачио Зоран Остојић, некадашњи новинар ове станице који је Драгана Којадиновића назвао убицом Студија Б и оптужио га за продају станице. Тај рат који је по г. Којадиновићу још један од СПС-ових сценарија није ништа донео овој станици, а ни гледаоцима. Пре би се могло рећи да се последице још увек осећају.

Ипак, Студио Б је и са новинарским кадром и са програмском концепцијом успео да се стабилише што се у односу на техничке могућности ове станице не може рећи. Само три професионалне камере и две монтаже ни случајно нису довољан капацитет да се покрије цела програмска концепција. Три екипе дневно су обично недовољне да покрију по двадесетак важних догађаја, а испред монтажа је обично ред новинара који чека да монтира свој прилог. Машине раде стално, самим тим се и квари, а епизод тога је честа љутња неких странака на чију конференцију за штампу Студио Б није стигао или љутња гледалаца који у току информативних емисија по неколико пута чују глас: „Прилог није спреман“. По мишљењу директора Драгана Којадиновића, то спада у пети талас напада на Студио Б који је осмишљен тако да се ова станица економски немогући: „Нема директора социјалисте који сме да ради са Студијом Б, а исто се препоручује и многим другим људима. Зато данас могу да кажем како са Студијом Б раде фирме чији су власници прави људи, они који имају петљу и који су своји. Сви они чије рекламе могу данас да се виде на нашем програму. Нема их много то су људи који имају петљу и који не припадају једном парадржавном систему привреде.“

Да ли ће међу тим људима остати и Милија Милосављевић, директор „Ктитора“ остаје нам да видимо. Драган Којадиновић се нада да хоће јер се „Ктиторове“ рекламе редовно емитују на радију, а прави се и нови блок реклама за телевизију. Четворогодишња сарадња која је почела чим је „Ктиитор“ настао и захваљујући којој се ова фирма прославила, а Студио Б опремио целокупни пословни простор ових дана је уздрмана отказивањем „Ктиторове фолк лиге“. Тим поводом је г. Милосављевић изјавио: „Мени је штету проузроковао Студио Б. Нисам знао да ће се у све уплести политика. Што се мене тиче нећу више улагати у културу“.

„КТИТОРОВА“ ЗАДЊА КАП

Непотребно је нагласити да није фер што Милија Милосављевић политизацију догађаја свалује на леђа Студија и што инсистира на тачки говора у којој је речено да се током манифестације неће појавити ни једна реч која има везе са политиком. Две године је Студио Б беспрекорно водио „Ктиитор фолк лигу“, а без сумње би се то поновило и ове године да СПС није реаговао преко Вучелића и забранио свим певачима који имају уговор за снимање плоча са ПГП РТС да наступе на поменутој манифестацији. Такође је приметно да је г. Милосављевић љут на Студио Б, љут на певаче, али да ни једном речју не помиње РТС или, пак, њихове налогодавце.

Ипак, логично је што је Милија Милосављевић љут јер у игри је и велики новац и велика реклама. Од приватника се не може очекивати, нарочито не у данашње време да без љутње губи велике инвестиције. Питање је да ли је тако лигично и понашање певача? Добро хонорирани и добро рекламирани од стране „Ктиитор фолк лиге“ Цеца Величковић, Маја Маријана, Ана Бекута, Драган Којић Кеба, Рођа Рачевић и Славко Бањац су без поговора подвигли репове и урадили онако како им је СПС наложио. И ако адвокати тврде да њихови уговори немају везе са наступима овакве врсте они су своје учешће брже-боље отказали. Прича се да им је припрећено да „више неће постојати“. Шта то тачно значи за њих не зна се, али им је вероватно била довољна само помисао на могућност да више не буду промовисани и рекламирани на државној телевизији па да забораве све оне тренутке у којима су здушно хвалили и Студио Б и Ктиитор фолк лигу.

Ипак, ово није прича о народњацима који спадају ваљда у једину категорију која се плаши сваког политичког ангажмана, већ о Студију Б. А по свему судећи Студио Б грешу у овом случају јер је најавио оснивање сопствене продукције и отварање фонда за заштиту певача. То ће вероватно бити промашена инвестиција јер докле год СПС буде у рукама држао кључеве од касе, а Вучелић дозволе за ангажмане у иностранству, „народњаци“ ће неком другом певачи. Бар ови који су главни актери поменуте приче.

У сваком случају СПС је овога пута урадио добар посао. Направио је (надајмо се само привидни) раздор између власника „Ктитора“ и Студија Б, отказао је манифестацију која је све више добијала на популарности и која је Студио Б промовисала у оним крајевима до којих ова станица није допирала (и до којих неће допрети захваљујући министру за саобраћај) и финансијски је ударила на Студио Б који је већ завршио све припреме око реклама, плаката, мајица, сувенира, фотографија... Чак и ако тужба Студија Б прође, у нашем „независном“ судству догодиће се оно што је већ предвидео Драгиша Ковачевић, уредник на Студију Б и директор „Ктиитор фолк лиге“: „Тужићемо РТС, али невоља је што одштету та кућа неће ни осетити. Судски трошкови ће се превалити на терет свих грађана, свих нас, преко рачуна за струју“.

Отказивање „Ктиитор фолк лиге“ које је уследило одмах после одузимања већ додељених фреквенција је по свему судећи много чак и за НТВ Студио Б који је навикао на овакве „полластице“ режима. Извесно је да је овога пута отпочела једна пажљиво координирана хајка у којој владајућа странка ни мало не држи до тога да ли ће изгубити углед (ако је од њега ишта остало) и да ли ће изазвати бес грађанства. Да је тако сведочи и чињеница да Благоје Лучић, савезни министар за саобраћај и везе, није нашао за сходно да реагује на писмо г. Којадиновића у коме се између осталог каже: „Бити министар подразумева интелигенцију, образовање, способност, вољу, па и храброст. Министар не сме да буде стрина“.

Очито је да не само да сме већ и мора, ако је то у интересу владајуће странке. И не само министри него и певачи и читава менаџерија коју СПС окупља око себе. Ипак, било би ружно да та гомила „стрини“ пресуди Студију Б. А све би деловало безболније да га „Политика“ бар не брани.

ХОЋЕ ЛИ ОПОЗИЦИЈА УСПЕТИ ДА „ПРОГУРА“ ЗАКОН О ТЕЛЕВИЗИЈИ

ТЕЛЕВИЗИЈА ТВРЂА ОД ТРЕЗОРА

Заређали некакви државни празници у последње време, па председник ове државе, зване Савезна Република Југославија, г Зоран Лилић има пуне руке посла: честитка за честитком, пише ли пише! Ако неко мисли да је то лако — вара се. Најпре треба одлучити коме упутити честитку, а коме не, затим смислити шта и како написати, па то и написати, и — коначно — наћи начин да се дотична честитка, у условима ембарга и блокаде, достави на жељену адресу.

Поводом 4. јула председник Лилић је био у великој дилеми: да ли — и коме? — да честита „Дан борца“ или, пак, да удовољи сујети америчког председника Била Клинтона и честита му „Дан независности“, национални празник САД? Одлучо се за ово друго, на запрепашћење државне телевизије, која је — Бог те! — морала да јавно прочита како председник једне слободарске и несврстане земље жели све најбоље и најлепше једном омраженом империјалисти и највећем од свих антисрба овог света! Шта још овај јадни народ неће доживети!

Што се другог празника, 7. јула, „Дана устанка народа Србије“, тиче — Лилић није имао никаквих дилема: упутио је честитку Слободану Милошевићу. Тако и треба, све по протоколу. Опет најлепше жеље за добробит српског народа, Србије и председника јој, којима се и ми придружимо. И, на крају, председник Лилић пише председнику Милошевићу како се нада да ће слободарски српски народ, Србија и председник јој „допринети очувању мира у свету“!

Три пута сам морао да прочитам: да ли ме то очи варају? „Очување мира — у свету“!? За председника Лилића Босна је мала, занемарљива тако рећи — он брине светске бриге! Тако треба, све по протоколу! Уосталом, и Босна је део света, зар не? Ето, видите, да ни писање честитки није лак, ни једноставан посао.

ЕПИСКОПСКИ РАТНИ ПОКЛИЧИ

А кад смо већ код рата или мира у Босни и шире, у свету, најпре се огласио бивши председник Ћосић једним интервјуом и оправдао

Српска власт држи РТС у гвозденом загрљају и третирају је као партијско—државни ресурс, као што су полиција и војска, а независне новинаре сматра издајницима

Пише: Никола БУРЗАН

босански рат као „ослободилачку и одбрамбену борбу“ српског народа, чији је (ратни) циљ стварање „јединствене државе српског народа“. У својој ратоборности велики корак даље учинили су потом и епископи СПЦ, с патријархом Павлом на челу.

Обавештајна служба СПЦ, по свему судећи, најбоља је и најефикаснија на свету: она је епископима прибавила мапе о подели Босне пуна три дана пре него што су с њима, мапама, били упознати директно заинтересовани учесници рата! Па су одржали епископску конференцију поводом „наметнутих процената и карата у Босни и Херцеговини“ и апеловали на

„сав српски народ да стане у одбрану својих вековних права и слобода и интереса, нужних за физички и духовни опстанак и останак на својој очевини и дедовини“.

Свој ратни поклич епископи завршавају ужасном поруком: „Свесно и одговорно изјављујемо да ћемо рађе пристати да не живимо, него да свој народ... издамо и од његове данашње и сутрашње судбине руке перемо“!? Много боље би било да епископи поштују оно старо „Богу боже, а цару цареве“, да се посвете молитвама својим, а високу (ратноушкачку) политику препусте за то надлежним државницима. Сваки излет у политику — а овај је дошао у зао час, судбински, пресудни — црквених великодостојника, лоше се завршавао. Ни ово не слути на добро. Ако епископи више воле царство небеско — воља им, то је њихово лично опредељење. Али, нити имају право, нити га себи могу приуштити, да цео народ повуку за собом — у гроб!

И док се, тако, овде бије битка за рат или мир, за живот или смрт, шеф југословенске дипломатије Владислав Јовановић обилази афрички континент, е да би се, ваљда, некако додворио браћи несврстанима и одобриволио их да нас поново приме у своје редове. Будибокснама! Али га зато овде успешно замењује млађани Жељко Симић, који са хрватским ве-

ШЕШЕЉ — ОПАСНОСТ ПО РЕЖИМ

У тексту „Мафија по мери државе“, берлински „Тагесцајтунг“ пише о Војиславу Шешелу, председнику ултранационалистичке СРС, који се после раскида са владајућим социјалистима председника Милошевића, бори за политички опстанак“, и каже:

„Шешел отворено говори оно што у Србији још увек многи поричу: оружје за добровољачке јединице стигло је у пролеће 1991. године из самог Министарства унутрашњих послова Србије. Пошто добро познаје ситуацију у владајућим круговима, Шешел је постао опасан по режим. Чини се да је још само питање времена када ће вођа радикала да буде уклоњен — не само политички, већ и физички — можда на галантан начин тако што ће бити изручен Међународном суду за ратне злочинце у Хагу.

Због тога постоји бојазан да би прогон ратних злочинаца могао да постане инструмент у рукама режима. Све док се не отвори архива Службе државне безбедности, много тога остаје у домену гласина и докази могу — већ према потреби — да се користе или да се оповргну. Тако обавештајна служба може да користи досијее да би извршила притисак на личности из политичког и привредног живота и исто тако може да штити или чак инсценира илегалне послове. Јер, и југословенско правосудје затвара — ако је то потребно — очи пред чињеницама...“

лепослаником Звонком Марковићем разговара о једном, а јавности саопштава нешто сасвим треће! Очигледно, добро је савладао високу школу јахања и Милошевић не би требало да има дилема: кога да постави за новог министра спољних дела. Мада се прича како дилема ипак постоји: зове се Милан Милутиновић, амбасадор у Атини... Стара пријатељства се не заборављају тек тако...

БИТКА ЗА ЕЛЕКТРОНСКЕ МЕДИЈЕ

А што се страних медија тиче, они у последње време све више пажње посвећују овдашњим медијима. Повод им је, како кажу, најновија борба српске демократске опозиције за доношење новог закона о телевизији. Тако аустријска агенција АПА пише:

„Српска опозиција започиње нови покушај да се владајућој СПС из руку избије њено најоштрије оружје: након што је, у протеклих пет година, у неколико наврата, уличним протестима, безуспешно, покушавано да се ограничи потпуна контрола власти над радијом и телевизијом, сада опозиција у парламенту покушава да се избори за нови закон који треба да ограничи моћ социјалиста над електронским медијима. Ипак, чини се да ће и овај покушај четири највеће опозиционе странке остати неуспешан: влада је законски предлог опозиције већ оценила неприхватљивим и на тај начин га је још пре парламентарне дебате практично осудила на неуспех“.

Агенција истиче да опозиција, у најбољем случају, може да обезбеди само 125 од укупно 250 гласова, при чему јој недостаје још један глас да би закон био усвојен. Изгледа опозиције да обезбеди овај глас су равни нули, након што су два посланика Нове демократије, једне мале странке која је почетком године ушла у коалициону владу са социјалистима, више не припадају опозиционом блоку.

„ТВ-Бастиља“, како је Вук Драшковић, лидер СПО, једном назвао државну телевизију, најугицајнији је извор информација у Србији. Социјалисти већ годинама врло спретно користе ТВ како би довели у склад мишљење јавности са званичном политиком. За већину становништва је вечерњи дневник једини извор информација... Тиражи штампе су опали, а разлог није само у читалачким навикама Срба, већ и у растућем сиромаштву. Продавци новина „из патриотских разлога“ одбијају да у своју понуду уврсте новине и часописе који критикују режим, као што су „Борба“, „Време“, „НИН“. Становништво је последњих година из ТВ-дневника сазнало шта је то — патриотизам.

У Србији постоји неколико ТВ станица, али се само програми београдске „ТВ-Бастиље“ емитују у целој земљи. Пре две године је тадашњи премијер Милан Панић покушао да програм независне станице „Студио Б“ прошири и изван територије Београда. Његови напори су пропали. Пре три месеца је изненада ова, од социјалиста омражена ТВ станица, добила дозволу да своје релеје постави и у централној Србији. Када је опозиција у парламенту недавно изнела свој законски предлог, надлежно министарство је брже-боље укинуло дозволу.

И ТЕНКОВИ БРАНЕ РТС!

Протести против „ТВ-Бастиље“, које СПО организовао у марту 1991, трагично су се завршили. Том приликом су погинули један демонстрант и један полицајац. Први пут од Другог светског рата су на улице Београда изашли тенкови уперени на демонстранте. Међутим,

ТРГОВИНА ДРОГОМ И ОРУЖЈЕ

„Међународни криминолози — пише берлински „Тагесцајтунг“ — констатују да се, и поред ембарга, велики део европске трговине дрогом одвија преко Југославије. Чини се да је центар трговине црногорска лука Бар. На београдском тржишту дроге, на којем се раније искључиво трговало хашишом, сада може без проблема да се набави кокаин. У земљи тренутно постоје идеални услови да се милионски профит, остварен трговином дрогом и оружјем, неконтролисано, и чак уз подршку државе, инвестира у легалне послове.

Некретнине, индустријски концерни, учешће у средствима јавног информисања — то су улагања која највише обећавају. Нико не пита одакле новац стиже! Преко безбедних приватних банака и филијала великих предузећа на Кипру, шаље се државна имовина у иностранство. Тако се на крајње криминалан начин акумулира легални капитал. Парламентарни и судски механизми контроле државно-монополистичке привреде готово су немоћни да се томе супротставе. И у новој влади се налазе министри који су истовремено и истакнути функционери у великим предузећима...

након што су студенти данима протестовали у центру града, председник Милошевић је дао зелено светло за оставку омраженог директора ТВ Душана Митевића, Милошевићевог пријатеља из студентских дана. Митевићеву функцију је затим привремено преузео Ратомир Вицо, ортодоксни комуниста и садашњи министар за информације у влади Србије.

Већ две године на челу ТВ налази се Милорад Вучелић, некадашњи дисидент који је данас у парламенту председник посланичке групе социјалиста. Почетком 1993. хиљаду новинара је најпре послао на принудни одмор, да би их потом отпустио. Суд је ову одлуку прогласио ништавном, у корист отпуштених новинара, већином чланова независног новинарског синдиката, али њихова радна места више не постоје!

У друштво које није навикло на слободне мас-медије, чини се да је жеља за плуралистичком информацијом веома мала. Оно што није објављено у званичном ТВ-дневнику, за већину Срба готово као да се није ни догодило. „ТВ-бастиља“, поред тога, има и сигуран извор прихода, јер је прошлог лета социјалистима, уз помоћ СПС, пошло за руком да плаћање ТВ претплате припоје рачуну за струју! Државна ТВ само на тај начин месечно узима око пет милиона динара. Остале ТВ станице се финансирају на тај начин и опстају искључиво захваљујући рекламном маркетингу. Не ретко се директорима великих државних предузећа, који без изузетка припадају највишем врху СПС, налаже да своје рекламе не шаљу независним медијима, а посебно „Студију Б“...

Истицајући да ће се „комунисти поново чути широм бивше Југославије“, јер су добили дозволу за покретање радио-станице, Радио Франс-интернационал каже: „Тиме комунисти постају прва партија у Србији која је основала

радио или ТВ станицу. Мора се имати у виду да су сви државни медији већ у служби владајуће СПС. То су првенствено државна агенција Танјуг, ТВ и радио са по три програма, затим дневни лист „Политика“ са многим пратећим издањима, посебно са „Експрес политиком“, високотиражним сензационалистичким листом, за који би се могло рећи да је тешка артиљерија примитивне пропаганде, често више и од Првог програма ТВ. Не заостају ни најмање и „Вечерње новости“...

ДОЖИВОТНА ИЗОЛАЦИЈА

Сви покушаји опозиције, наставља француски радио, да заштити јавни интерес у државним медијима, остали су безуспешни. Зашто? Ти медији су, каже, „врће брањени чак и од државног трезора или председникове канцеларије“! Што се независних медија тиче, они покушавају да стигну до публике „у конкуренцији која је и финансијски и технички и политички неравноправна... Дневни лист „Борба“ посрће у финансијској утакмици са „Политиком“, коју спонзорише држава, тако да иако мањег формата и на мањем броју страна, „Борба“ мора да кошта динар, док се „Политика“ продаје за 30 динара. Очигледно, странка чији је лидер жена председника Србије нема проблема при добијању дозволе, а чини се ни са новцем...“

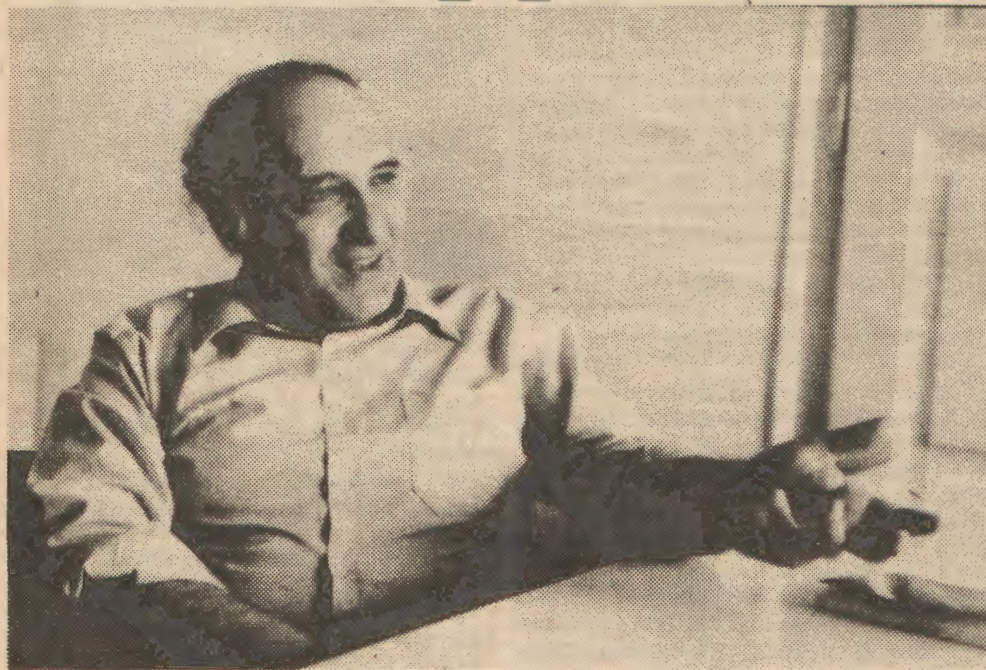
Лондонски „Nju stejtsmen end sosajeti“, пак, пише да влада С. Милошевића „држи РТС у гвозденом стиску“. Јер, каже, „влада третира РТС као партијско-државни ресурс, као што су полиција и војска. Генерални директор РТС Милорад Вучелић налази се и у извршном одбору владајуће СПС. Запослени су суспендују или отпуштају чак и без привида о поштовању закона...“

Бечки „Di prese“, под насловом „Независни медији као издајници народа“, пише о скупу који је недавно одржан у аустријском главном граду, посвећен положају независних медија у бившој Југославији. „Представници слободне српске штампе жале се на недостатак новца и материјала. „Осим тога — како је истакла Гордана Логар из „Борбе“ — независни новинари сматрају се издајницима српског народа“. По мишљењу Петра Луковића из „Времена“, укидање санкција био би најбољи начин да се помогне Србији и независној српској штампи. Он је рекао: „Санкције су ојачале режим и оне служе као изговор за све што не функционише...“

И тако даље. Дански „Informacion“, у подужој анализи југословенској „случаја“, изводи следећи закључак: „Чак и када се успостави трајно мировно решење, Срби ће дуго да носе последице међународне лоше воље. Једино ће се нешто променити ако се Срби постепено преобрате и одустану од тога да задрже своје републике у Хрватској и Босни, напусте источну Славонију и дају Косову могућност да се отцепи од Југославије, смене Милошевића и предају га суду за ратне злочинце заједно са Караџићем и Младићем...“!? Лист, ипак, поштено признаје: „Ово је, наравно, утопија“.

ФИЛИП ДАВИД, ДРАМСКИ ПИСАЦ, О ТЕЛЕВИЗИЈИ, ПЕН-У, НОВИНАРИМА

ВАТРОГАСНА БРИГАДА ПИРОМАНА

„Један од највећих проблема у нашем друштву је непоштовање статута организација којима припадате. Када би новинари поштовали свој кодекс не би било потребе за неколико новинарских организација. Новинари не поштују кодекс професионалног понашања, чланови ПЕН-а не поштују повељу... Питам се, да ли у ватрогасној организацији могу да седе пиромани?“

Разговарали: **Сандра ПЕТРУШИЋ**

Ове године је била прослава поводом 35 година драме на телевизији. Јесу ли Вас позвали да присуствујете?

Морам рећи да су ме звали — добио сам писмо. Била је то смешна ситуација: у сандучету затичем писмо са позивом да дођем, а ја тамо не могу ни да уђем. Могао сам да одем, да се објашњавам на портирници, можда би ме и пустили да уђем, али.. мислим да је то било веома лицемерно са њихове стране.

У време када су нас уклонили са телевизије они су нам одузели пропуснице, а на суду су тврдили да то није тачно, да су оне на замени и да ћемо их добити. Онда смо ми ишли и тражили их али смо установили да постоји нека врста тајне полиције која контролише обезбеђење које је добило строга наређења да ми не смемо да уђемо. О томе не постоји никакав писмени траг као ни о осталим неподопштинама које се догађају на телевизији. Портитри су нам се извињавали и тврдили да имају строга наређења да не смеју да нас пусте, а када смо од њих тражили писмени доказ за то рекли су нам да ништа писмено не постоји. То је једна стара пракса — ако урадиш нешто што је противзаконито све мора да остане на нивоу усменог

договора, без писмених трагова иза себе.

Кажете да је позив за прославу био лицемеран. Сматрате ли лицемерјем и чињеницу да је Ваша канцеларија још увек недирнута и да је у њој све исто као у време када сте радиле?

То не знам, али знам да је на првом спрату где су изложене фотографије људи заслужних за тај програм изложена и моја. Све су то парадоски. Ја, који сам носиоц многих годишњих награда и захвалница не могу да одем тамо ни да узмем своје ствари а камоли да видим своје колеге и да са њима разговарам. Једно време сам се осећао лоше због тога — у тој кући сам провео 25 година и она је постала мој други дом. А све оно што је била моја „кривица“ и „кривица“ мојих пријатеља било је то што смо захтевали поштовање кодекса професионалног понашања.

БОРБА ЗА ПРИНЦИПЕ

Званична верзија је да сте на улици послали као радни вишак...

Ми нисмо били никакав радни вишак и то се добро зна. Председник Независног синдиката,

Лазар Лалић је један од најцењенијих инжењера, ја сам у том тренутку имао свој посао у филмској редакцији, као, уосталом и сви људи из нашег извршног одбора. Једноставно, они су се уплашили снаге нашег синдиката који је тада имао више од 1000 чланова и неких наговештаја штрајка. Државна телевизија која је под директним утицајем само једне странке није смела себи да дозволи да се у било којем моменту појави неки проблем или могућност да се та чврста контрола коју су они успоставили на било који начин промени. То је искључиви разлог и то је свима јасно. Тим је ситуација жалоснија јер ни међународна синдикална јавност чији смо ми чланови, а ни сама опозиција није то довољно озбиљно схватила и није се довољно заузела да се та ствар истера до краја. Мислим, чак, да опозиционе странке нису смеле да излазе на изборе док се та ствар са телевизијом и још неке не реше.

Нама су стално пребацивали да смо ми опозициони синдикат, међутим ми смо од почетка говорили да нисмо ни за опозицију ни за власт. Ми не знамо како ће се понашати опозиција када дође на власт, да ли ће бити иста оваква или боља, али једна установа од виталног друштва-

ног значаја као што је телевизија мора остати изван страначких утицаја и борби. Она јесте државна телевизија, али претплатници су чланови различитих партија или нису чланови ни једне партије. Дакле, ми смо се залагали да телевизија буде изван страначких борби, али да сви имају једнаку шансу. У овом тренутку то изгледа као далека утопија, али док се ствари око медија не разреше неће бити ни поштених избора, ни праведних избора, нити ће бити промена. А промене су свуда неопходне, не само код нас. Видимо да се у свету мало-мало па промени власт. То је оно што даје прави смисао политичким борбама и што ревитализује друштвени живот. Без могућности промена нема ни демократије, ни бољитка. Ми смо се овде уквали у једној позицији и видимо чему то води. Изоловани смо од света, уплетени у један бесмислен рат са могућношћу да траје још двадесетак година, а улога и кривица медија у томе је веома значајна.

Колико се сећам, оптужбе које су стизале на ваш синдикат нису биле везане само за наклоност према опозицији већ и за чињеницу да је један синдикат постао сувише исполитизован. Осећате ли се исполитизованим?

Сасвим је нормално да смо се ми супротставили манипулацијама које су вршене од постојеће дирекције. Стицајем околности је та дирекција била сачињена од чланова СПС, а ми бисмо се исто бунили да су у њој били и представници опозиције. Борили смо се за принципе, а њима је било најједноставније да кажу како смо под нечијим политичким утицајем и како неко са нама манипулише. Строго смо водили рачуна да у нашем Извршном одбору нико не буде члан ни једне странке и ствар смо поставили на еснафском, синдикалном нивоу. „Кодекс професионалног понашања“ је један од докумената који смо издали приликом оснивања и у њему се захтева обавезно поштовање објективности информисања, да новинар не сме да прекраја, да мења вести и да манипулише са њима, да не сме да лаже за разлику од пароле која је данас присутна и која каже да у националном интересу треба и лагати. Други наш документ, врло важан био је о улози РТС у вишестраначкој демократији где смо инсистирали да све политичке опције буду присутне, а да радио и телевизија морају бити ван утицаја једне идеологије и једне партије. Тај документ су својевремено потписале све партије изузев СПС.

Да ли је владајућа партија имала неко образложење за то?

Наравно да није. Када су они имали образложење за своје поступке?

ПРОТИВ РАТНОГ НАЦИОНАЛИЗМА

Уколико су информације које су процуриле у јавност тачне, Ви сте замерили Миодрагу Перишићу што је у исто време члан ПЕН-а и функционер у једној странци. Зар то није у контрадикцији са Вашим ставом да ово време изискује политичку ангажованост?

Ту је дошло до забуне. Нисам се супротставио томе што је Перишић на политичкој функцији. Цела ствар је представљена тако да изгледа како ја и неки други чланови ПЕН-а замерамо неким члановима ПЕН-а што се баве политиком. Никада то нисам рекао, нити сам помислио јер једно од основних права свакога грађанина, па и писца јесте да се бави политиком. У свету су многи чланови ПЕН-а постали председници влада, то је данас рецимо Вацлав

Хавел. Проблем није у томе већ у нечем другом — да ли члан ПЕН-а може бити неко ко крши повељу ПЕН-а. Ви можете бити члан било које партије док не кршите повељу. То је једино питање које сам поставио поводом Миодрага Перишића.

На који начин је он, по Вашем мишљењу, прекршио повељу ПЕН-а?

Миодраг Перишић је у једном разговору са потпредседником радикалне странке, Томиславом Николићем, на ТВ Политици пружио подршку некој врсти ратног национализма: обрушио се на независне интелектуалце, Београдски круг и подржао чистке које су биле на радију и телевизији. Ако прочитате повељу ПЕН-а видећете да су те ствари неспојиве јер она управо захтева слободу информисања, независно новинарство, супротстављање ратним опцијама... Према томе није у питању само Миодраг Перишић него било ко од чланова, а има их тамо доста, који подржавају такве чистке и ратни национализам. То је један од највећих проблема у целини у нашем друштву — не поштују се статути организација којима припадају. Када би већина нозинара поштовала кодекс новинарства не би постојала потреба за неколико новинарских организација. Новинари не поштују кодекс професионалног понашања, чланови ПЕН-а не поштују повељу... Питам се да ли у ватрогасној организацији могу да седе пиромани? Наравно, све то иде и до врха државе јер је питање ко данас поштује Устав. Према томе није уопште важно ни какав је Закон о телевизији, ни какав је Устав, када не постоји обавеза да се они поштују. Зна се да је совјетски Устав био један од најдемократскијих на папиру, а шта се из њега изродило... Демократија је, у крајњој линији, поштовање неке процедуре правила све те ствари су повезане. Ми живимо у друштву где се никакве норме не поштују, где нема никаквог морала, никаквог права... Зато је мој излазак из ПЕН-а био протест против таквог стања у ПЕН-у које је исто као и на другим местима у друштву. То није оправдање ни за ту организацију, али ни за мене ако останем у њој. То је гест мог личног протеста и иза њега нема неке намере, која ми се приписује, о разбијању српског ПЕН-а. Српски ПЕН могу разбити само они који не поштују његову повељу и када би Српски ПЕН мало више обратио пажњу на то не би имао толико међународних проблема.

Мислите ли да је решење да Ви који се залажете за повељу ПЕН-а изађете из њега, а у њему оставите оне који је крше?

Ако знате да ништа не можете да промените и да сте тамо у мањини остаје вам само да изађете или ступите у неке директне конфликти са својим колегама, што је бесмислено. Међутим, основан је један други ПЕН пре пола године у Амстердаму који се зове ЕХ ЈУ ПЕН и сви ми који смо иступили из својих матичних ПЕН-ова постали смо његови чланови. Тај ЕХ ЈУ ПЕН већ има своје подружнице у Паризу, Лондону и ми ћемо овде направити једну исту такву, иако колеге из српског ПЕН-а тврде да по статуту немамо права на то. По нашим сазањанима имамо право.

ПОТРЕБА ПАРАЛЕЛНИХ — ИНСТИТУЦИЈА

Напади на српски ПЕН су све учесталији, чак је и на последњем конгресу у Сантјаго де Компостелу словеначки писац Милош Микелн заступао тезу да од нацистичке Немачке није постојао ПЕН који је тако активно

учествовао у ширењу мржње. Слажете ли се са том оценом?

Нисам пратио те дискусије довољно да бих могао да дајем оцене, али сам сигуран да би се и неким другим ПЕН-овима са подручја бивше Југославије могле упутити крупне замерке. Међутим, то није мој проблем. Мој проблем је био мој ПЕН за који је сигурно да је међу својим члановима, имао и оне који подржавају политичку опцију ратног национализма који је неспојив са ПЕН-ом.

Како се онда догодило да у таквој атмосфери и међу таквим људима Милорад Вучелић буде искључен из ПЕН-а?

Не верујем ни да би он био искључен да није било огромног притиска од међународног ПЕН-а, а и притисака из саме земље. Наш синдикат је још пре годину дана почео да поставља питање како Вучелић може да буде члан ПЕН-а када се зна шта је све учинио. Било је потребно готово годину дана протеста да би био брисан из чланства и то баш у тренутку када је у Шпанији одржаван конгрес на коме је претила опасност да српски ПЕН буде искључен.

Суделовали сте у оснивању паралелног синдиката на РТС, сада суделујете у оснивању паралелног ПЕН-а. Пошто сте увек у некој „паралелној организацији“ верујете ли у њихову будућност?

Прва ствар коју сам оснивао заједно са својим пријатељима Жиком Павловићем, Мирком Ковачем и Видосавом Стефановићем је удружење „Независни писци“ које смо основали у Сарајеву још пре овога рата. То је било тридесетак писаца и то је био наш први покушај да се супротставимо ономе што смо предосећали да долази. И ту смо у једној декларацији рекли да ће нашу ситуацију моћи пре свега да мењају синдикати и независна удружења. На ту иницијативу је створен прво Независни синдикат на телевизији, а потом и „Независност“. Било је примедби на елитет „независни“, али ми смо њиме пре свега желели да изразимо неприпадање постојећим политичким опцијама, посебно владајућој. Међутим, морам да кажем да сам ситуацијом која је настала у међувремену био доста разочаран јер све те организације које су настале и Независно удружење новинара и Независни писци и Независни синдикати нису успеле да добију на масовности, нити да стекну ту снагу која би била довољна да нешто битно промени. Али, сам ипак данас уверенији него икада да у ситуацији у којој се налазимо немамо друго решење него да правимо не само паралелне организације него и институције. Јер све ово што данас имамо у друштву и што има неку позицију је строго контролисано од владајуће партије и идеологије. Ми немамо другог избора осим да правимо своја позоришта, своју издавачку делатност, да правимо своју телевизију и своје новине. Међутим оно што је слабост те такозване „треће опције“ је разједињеност. Људи који слично мисле и који се баве сличним пословима не сарађују довољно тако да у овом тренутку имамо неколико издавачких делатности, има је „Београдски круг“, „Време“, „Б 92“, а чујем да ће је покренути и „Борба“. Исто тако је и са телевизијом. Нема нас превише и нема премного снага да бисмо се расипали на више кућа и више телевизија. То што нема довољно договора ствари чини и компликовањим и спорним.

ДЕСАНТ НА ЕТАР

Живимо у времену када су многе ствари неизвесне. Све је доведено у питање. Једино што би требало да буде извесно је да синови и кћери наслеђују очеве. У земљи у којој је логика одавно изрешетана куршумима и избодена новинарским перима, ипак, стоји један силогизам:

А: Сви студенти су нечији синови и кћери.

Б: Сви сарадници Радио Индекса су студен-

ти.
Ц: Сви сарадници Радио Индекса су нечији синови и кћери. Ко ме то, онда, овај Радио смета? Нашим родитељима? Не.

Онима и њиховим родитељима? Да.

Ко су они? Ма, кога брига за то, све док постојимо ми и они, црвени и плави, два табора. Веће је питање, зашто нашим родитељима не смета то што ми њима сметамо?

Од размишљања на празно увек заболи глава. Него, да ми видимо о чему се ју ради, и шта је уопште тај Радио Индекс.

Ова београдска радио-станица, израсла из Индекса 202, почела је са радом 1992. за време студентског протеста. По некима, већ смо на првом кораку почели да бодемо прстом у око. Показало се, ипак, да има тврдих очију и меканих прстију.

Наши оснивачи, Београдски универзитет и Универзитет уметности, нису нам обезбедили ни основне услове за рад, тако да смо 50 година после Мирка и Славка, били у прилици да проверимо све чари партизанског живота, и то без одласка у шуму. Једина шума у којој смо се нашли је била шума постојећих и новооснованих радио станица. Трбало нам је око годину дана да изађемо на пропланак и још годину да се попнемо на брдо. А као што се зна: „Ко на брду ак' и мало стоји..." Од тада су почели да се гомилају наши проблеми.

Неко је проценио да беби много брзо расту зуби и да ће ускоро почети да гризе.

Који су главни греси Радио Индекса?

Бављење науком, образовањем и студентским темама.

Објективно извештавање о свим догађајима у граду, тицали се они политике, културе или било чега другог.

Чињеница да су у нашем студију гостовали сви значајнији политичари у Србији (са изузетком Председника Републике) и сви из њега задовољни изашли, са жељом да поново дођу.

Тај исти студио, опремљен расходованом техником (углавном музејске вредности) је једини у граду у који се улази са улице, без провере и претреса. Испред њега нема решетака, водених препрека, паса, високог напона и пензионисаних радника МУП-а, који играју доминанте. Само млади људи и добра воља. Стара је истина да се поштени и праведни не плаше других људи.

Док комунистичко — полицијске новине и телевизије ничу као печурке после кише, гуше се традиционална гласила попут Радио Индекса

Ово је једина станица на којој су се огласили новинари који су изгубили поверење уредника РТС-а, Студија Б, Борбе и осталих медија. Ласко је ући кроз широм отворена врата.

Оно што на Радио Индексу, поред политичке независности и објективности смета, је и економска независност. Одбијене су баснословне понуде разних фондација и домаћих падобранаца и падобранкиња (ваљда је то женски род). Индекс је једина станица која се издржава искључиво од маркетинга. Бог поживео спонзорел

Кад се већ говори о новцу, треба рећи да се он углавном троши на хонораре новинара и сарадника. За две године кроз редакцију је прошло преко 200 људи. Многи од њих су закрпили рупе у свом буџету, захваљујући баш овом Радију. Са тренутним бројем од око 100 „издржаваних“ сарадника, Радио Индекс је највећи донатор Београдског Универзитета, од укидања Титовог фонда. Наравно, нисмо никад

били нескромни, па се, рецимо, надали да ће нас Председник Републике поменути у неком од својих писама Незнаком јунаку, или, можда, други Председник Републике у честитки некој братској војној хунти, али мала похвала од Ректора, то да.

Према њиховој страначкој опредељености, могло би се закључити да у Србији не постоји вишестраначка скупштина. Такав Савет укида факултете, мења њихове статуте, оснива и гаси студентске медије. То можда није ни битно, јер Скупштина има вероватно преча посла од високог образовања и будућности земље. Да неко не би рекао да Универзитет врши промене без основа, одлучено је да се промени Оснивачки акт Радио Индекса. Према овом папиру Управни одбор који „пушта кишу“, чини 17 људи, 13 на предлог Оснивача, а 4 на предлог редакције. А, да, умало да остане непоменуто. Оснивач може по сопственој одлуци да угаси Радио. Ма, уосталом, зашто би неко питао студенте о судбини студентског радија. 13:4. Звучи као ватерполо резултат. Звучи скоро као 15:6. Ко је сад поменуо 15:6? Чини ми се неки брадати посланик, излажући свој предлог Закона о РТС-у. То сада није ни битно.

Молимо само све обавештене да нам јаве да ли на Кипру постоји потреба за емитовањем једног објективног и професионалног програма, намењеног слободоумним младима (духом и годинама) пошто овде, изгледа, нема више велике потребе за таквим луксузом.

**Уредник информативног програма
Радио Индекса
Данко Јешин**

režija: Dr Agutin Veličković - Ceca

scenario: ProDejan Jovanović

produkcija: PGP-SPS

distribucija: REKTORAT export-import

ЧУЧАЊЕ У ЖИТУ

Пише: Донка МИХАЛОВИЋ

Шта ће се десити са новонасталом „афером“ око повлачења „позитивног мишљења за ширење мреже репетитора“ независне ТВ станице Студио Б? У принципу — ништа! Мало ће се кукати како је ова власт невероватно дрска, препричаваће се писмо директора Којадиновића министру Лекићу, слушаће се саопштења опозиционих странака, мерећи кроз њих ко је стварно још опозиција, а онда ће се све заборавити. На жалост, господин Којадиновић и људи запослени у овој тв-кући мораће САМИ да се изборе за све репетиторе који им следују, а до тада интересовање за њихове емисије само ће да расте. И док видео-касете „путују“ по Србији, а Мирини и Слобини оперативци смишљају како да укину инкриминисане поштанске пошиљке, у жестоку борбу против Студија Б кренула је финансијска полиција и РТС.

Финансијска полиција одредила је да Студио Б мора плаћати порез и на сопствене рекламе, а РТС се послужио нешто класичнијим методом — ред уцене, ред политике. Седам дана пре почетка Ктитор фолк лиге, где под покровитељством НТВ Студио Б, народни певачи за цабе певају народу по Србији и српским земљама, ПГП РТС саопштава својим певачима — ексклузивцима да није препоручљиво (читај ЗАБРАЊЕНО) наступају за друге куће.

То што ће народ остати унесрећен није битно, битно је да Студио Б уће што пре у финансијски глиб. Ову „политичку одлуку“ директор Којадиновић лако објашњава: „Задатак је да се Студио Б заустави и у ваздуху и на земљи, а РТС је поступила на прави мафијашки начин, од сада о њима нећемо говорити као о монополистима, већ као о мафијашима...“ Сами певачи учесници и уцењени, сем Мире Шкорић и Маринка Роквића, као и већина народа коме припадају, завукла се у мишије рупе. Адвокат Студија Б покренуће тужбе, али друг Вучелић може се досетити, па рећи како његова кућа поштено следи борбу против кича коју је најавила министарка Нада Поповић-Перишић...

Већи део српског тв-гледалишта већ је прешао на летњу шему. Уз хладно пиво, које сваког дана поскупљује из разлога стабилног динара, на малим екранима гледа летње забаве са Аде Циганлије, фудбалских стадиона, базена и провинцијских тргова. Нервози и ознојени водитељи представљају новокомпоноване урлаче и трошаче „српских снова и српског идентитета“, нервозан, ознојен и поднапит жири бира мисице, које узбуђене деле неке награде неким људима, и тако тв-индустрија агресије постаје све немилосрднија. Вест да је извесни Кеба обривао бркове ствар је тв-престижа...

Овом фолк-турбо-кич тренду подлегао је и Марко Милошевић, познат по возњи од 200 км на сат, употреби пејџера, те вишедневном туширању, учествујући као водитељ у емисији „Фонтана жеља“. Симпатичан дечкић, врскајући као мама Мира, радо је употребљавао речи

„смрад“ и „одрон“, описне карактерне особине, али не татине, већ неког момка који је дао корпу некој девојци...

Гледаоци, обезглављени хладним пивом, обријаним Кебом и обријаним мисицама, пренебрегнуше реченицу Владана Батића (ДСС) у „Интервјуу гледалаца“ НТВ Студио Б, да је републичка скупштина на прагу изгласавања пореза и на ваздух који удишемо. Опозициони посланици опет се буне када су дигнуте руке социјалиста учиниле своје, односно Мирини и Слобино. А у току трајања скупштинског заседања, кад год би прошао неки опозициони амандман тапшали су к’о средњошколци на ексуризији. Време да се опозициона средња школа заврши истиче, јер нови избори су на виду. Нова демократија, озбиљна и опасна опозициона странка, већ је урадила пропагандне спотове и платила тв-минутажу за њихово емитовање...

Вучелић, истрениран да готиви Нову демократију, уништи Студио Б, није могао ништа против Марадоне. Таман када је, уз помоћ професионалних новинара, спремио и емитовао „деликатну“ емисију о попису становништва у Македонији, које је открило да су Срби тамо угњетавани, презрени и малтретирани, Марадона је гурнуо недозвољене ефедрин капи у нос, те су гледаоци „јурили“ емисије о малецком, допингованом фудбалеру, не осврћући се на Вучелићев зов — у бој против Македоније и Македонаца...

Стварно нека чудна звезда „чува“ Србе... Док су се Симо Гајин и Штеф Грубач опасно заморили у смишљању што горих причаца о западним (не)пријатељима, те се указала могућ-

ност програмске празнине, Вук Бојовић је „средно“ ствар својим змијским паром. У Врту добре наде изглегло се четрдесет змијца, којима је Вук Бојовић, огорчен што су га неки са запада назвали великосрбином, надену имена — Кристофер, Маргарет, Хелен, Тачер, Бенгли... Програмско опредељење Вучелићеве телевизије је спашено, а да ли ће нека новорођена лисичица добити име Мира, зависи од тога ко ће и како прозвати друга Бојовића...

Летњој опуштености приклонио се и Миодраг Попов са својом емисијом „Ипак се окреће“. Мики је чућно у добро рођено српско жито и таман када су гледаоци помислили — ето нама прилога о великој нужди, Мики најави прилог „Има ли Србија море?“. Разголићени Срби и Босанци типовали су пред камером „има-нема“ и једино је мршави момак, чешкајући се по носу дао прави одговор на ово важно питање: „Има, има море кокаина!“. Све чућећи у житу и мислећи како је радити на Вучелићевој телевизији право задовољство, Мики је представио једну Ивану која је отишла на студије у далеку, мрску Америку, па је тако лепа и паметна „завела“ једног Тимија, који, пак, слеп од љубави, не само да каже брачно да, већ мења веру у православну и мења тако америчко име Тими у тако српско име Тимотије. Порука је јасна, све лепе и паметне Српкиње морају добити стипендије за школовање у Америци и ето нама велике, америчке, покрштене Србије...

6. јула, који је ваљда значајан дан јер после њега долази 7. јул, који се пак грешком администрације још слави, у Центру Сава био је свечани концерт, а међу присутнима Мира и Слоба и у њиховим мислима покојни ТИТО. Седели су у првом реду на балкону само зато да би после музичке нумере „Са Овчара и Каблара“ могли оншалатно устати и махати одушевљеним посетиоцима. Стварно је све личило на Титово време, једино ће Бајага можда некад некоме морати да се правда...

ВРАЊЕ: СУКОБ „СИМПА“ И „ЈУМКА“ НИЈЕ НАИВАН

БАБО ИЗ ,ЈУЖНЕ ШВАЈЦАРСКЕ'

Прошло је годину дана од када је председнику Србије приликом његове посете Врању представљен програм привредног и туристичког развоја Пчињског округа, кога сачињава седам општина, а чије је средиште у Врању. Насловљен као програм који јужни део републике треба да претвори у „малу Швајцарску“ потом је промовисан и у београдском ЦИП-у, чији је директор Милутин Мркоњић упознао Слободана Милошевића са детаљима везаним за пројекат чији је ЦИП оперативни творац. Главне тачке програма односе се на развој привреде и туризма, чиме би се омогућило протеривање свих незапослених са бироа за запошљавање. Све се то догађа у време прве годишњице санкција и уз дозу прокоса која је равна оној изреченој на новосадском пољопривредном сајму „да под санкцијама можемо два пута дуже него што смо били под турском окупацијом“.

Власина, Врањска Бања, „Симпо“, „Коштана“, „Јумко“ — били су председнички аудитори да у својој (последњој) политичкој оазису на јужној прузи, а уз помоћ медија, у народ пошаље још једну ововременску утопију лишена озбиљности везе са актуелном стварношћу на овим па и просторима Пчињског округа — на који Београд рачуна као на послушнички замајац — не у развоју, већ одржању власти.

За реализацију „Швајцарске на југу Србије“ у Врању је формиран Конзорцијум најјачих предузећа у који су ушли „Симпо“, „Коштана“, „Јумко“. За годину дана урађено је толико да није вредно помена. На Власинском језеру отворена је једна (и бројем 1) овчарска фарма „Симпа“, у Врањској Бањи у никад завршеном хотелу расте дрвеће, незапослени су и даље у евиденцији задужених служби, шверцује се и преживљава како ко зна и уме... Сви признају да је Аврамовићев програм унео извесно олакшање, али и да није још увек повратио поверење у какву стабилност на дуже стазе реанимираног монетарног система.

ИДЕЈА ПОРОДИЧНИХ ФАБРИКА

А онда, некако на годишњицу од председничке посете Врању и формалног обнародовања програма о „Швајцарској на југу Србије“, у Памучном комбинату у Врању одржана је конференција за новинаре. Сем приче о тек отвореној фабрици хлеба коју је за своје раднике изградио „Јумко“, новинарима из локалних

Сукоб између „Јумка“ и „Врања“ ипак није „комшијска“ или „конкурентска“ свађа како режимске новине воле да представе. У питању је разлика у схватању економије и развоја. „Симпо“, наиме, одувек слови као узор комунистичке фабрике где се и једино може појавити идеја „породичних фабрика“ које се поклањају робацима и полтропима.

Пише: Војкан РИСТИЋ

средстава информисања и дописницима београдских редакција, генерални директор „Јумка“ Станиша Јањић поделио је саопштење које анализира годину дана на реализацији врањанске „идеје столећа“.

Југ Србије — каже се у саопштењу — последњих година користи се као универзални „пелцер“ за друге средине — како треба радити. Оно што се овде радило три деценије, појединци сада злоупотребљавају за личне промоције. Све то се ради под будним оком организоване пропаганде, чиме се стиче утисак да је овај крај давно рашчистио са економским и другим недаћама и да је закорачио у време у коме су капитал, профит и интерес предмети у предшколским установама.“ За конзорцијум који је створен и у који су ушли и представници Памучног комбината, у поменутом саопштењу се каже да њима није требало много времена да схвате како је то празна песма истих интпретатора. У „Јумку“ кажу да су они од свега одустали још у старту и да су се растали са онима који имају „патолошку жељу и страст да се сликају, да их има на радио таласима и тв-екранима, да им аплаудирају“. Одустали су, кажу, и из разлога што нису били спремни да уђу у авантуру која је „творевина људи без смисла за реално, са фолирантима који најављују да сиромашни југ Србије 2.000. године неће имати незапослене.“

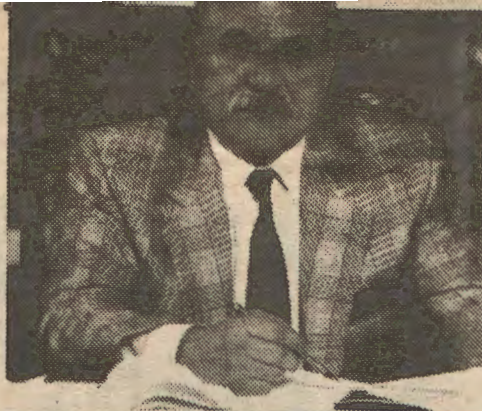
КО СУ ВЛАСНИЦИ

Једино је „Борба“ одмах након конференције за штампу известила о саопштењу „Јумка“ које је и у локалним оквирима одјекнуло као експлозија аутомобила бомбе. И локални радио јавно је, али зато новинар дописништва РТС-а из Врања Драган Стојановић ништа није објавио, бранећи се да је то принципијелан став његове редакције када су у питању саопштења за јавност.

Многи су игнорисање РТС-а у Врању подвели под говорњаке да је Драган Стојановић, право свог рођеног брата, потписује уговор са „Симпом“ о отварању породичне фабрике за израду рејфешлуса.

Иначе, власници фабрике за израду ручно чворованих тепиха од коње „Сиван“ у Бујановцу је Србислава Манић, блиски рођака Драган Томића. Фабрику клавирица „Син“ отворио је Миодраг Станиновић, син једног од директора „Симпа“, док је фабрику за израду прерилача, јастуна и производа од полуретанских пахуљица „Петровић“ отворио бивши пословођа „Симпа“ Срба Петровић.

Темељ илузионистичког програма о Швајцарској на југу Србије везан је за програм породичних фабрика који је патентирао Драган Томић, председник Холдинг компаније „Симпо“. У једном интервјуу пред крај 1991. године Томић, говорећи о породичним фабрикама, каже да би ту предност имали радници „Симпа“. Као разлог Томић је навео да они „најбоље познају принципе, начин рада и пословања „Симпа“, уходани су у систем, што је претпоставка да производњу организују добро а самим тим да лакше испуне захтеве савременог пословања“. Притом први човек „Симпа“ не пропушта прилику да каже да би све фабрике „радиле само за потребе „Симпа“. Почетком децембра 1992. године обнародовано је да као суинвеститор „Симпо“ улази у пројекат 50 породичних фабрика, за шта је стигло више од 250 захтева заинтересованих. Процене су говориле да би се отварањем тих фабрика запослило између 500 и 600 радника. У марту 1993. године потписао је девет уговора са власницима чије су понуде биле најприхватљивије.

Драган Томић и Станиша Јањић: кога ће подржати Мирко Марјановић?

У породичним фабрикама приватник има предност, он обезбеђује 51 одсто капитала, „Симпо“ 49. Капитал је тако распоређен да део припада радницима, а њихово учешће у породичним фабрикама у старту је око 1.500 марака. Притом је у оквиру „Симпа“ формирана служба која брине о свему. Њен посао је да брине да „пословање у новим фабрикама буде у интересу „Симпа“ и њихових власника“.

ЧУДО БЕЗ СИРОВИНА

У саопштењу из „Јумка“ сматрају да је управо у тим фабрикама парадокс, јер њих не граде занатлије, пословни људи или менаџери који су личним радом дошли до каквог — таквог капитала. „Овде се догађа чудо које превазилази људску машту: породичне фабрике граде радници својим капиталом, а онда их поклањају „изабраним“ из сопствених редова. И тако, неком вољом, већом од Божје, ови други постају власници фабрика, газде, капиталисти, док ће радници до краја живота молити за милостињу на добру које су сами изградиле“ — стоји у саопштењу.

Реагујући на све ово, Милан Николић, генерални директор „Симпа“, изјавише новинару „Политике“ да 14 породичних фабрика увелико раде а још две ће бити пуштене у погон крајем овог месеца. „Све остварују профит бавећи се пословима од којих је „Симпо“ доскора зависно из иностранства или прерађујући материјале који су се бацали“ — каже Николић.

И лаичке процене, без потребе да буду озбиљније анализирани од економских експерата за привреду „Јужне Швајцарске“, говоре да она спада у ред сировинских овисника. Сем струје, воде и јефтине радне снаге и „Симпо“ и „Коштана“, а поготову „Јумко“ сировине набављају у иностранству. У „Јумку“ не крију да им дневно треба 7.000 тона памука за производњу који набављају у иностранству. Шта го онда производне породичне фабрике „Симпа“ што замењује неопходне сировинске компоненте које се набављају из увоза? Делимичан увид у досад отворене фабрике „Симпа“ говори да те фабрике раде са оним чиме располажу. Тако фабрике у Бујановцу производе ручно чвороване тепихе од коже — кожа је притом увозна. Фабрика за израду прекривача јастука и производа од полиуретанских пахулица у селу Кршевица сем домаћих такође користи и увозне компоненте. Нити те фабрике производе нешто ново нити оне могу да раде без страних сировина, а још мање да то што производе продају на тржишту осакаћене Југославије.

Резултати овакве „стратегије“ огледају се у запошљавању једва око две стотине људи. Али зато, на ту удицу се средства информисања непрестано пецају. С друге стране „Јумко“ је са много мање промоција и помпи прошлог пролећа запослио око 600 нових радника. Како са-

ми признају, они то једноставно нису могли да провуку кроз „генијалну“ идеју породичних фабрика.

Саопштење за јавност из Памучног комбината у коме ради око 13.000 радника, адресирано је очигледно на Драгана Томића, садашњег министра координатора у влади Мирка Марјановића. Јер у саопштењу се каже да се овакав апсолутистички систем управљања у Врању пренео и на политички и свеукупни живот у граду. Неки врањански директори отуда се одавно хвале како они постављају и смењују политичаре, а не као што је то случај у другим срединама. Пред „Његовим Величанством“ знање, професија, морали и обичаји замењују се једном једином категоријом — послушношћу и лојалношћу. Отуда само неупућене може да изненади да у локалној социјалистичкој партији нико не жели (да ли и смеју) да коментарише овај случај. Све се очигледно одвија на много вишем нивоу од локалног који сада представља само терен на коме се сукоб одвија.

Дакле, актери сукоба су Драган Томић и Станиша Јањић, челни људи два по снази изузетно јака привредна колектива. Драгомир Драган — Томић је од 1. августа 1963. године у „Симпу“. Станиша Јањић је такође почео у „Симпу“ где је у Врањској Бањи радио као технолог у новој фабрици душека. „Дошао сам у фабрику када је имала 17 радника, а одлазећи из ње оставио сам колектив са 340 запослених и основом за здраво пословање“ — рећи ће у интервјуу „Дуги“ Јањић. На конкурс за директора тканице 1978. године Јањић не пролази па и даље остаје у „Симпу“, где га је сачекала

ЗАХВАЛНОСТ

„Како је могуће да жена, књиговођа, која се опробала и добијала у писању славопојки директору, буде узета као модел реструктурирања југословенске привреде и образац успешности приватизације друштвене својине. Направљена јој је фабрика, купљена јој опрема, двадесетак метара од круга старе фабрике пребачено јој је 20 радника... Тако је та жена, књиговођа, преко ноћи пресночила све степеннице за које су на западу потребне генерације. Од тог тренутка она се назива газдом. Њено је да капиталом који јој је поклоњен управља, а њеним дојучерашњим колегама да покорно и послушно раде за њу“ — каже се у саопштењу „Јумка“ везано за један случај отварања породичне фабрике жени књиговођи, која је написала и писмо мајци Драгана Томића захваљујући јој што је родила „оваквог сина“.

казна — разрешен је дужности директора фабрике душека и добија место пословође у фабрици у Бујановцу. На место директора фабрике конфекције у „Јумку“, долази 1. августа 1983. године, а за в.д. директора комбината именован је у марту 1992. године. За све то време Драган Томић ведри и облачи југом Србије не дозвољавајући да му ишта промакне испод кадровских маказа, ни у политици ни у привреди. Притом Томић „Симпом“ управља из Београда, уз сталну координацију са политичким врхом Србије коме је у интересу да југ буде у што дужем нарко-политичком сну. „Симпо“ је одвајкада отуда словно као пример узорне „комунистичке фабрике“ у којој се самоуправљању није поклањала велика пажња. Врхунском политичком мимикријом и способношћу да процени ствари Томић је кроз буру Осме седнице и пада његовог пријатеља Стамболића брод „Симпа“ провео без било каквих ломова, сачувао је и своју политичку каријеру, прелазећи да вози по шинама „антибирокартске револуције“.

ТИКВА ЈЕ ПУКЛА

У Врању је и Томићев кум на месту директора „Коштана“. Помоћник генералног директора „Симпа“ је до скоро био начелник Пчињског округа, а онда када је начелник округа требало да постане Мирко Димитријевић, директор „Коштана“ и газдин кум, уследио је неочекивани обрт. За начелника Пчињског округа постављен је Драган Томић „мали“, што се у многоме приписује као победа Станише Јањића над великим газдом.

И Томић („велики“) и Јањић су чланови владајуће странке. Политички профил Томића говори о тврдој линији, док Јањић спада у реалније чланове странке. Њему је „Јумко“ на првом месту. Политика је у другом плану, али се не подцењује. Други човек „српског Бенетона“, Срђан Николић, министар је за трговину и туризам у Влади Мирка Марјановића. Николић је дугогодишњи пословни партнер Станише Јањића.

Суког се десио, по многим београдским проценама, у реализацији концепције развоја југа Србије. Из „Јумка“ су очигледно против мегаломаније са политичком подршком, која нема реалну основу у материјалној бази. Уједно, то је за многе удар на ауторитарност Драгана Томића и окретање стварном стању које говори да се са платом од 150 — 200 динара не може градити Швајцарска нигде па ни на југу Србије. И недавни штрајк радника у „Коштани“ је само сличица која нарушава складни мозаик о јужњачком благосању. Нагађања говоре да је и сам председник Србије увиђајући да се Томић отео из задате му улоге, покренуо механизам да се јужњачки „чардак ни на небу ни на земљи“ приземљи. С друге стране, могло се чути по скупштинским кулоарима од посланика СПС-а да целу ствар координирају Марјановић и Јањић, не би ли Милошевићу показали да је Томићева концепција опасна по политичку стабилност до сада најпакорније средине актуелној власти.

Осим саопштења „зараћене стране“ се не оглашавају. Томић је то учинио преко свог заменика Милана Николића. Очигледно, наредни потези се чувају у тајности и свака страна чека грешку оне друге. Оно што се зна, у Врању су све чешиће расправе са позиције „Јумковаца“ и „Симповаца“. Тиква је пукла.

АНЂЕЛКУ БИТЕВИЋУ ПРОДУЖЕН ПРИТВОР

ОСВЕТА „ДРУШТВЕНЕ СВОЈИНЕ“

Како је то већи део средстава јавног информисања благовремено регистровао, одавно једно хапшење у Зрењанину није толико узбуркало духове и наговестило импликације које превазилазе саму полицијско-судску димензију целог случаја. Анђелко Битевић, према слободној процени из више извора најбогатији човек у јужном Банату, нашао се иза решетака под оптужбом да је утајио лорез и фалсификовао службене исправе. Истражни судија Горан Зеџ је другог јуна, дан пошто је Битевић приведен одредио притвор у трајању од 30 дана. Пре неколико дана тај рок је истекао, али је судија одлучио да притвор продужи за још толико, до окончања истраге која је у току. Шестог јула око 12 часова стигло је решење Већа окружног суда у Зрењанину којим се одбацује жалба бранилаца Анђелка Битевића на решење о продужењу притвора.

Како се описују кривична дела за која како се наводи у решењу о спровођењу истраге „постоји основана сумња“ да их је Анђелко Битевић извршио?

ПРИТВОР

„Радећи као власник и директор приватног предузећа АНБ из Стајићева у периоду од новембра до децембра 1993. године, све у намери да избегне плаћање пореза, није пријавио одређену количину робе и то 11.524 килограма мешавине зачина, 22.080 литара безалкохолног пића, 38.890 килограма детерџента, 20.850 килограма црног лука, 226.646 килограма кухињске соли, 34.448 килограма сирове кафе итд. већ је робу задржао и продао у својим малопродајним објектима, на који начин је у потпуности избегао плаћање пореза у износу од 151.148,87 нових динара, за колико је оштетио друштвено-политичку заједницу“.

Под два: „Радећи као власник и директор ПП АНБ из Стајићева неутврђеног дана априла месеца 1994. године употребио је као праве осам увозних царинских декларација Бивше југословенске републике Македоније, иако роба наведена у њима никада није извезена у БЈРМ“.

Трећи његов грех је да је „неутврђеног дана априла месеца 1994. године употребио као праве приложивши их финансијској полицији из Зрењанина четири оверене и прописане царинске пропратнице за превоз робе преко граничног прелаза Прешево, иако под овим бројевима и са овим пропратницама на овом граничном прелазу није прешла назначена роба“.

Овим је, под тачком један диспозитива, извршио кривично дело пореске утаје из члана 154 став 2 КЗ Републике Србије, а под тачком два и три диспозитива, два кривична дела фалсификовања службених исправа, из члана 248

Најбогатији човек јужног Баната постао је озбиљна конкуренција друштвеном сектору, а помагао је и хуманитарне акције опозиције

Пише: Александар ЦВЕТКОВИЋ

став 2 у вези са ставом 3 Кривичног закона РС. Приликом одређивања притвора, као разлози наводе се члан 191, став 2 КЗ, тачка 2 и 3 (да не би ометао спровођење истраге и да не би поновио кривично дело).

Досадашњи ток истраге описује један од седморице опуномоћених бранилаца Анђелка Битевића, београдски адвокат др Војислав Вукчевић: „Од шездесетак позваних сведока, пословођа Битевићевих трговина мешовитом робом, до сада је саслушано њих око тридесет. Нико од ових сведока не терети Битевића, у било ком смислу, и из њихових исказа се стиче утисак да је пословање обављано у складу са постојећим прописима. Ваља истаћи оно што је везано за прикупљање чињеница у овом делу истражног поступка, а то је да се доказивање кривичног дела пореске утаје и фалсификовања исправе може извршити једино на основу јавних исправа односно докумената. А ти документи су већ првог дана били покупљени у службеним просторијама предузећа АНБ и од тог тренутка, практично, није било више никакве потребе да се Анђелко Битевић задржава у притвору. Такође, истражни органи су морали

знати да уколико је било неопходно саслушати толико велики број сведока, то је све требало обавити у року трајања првог притвора од 30 дана. Није тако учињено, него је пред сам крај истека притвора стављен захтев за проширење истраге, којим је наводно пронађено да се утаја пореза попела на око 1,5 милиона динара. Не може се наравно, оспорити право тужиоцу да сумња, он је уосталом за то и постављен, али исто тако морају знати и он и истражни судија да је притвор једна привремена мера, која по закону треба да траје најкраће могуће време. Он је, док се супротно не докаже, невин човек. Због тога су истражни судија и судско веће које одлучује о томе дужни да имају на уму да се не одлучују лако на притвор, а поготово не на његово продужење.

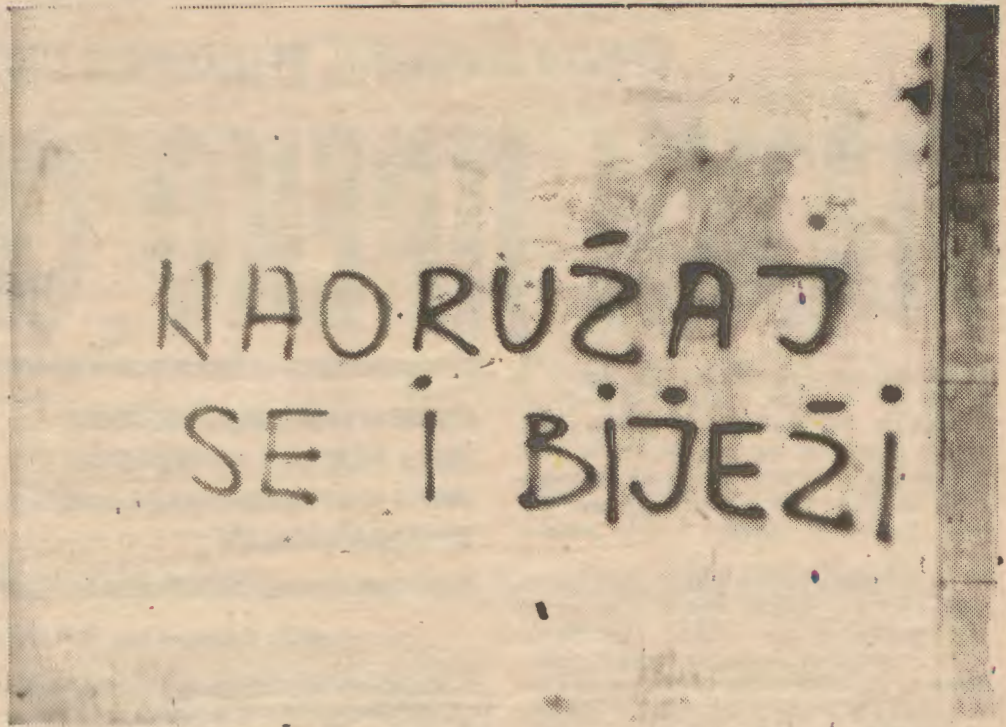
ПРОЦВАТ СТАЈИЋЕВА

Искрено речено, када их већ спомињемо морамо рећи да се истражни судија, млади колега Горан Зеџ, у току саслушања сведока понашао крајње професионално. Он је један коректан и културан млад човек, код кога се не може ни наслутити нешто лично у односу на окривљеног.

Али, на жалост, иза свега тога, према мишљењу људи који познају прилике у овом делу Баната, стоје и локални моћници и моћници на нивоу републике Србије. Тешко је рећи чиме се то Анђелко Битевић о њих огрешио или угрозио њихове интересе. Чињеница је да је рад наведеног ланца продавница, углавном прехрамбених производа, постао озбиљна конкуренција друштвеном сектору. Као куриозитет који су сви новинари до сада забележили наводи се податак да је хлеб из Битевићеве пекарне тежак 900 грама коштао исто колико и „државна“ векна од 600 грама. Понашајући се при том крајње нетипично за наше новопечене бизнисмене, Битевић је у свом Стајићеву стекао велику популарност. Његов АНБ је обезбедио посао за око 400 суграђана, и у време док су остали запослени у Републици примали три до десет марака, газда Анђелко је своје плаћао и до двеста марака. Подразумева се и његови робни пакети помоћи запосленима били су неупоредиво издашнији од оних које је Влада обезбедила (или обећала).

Његове донације родном крају, такође, показало се да поред јавних аплауза производе и притајене непријатеље. Локалну болницу је, рецимо, помогао поклоном неопходних медицинских инструмената и средстава вредних око милион марака. Изградио је километра асфалтног пута у Стајићеву. Тим путем, а својим аутобусима, превози је бесплатно децу до школе у Зрењанину. Изградио је игралиште за рукомет и основао фудбалски клуб. У време док је готово било немогуће добити кредит давао је сељацима тракторе и механизацију коју су ови, у појединачном уговораном року, исплаћивали својим пољопривредним производима. Анђелко Битевић је, то нико не демантује, издашно помагао и Србе ван Србије и избеглице. Његови прилози Српској православној цркви били су међу највећим... Али, његова политичка опредељеност властодршцима су се учинила сумњивим, па су се потрудили да његова доброчинства девалвирају криминалном афером. Јер, зашто прећутати да је Битевић јесенас помогао и поједине хуманитарне акције опозиције.

Тако суд, све и да је хтео, није могао да игнорише жељу локалних политичких фактора да

се Битевићу доброно загорча живот. Чак и по цену ризика од озбиљнијих социјалних потреса (подразумева се да је одсуством њеног првог човека целокупно пословање фирме АНБ доведено у питање), што се (за сад) испољило као протестни скуп житеља Стајићева пред судом у Зрењанину и блокада пута Зрењанин — Београд.

БРАНИОЦИ БЕЗ ФИНАНСИЈСКОГ ИЗВЕШТАЈА

Интересантно је, а то ће сасвим извесно бити предмет спорења тужиоца и одбране, шта је стварна вредност новчаног износа који се помиње у законском тексту, а односи се на степен тежине кривичног дела. Наиме, Кривични закон који је тренутно на снази донет је 28. јуна 1977. године док су измене и допуне појединих одредаба уношене 79, 84, 86, 89. и закључно са новембром 1990. године. Тако да када се у члану 154 КЗ РС, став 1 наведе пореска утаја „преко 5.000 динара“ (запрећена казна од три године затвора) или, у ставу 2, „преко 25.000 динара“ (од једне до 10 година затвора). Наиме, ради се о новчаном износу и његовој вредности из времена када су извршене последње измене и допуне КЗ РС. Навикнути на променљивост вредности нашег новца с правом се налазе у дилеми да ли је овај новчани износ, као квалификаторна околност овог кривичног дела, једнак са вредношћу номинално истог новчаног износа „аврамовићевог“ динара. Но, нека о томе размишљају представници јавне оптужбе и одбране. Колика је по овом питању „растељивост“ критеријума правосудних органа (а поготово ако томе кумује заштита „одозго“) најбоље илустриује пример недавно одлуком Врховног суда Србије окончаног кривичног поступка против власнице „Дафимент банке“ — где је констатована „незнатна друштвена опасност“ због тога што је Дафина Милановић 1988. године противправно стекла имовинску корист „од 0,02 до 149“ динара. Пошто је дотична госпођа издавала чекове без покрића било би јако поучно дознати како се дошло до 0,02 динара. Или се можда за једне врши рева-

лоризација новца обезвређеног хиперинфлацијом а за друге не? Управо то и јесте питање и за финансијску полицију како су утврдили пореску обавезу за период новембар — децембар прошле године (а тиме и утају) при инфлацији која је националну валуту вишеструко обезвређивала током само једног дана? Уосталом, то су чак и неки званичници из државног апарата признали, да је на хиперинфлацији изгубљено све што је чинило дужничко-поврлачке односе између предузећа (међусобно), према банкама али и финансијске обавезе државе према другима. У сваком случају разрешење ове недоумице очекује се из извештаја финансијске полиције, који је показан Битевићу, али његовим браниоцима још није достављен.

На једну околност која је претходила покретању истраге против Анђелка Битевића, др Вукчевић посебно указује:

„Уколико се за неког сумња да је извршио повреду обавезе плаћања пореза, за утврђивање такве чињенице надлежна је финансијска полиција. А поступак по коме финансијска полиција то утврђује спроводи се по правилима Закона о општем управном поступку, дакле у управном поступку, и против таквог решења предвиђено је право жалбе другостепеном органу, такође у управном поступку. Ако и другостепени орган потврди првостепено решење, којим је утврђено да је неко избегао да плати пореску обавезу, тек тада он седа на оптужничку клупу у — кривичном поступку. А у конкретном, Битевићевом случају, тужилаштво је реаговало на основу пријаве СУП-а, не чекајући мишљење финансијске полиције. То мишљење је стигло тек тридесет три дана пошто је Битевић лишен слободе“.

Да ли тек „жртва бирократске инерције“, или се у жрвњу Анђелко нашао нечијом злом вољом, показати се врло брзо.

БРАНКО УРОШЕВИЋ, ПРЕДСЕДНИК СПО ЗА КАНАДУ

ЛАЖИ ПРЕКО САТЕЛИТА

Председник Српског покрета обнове за Канаду господин Бранко Урошевић рођен је 1933. године у селу Лучани у Драгачеву. Политички емигрант је постао 1959. године. Пре илегалног напуштања Југославије Урошевић је неколико пута осуђиван због покушаја бекства из комунистичког „казамата“.

По доласку у Канаду Урошевић је постао члан најстарије српске организације на северноамеричком тлу — Српске народне одбране и припадник Слободне Српске православне цркве са седиштем у Митрополији Новограчаничкој. Један је од оснивача Српског покрета обнове за САД и Канаду. Док је постојала јединствена организација СПО за те две земље, био је председник странке у периоду од 1991. до 1993.

Бранко Урошевић је запослен у једној саобраћајној компанији. Ожењен је и има четворо деце. Са господином Урошевићем разговарамо у Хамилтону, полумилионском граду у близини Торонта, у коме председник СПО за Канаду живи, и где се налази седиште СПО-а за ту земљу.

Више од тридесет година животе на Западу. Да ли имате утисак да утицајни политички кругови на Западу заиста воде антисрпску политику, како нас уверавају званичници и њихова гласила у Србији?

Не верујем у тврдње да Запад води антисрпску политику и да мрзи наш народ. То је најобичнија лаж режима у Србији. Комунисти су измислили ту паролу да би заварали српски народ и да би своју кривицу, што су народ довели до просјачког штапа, пребацили на неког другог.

Власти у Србији лажу када тврде да нас Запад не воли зато што смо Срби и православци. Они добро познају наш народ. Нисмо ми од ју-

Зашто се господину Урошевићу прети физичком ликвидацијом и зашто је био приморан да се обрати канадској полицији

Разговарао: Александар ЧОТРИЋ

че на балканским просторима. Постоје и други православни народи, па никакав одијум према њима није усмерен.

Владајући социјалисти у Србији су то преко ноћи постали од окорелих комуниста. Приграбили су имовину и новац отет од народа, а себе су назвали некаквим демократама и спасиоцима српства. Водећи и даље комунистичку политику покушавају да преваре Србију и цео свет.

У посете примају руске комунистичке депутате и с њима праве тајне уговоре. Чекају да се комунисти повампире у Русији, па да онда покажу своје право лице. Њихов крајњи циљ је да физички ликвидирају опозицију и заведу терор случај ономе из 1945. године. Све ово добро знају западне земље и због тога они не мрзе српски народ, него не воле комунистички режим у Србији.

ДАВИД И ГОЛИЈАТ

Какав је утицај СПО, најјаче опозиционе странке у Србији, међу српским иселеницима у Канади?

Српски покрет обнове је једина политичка странка из Србије која има своје одборе у Канади и Сједињеним Америчким Државама. У Канади имамо неколико стотина чланова и ни-

мало не заостајемо по броју чланова иза других српских националних организација које делују искључиво у емиграцији. Међутим, ми смо једини који преко своје организације одржавамо директне контакте са српским народом у Отаџбини.

Режим у Србији већ неколико година преко својих средстава информисања и плаћених шпијуна и провокатора покушава на све начине да разбије СПО у Канади. Међутим, ми смо свесни да што нас они више нападају, то смо све јачи: Они нас нападају лажима, а ми се бранимо истином. Зато је све више Срба у Канади који сазнају истину и више их није могуће обманути.

Свакога дана је све више Срба који приступају СПО-у или се поново враћају у окриље странке.

Које су најважније активности СПО у Канади?

СПО у Канади је национална родољубива и демократска странка која од свог постанка води борбу против режима у Србији, помаже борбу за слободу и уједињење целог српског народа, шаље хуманитарну помоћ нашем народу у Крајини, Републици Српској и Србији, сарађује са српским организацијама и удружењима у емиграцији, шири истину о СПО-у у Србији и нашем председнику, господину Вуку Драшковићу.

На који начин парирате пропаганди СПС-а, односно како саопштавате истину о збивањима у Отаџбини?

Властодршци у Србији су присвојили сва средства информисања и помоћу њих обмањују српски народ, а посебно српску емиграцију. Тим њиховим лажима подлегао је један део емиграције. На жалост, међу њима има и оних који су се до овог рата декларисали као велики антикомунисти. Пре пола века ти људи су побегли од једне тоталитарне власти, а данас су се вратили својим целатима.

Наш рад овде је веома тежак. То је борба између Давида и Голијата. Али и ми имамо средства којима им се супротстављамо и при томе постижемо значајан успех. Веома је важно што добијамо правовремено информације факсом из централе СПО. Саопштења која добијамо хитно умножавамо или факсом шаљемо осталим одборима. Наши активисти те информације деле српској емиграцији. Од велике је користи и свака посета првака Странке из Отаџбине, као што је и ова посета парламентарне делегације у којој су Војислав Михаиловић, Гордана Аничкић, Гвозден Росић и Александар Чотрић.

На које начине СПО из Канаде помаже Србима у српским земљама?

Бранко Урошевић (крајње десно) говори на трибини СПО у Хамилтону

Када је почео рат у Крајини и када је око стотину хиљада Срба морало да напусти своје домове, СПО Канаде је била прва организација која је почела да прикупља помоћ за те несрећнике.

Организовали смо пикник на коме је присуствовало око две хиљаде Срба. Тада смо прикупили преко 8.000 долара и целокупну суму смо послали избеглицима преко Српске цркве. Преко Цркве смо, такође, послали 2.000 долара деци погинулих српских бораца у Републици Српској.

НЕСТАЛА ПОШИЛКА

Због санкција и крађе лекова народ, а поготово деца, умиру у великом броју у Србији. Под окриљем СПО-а основали смо Добротворни одбор „Шумадија“. Одбор је организовао забаву под називом „Шумадијско вече“ на којој је свирао наш брат, истакнути уметник, господин Новица Негованић из Чикага. Он је свирао бесплатно, а на тој вечери је прикупљено 11.000 долара које сам у фебруару лично предао Преосвештеном митрополиту Иринеју. Договорили смо се да се за тај новац купе лекови и да се упуте болницама у Крагујевцу и Чачку. С том количином лекова може се лечити десет хиљада пацијената три месеца.

Међутим, ми до данашњег дана нисмо добили никакво обавештење где је завршила та пошиљка лекова.

Шта вам, господине Урошевићу, у политичком раду причињава највеће тешкоће?

У политичком раду највеће проблеме представља нам лаж која се вешто сервира српској емиграцији преко сателитске телевизије и штампе. Та перфидна пропаганда је завела део наших људи овде. Пре посете делегације СПО коју је предводио г. Војислав Михаиловић, четнички војвода Момчило Ђујић је написао писмо у коме је позвао Србе да бојкотоу трибине на којима ће говорити чланови делегације. Такође, неке српске радио станице нису хтеле да објаве информацију о доласку посланика СПО-а. Изузетак је господин Миленко Ђуровић из Торонта који је ту вест објавио на радију „Равна гора“.

Шпијуни и провокатори мени и супруги Мирјани прете телефоном дан и ноћ и шаљу нам претећа писма. Називају ме свакојаким именима и прете ми физичком ликвидацијом. Уочи доласка делегације добио сам писмо због чије садржине сам био приморан да затражим полицијску заштиту.

Ако СПО и српска демократска опозиција победе на изборима, хоћете ли се вратити у Србију?

Ако тај дан доживим, сигурно је да хоћу! Налазим се изван Отаџбине тридесет и пет година и нема дана да не мислим на своју земљу.

Али у мислима ми није ова данашња, већ једна друга, коју замишљам као слободну, демократску распевању и веселу Србију.

У тој будућој Срби нико, на пример, неће стрепети од повратка само зато што је члан Српског покрета обнове.

Директор српског радио часа „Равна гора“ и уредник листа „Братство“ из Торонта господин Миленко Ђуровић приложио је 500 долара за споменик Дражи Михаиловићу на Равној гори приликом посете делегације СПО Канади. Српски покрет обнове овом добротвору најлепше захваљује.

**ОВА КЊИГА ЈЕ У АМЕРИЦИ
ОБЈАВЉЕНА 1975. ГОДИНЕ
КОД НАС СЕ ПОЈАВИЛА ОВИХ
ДАНА У ИЗДАЊУ „СРПСКЕ РЕЧИ“**

„ДУПЉАЦИ“

(комедија у четири чина)

„ПАРТИЈА ТЕ ТУЖИ ПАРТИЈА ТИ СУДИ“

(афоризми)

„За наше умне људе у изгнанству писати значило је живети, опстајати у нади. Био је то облик удомљивања у слободи стварања. Прогонство је и гранична и трагична људска ситуација која призива литературу и брани се даровима маште“, написаће у рецензији проф. др Ратко Божовић, социолог културе.

Поред комедије и афоризама у овој књизи објављени су и пропратни текстови мр Радована Калабића, Илије Р. Лубарде из Чикага и Александра Чотрића.

**КЊИГУ КОЈА ЈЕ ДВАДЕСЕТ
ГОДИНА БИЛА ЗАБРАЊЕНА КОД
НАС МОЖЕТЕ ДОБИТИ САМО
ПРЕКО „СРПСКЕ РЕЧИ“**

**ПОВРАТАК ДРАГИШЕ
КАШИКОВИЋА У ЗЕМЉУ ИЗ КОЈЕ
ЈЕ ПРОТЕРАН ОЗНАЧАВА ЈЕДНА
КЊИГА У КОЈОЈ СУ ДВЕ:**

ДРАГИША КАШИКОВИЋ

„СА ПУНО ОПТИМИЗМА ГЛЕДАМО У
ПРОШЛОСТ“

„ШТЕТА ШТО НИРНБЕРГ НИЈЕ У
ЈУГОСЛАВИЈИ, ИМАЛИ БИСМО ДИВНЕ
ПРОЦЕСЕ“

„ПАЗИТЕ ШТА РАДИТЕ: У БЕЛЕ-КУЛИ ИМА
ПРАЗНИХ МЕСТА!“

Драгиша Кашиковић

„Партија те тужи

партија ти суди“

НАРУЏБЕНИЦА

Наручујем _____ примерака књиге „Дупљаци“ и „Партија те тужи партија ти суди“ по цени од 10 н. дин.

Име и презиме _____

Адреса _____

Телефон _____

Овај исечак заједно са петим примерком уплатнице послати на редакцију „Српске речи“, Бранкова 13-15, Београд. Уплату извршити на жиро-рачун 40801-603-27562, СПП Стари град, корисник „Српска реч“, са назнаком „уплата за књигу Драгише Кашиковића“. Књигу можете наручити и телефоном 011/628-242 од 10 до 16 ч.

Књига Драгише Кашиковића „Дупљаци“ и „Партија те тужи, Партија ти суди“ може се купити у киоску опозиционе штампе у Сремској улици (преко пута Трговинског центра).

— Дан борца 4. јул посланици СПО у републичком парламенту обележили су дан раније враћањем позивница које су им послате за свечану академију у Сава центру. Да све ипак не буде оригинално побринуо се неко у самом СПО-у, па 4. јула нико, па ни народни посланици нису могли да уђу у просторије странке у Кнез Михајловој улици — „Одмора неће бити. Једино што знам сигурно то је да овог лета нећу успети да завршим роман „Ноћ Генерала“ — каже у изјави за „Вечерње новости“ Вук Драшкович, а поводом анкете међу страначким првацима где ће на летовање —

ПОСЕТЕ, ТРИБИНЕ, АКЦИЈЕ

СТАРИ ГРАД У ТОПОЛИ

Делегација градског одбора СПО и председник Општине Стари град Јован Кажич бора-вили су у посети Општини Топола где је Српски покрет обнове такође на власти. Осим размене искустава две опозиционе власти посета је искоришћена и за посету културно — историјским споменицима овог краја. Договорено је да представници општине Топола посете Београд и централну општину Стари град.

КАКО САЧУВАТИ БАРОШЕВАЦ И ЗЕОКЕ

Непланско раслојавање сељака због ширења копова лигнита у лазаревачкој општини као и тотална пољопривредна дезоријентисаност

СКУПШТИНСКА ДОГАЂАЊА

ГАЈИЋ И 'МАРКОВИЋ ДЕМАНТУЈУ „ПОЛИТИКУ“

„Сматрам да није достојно једне независне и квалитетне телевизијске куће као што је то ТВ Политика, да објављује вест која долази из незваничних извора. СПО је до сада спадао у ред ретких странака у Србији чији је рад увек био доступан јавности, па би према томе и одлука о евентуалној оставци била званичним путем саопштена“ — каже се у саопштењу генералног секретара СПО Владимира Гајића, поводом вести коју је из „незваничних извора“ објавила ТВ Политика о његовој наводној оставци.

Шестог јула бивши члан СПО и бивши посланик Радомир Урошевић се надовезује на вест ТВ Политика па тврди како ће Владимир Гајић и Михајло Марковић ових дана сигурно прећи у неки „изворни Депос“.

У демантију Гајића и Марковића између ос-

мештана ових села био је главни разлог што су мештане посетили народни посланици Небојша Антанацковић, Мирослав Милутиновић и потпредседник градског одбора Чеда Едренић. Окружење овим селима представља јаловиште неупотребљивог земљишта након експлоатације лигнита. То подручје одаје слику пустиње која ће када се исцрпи резерве лигнита заузети половину површине општине Лазаревац.

СКЕЛАНИ: КУЋА ЗА ИЗБЕГЛИЦЕ

Из општинског одбора СПО из Бајине Баште јавили су нам да се крају приводе сви радови на изградњу куће за избеглице у Скеланима наомак овог града.

И СПО ИМА СВОГ АВРАМА

„Изгледа да је професор Драгослав Аврамовић бацио у велику бригу нашу опозицију, јер се динар, упркос предвиђањима, још увек држи. Не знамо да ли главна руководства траже противтежу, али је поуздано да је тополски СПО извукао из рукава свог Аврама. Главни креатор програма ове странке за њено деловање у локалној власти један од најстаријих чланова, Милан Петровић — Цвика. Кажу да је

талог се каже: „Нашим бившим страначким колегама можемо поручити да нам таква идеја не пада на памет. Ми смо функционери најјаче опозиционе странке у Србији и потпуно је нерационално очекивати да би могли да приступимо једној малој групи спорних савезних посланика уз помоћ чијих гласова СПС још увек контролише Савезну скупштину.“

Сутрадан је Ракић као представник фантома у Скупштини најавио промене у СПО и смену Вука Драшковича. „Обрушавајући се на СПО самозвани ДЕПОС-ови посланици упорно настоје да докажу своје постојање. Реагујући повремено на њихове небулозе, СПО, који је и раније помогао неразвијенима, потврђује да Ракић и његова фантомска група постоје“ — каже се у саопштењу за информисање СПО.

Бележи: Војкан Ристић

припремио план развоја Тополе у педесет тачака. Како се ради о познатом грађевинском стручњаку, може се претпоставити да има идеју како град препорудити и вратити му краљевски изглед,“ пише „Глас Тополе“.

НАТАЛИНЦИ

ДИРЕКТОР ИЗ ОПОЗИЦИЈЕ

Тек у мају 1994. године једно тополско предузеће усудило се да за директора постави човека који јавно припада једној опозиционој партији у овом случају члана СПО, РАДОСЛАВА МАТИЋА, инжењера агрономије. У првој изјави након именовања за директора фабрике сточне хране, Матић каже да ће се држати економских начела странке којој припада као и то да очекује помоћ искуснијих колега из привреде, тополског краја.

Господину Матићу желимо успешан рад.

МИХАИЛОВИЋ ПОД КОСМАЈЕМ

Пољопривреда и квалитет живљења сеоског становништва била је главна тема разговора Војислава Михаиловића, потпредседника Скупштине Републике Србије, са мештанима поткосмајских села Крсне, Ковачевцу, Јагњилу, Иванчи и Кораћици.

ВИДОВДАН У ПАРАЋИНУ И БАЈИНОЈ БАШТИ

У порти бајинобаштанске цркве организован је ручак поводом Видовдана и страначке славе. Домаћин славе био је угледни домаћин из села Обајгора — Илија Екмешчић. Поред чланова и симпатизера гости на слави били су и представници осталих странака, а за домаћина славе 1995. године одређен је Љубодраг Јездичић, члан ОО СПО.

Код споменика „Победнику“ у центру Параћина одржано је опело српским борцима из балканских и Првог светског рата, а и организацији општинског одбора СПО овог града, чије је обележен Видовдан.

ПОНЕДЕЉАК, 4. 7. 94.

Јутро исто као и многа претходна. Раде пекари, радимо и ми. Препознајем лица која виђам скоро сваки дан. Хлеб је још увек оно што СПОНА дели свакодневно. Да би избегли ситне преваре, које су тако карактеристичне за наш менталитет, увели смо једну новину. Свако мора да преда неки лични документ који враћамо уз хлеб. Правда се истерује, изгледа, само на силу. Молбе и лепе речи не помажу.

Амбуланта ради. Лекова има довољно за пацијенте који нас посећују. Многи од њих доносе лекове који им више нису потребни да би, за узврат, добили оно што им треба.

УТОРАК, 5. 7. 94.

Сарадња са Швајцарском и даље функционише беспрекорно. Сваке недеље, тачно као швајцарски сат, стиже хуманитарна помоћ у лековима и половној гардероби. Проблеми са олакшицама око допремања ове помоћи и даље постоје. Ми се ипак надамо да ће нам разна Савезна министарства једном изаћи у сусрет. И ова ствар, као и свака друга, може се посматрати са две стране. Ми смо константно на различитим странама. Ако нам путеви нису паралелни, једном ћемо се сигурно сусрести.

ЧЕТВРТАК, 7. 7. 94.

Док неки славе, праве прославе и удељују највеће аплаузе сплету партизанских песама, СПОНА храни гладне. Само хлебом, додуше, без песама и без аплауза.

Бака које је избегла из Сарајева са својим десетогодишњим унуком, обратила се нама за помоћ а не онима који су их у пакао гурнули. Сместили су се у једну од викендица у викенд-насељу Крчедин. Огранак СПОНЕ Инђија одмах је притрчао у помоћ и тој малој, страчно окрњеној породици помогао да колико-толико има шта да једе, шта да обује и обуче као и да код себе има приручну апотеку. Они бацају кестење у ватру, нама се обраћају да га вадимо и при том смо увек, без изузетка, дежурни кривци. Тако треба.

ПЕТАК, 8. 7. 94.

Дође у СПОНУ по неко ко би себи могао да обезбеди толико да сваког дана купи хлеб. Једна од таквих је и стара госпођа коју, из милосте, зовемо „Сињорина“. Много година је иза ње. Буран живот, пуно успомена, и лепих и ружних. Испред врло мало. Муж, са којим је била на француској лађи, одавно је напустио овај свет. Син, угледни архитекта, буквално је протеран пре много година из наше земље јер није био „човек од режима“. Данас је угледни професор архитектуре на америчком универзитету, један од оних који има своје потписе на многим грађевинама у Паризу, Њујорку итд... Сињорина долази свакодневно код нас, више због мало разговора, мање због хлеба.

— Код Вас се осећам сигурно, немам страха од непријатеља. Пар изговорених реченица са Вама одржавају ме целог дана. Кад падне мрак идем у позориште или на неки концерт. Тако лечим тугу.

СПОНА није само за тело. Има понешто да да и за душу

Карлеуша Марија СПОНА

ИНЂИЈА

ПОМОЋ ЗА ДАВОРА И ДОБРИЛУ

На вест о тешком материјалном положају избеглица Добриле Ђорђевић и њеног десетогодишњег унука Давора Васиљевића који привремено живи у Крчедину, општински одбор странке из Инђије организовао је акцију на прикупљању хуманитарне помоћи.

Чланови СПО посетили су их и предали веће количине прехранбених производа, средстава за хигијену, лекове за Добрилу, као и гардеробу за Давора.

Иначе, како су нам рекли, Даворова мајка налази се негде у заробљеништву у бившој Босни и Херцеговини, отац му је умро па о њему брине његова баба Добрила.

Треба очекивати да Српски покрет обнове, када се други тога већ нису сетили, и убудуће треба да оваквим акцијама у складу са могућностима помогне онима којима је та помоћ буквално и живот.

МЕЂУНАРОДНА АКТИВНОСТ

СУСРЕТ МАРТИНО — ДРАШКОВИЋ

У оквиру своје посете Београду, министар иностраних послова Италије Антонио Мартино примио је 28. јуна у италијанској амбасади у Београду председника СПО Вука Драшковића, који је био једини саговорник италијанског министра из редова српске опозиције.

„Европска унија, Русија и САД морају наступити са чврстим и заједничким ставом да су прекид свих борби и разоружање све три стране у БиХ услов за проналажење трајног политичког решења.“ — рекао је Драшковић. Будућност по његовој процени БиХ је у федерацији регија и кантона, јер би у том случају територијални проценти изгубили на важности, по-

што би избеглице стекле право повратка и пошто би сваки кантон и регија могли да успостављају посебне везе између себе, а и са Србијом или Хрватском.

Оваквим решењем, које би морало бити праћено укидањем санкција против Србије и Црне Горе, као и снажном подршком међународне заједнице економској обнови и демократском препороду свих чланица бивше Југославије — истакао је Драшковић.

И овај сусрет министра иностраних послова Италије и човека најјаче опозиционе партије у Србији, „Вечерње новости“ су у свом извештају крстиле: „Вук у амбасади“.

КОСЈЕРИЋ

МАНДАТ ЗА АВАНТУРИЗАМ?

Понекад неке ствари и кад су веселе изгледају тужне. Тако је било и са организацијом 15. како домаћини рекоше јубиларних „Чобанских дана“. Све је функционисало да је утисак заиста био комплетно тужан, а и за то мора да постоји нека организација.

Драмски уметник Љубивоје Тадић, најпре је био прогањан од стране извесног Миролуба Косорића, председник извесног Туристичког савеза Косјерића, да неизоставно стигне на ову манифестацију. Када се Тадић, појавио, од Косорића није било ни трага ни гласа, а за Тадића није било ни смештаја ни вечере ни било какве шансе да он као драмски уметник уради оно због чега је и био позван на „Чобанске дане“.

На примедбу новинара „Српске речи“ да се ради о примеру тоталног расула и неорганизованости, људи из општинског одбора, а понајвише сам председник осетили су се уређени да су уследиле и претње, „да може и другачије да се разговара“.

Заиста да ли власт СПО-а на локалном нивоу функционише само када им у посету дође сам председник, или када сами покушавају да организују манифестацију која на неки начин представља огледало рада локалне власти и странке у целини. Или они свој мандат схватају као мандат за авантуризам.

„Чобански дани“ су били и прошли, а људи који су их на овај начин организовали су остали. Да ли је то добро или лоше, тек ће се видети.

О НАИВНОСТИ И НЕВИНОСТИ, 13

Драматургија церемонијала и протокола седмојулских прослава, као и начин на који ту фарсу и репризу брозовске кореографије представља званична телевизија, изазовају ми мучнину у стомаку и зебњу у глави. Мада је понекад изгледало да се у вишегодишњим расправама око различитих државних празника који су промовисали историјске датуме по комунистичким мерилима опозиција бори за неке формалне, спољашње и мање важне ствари, било је јасно да је то заправо борба за промену начина мишљења, за суштинско мењање изнутра. Али и та је борба, као и већина досадашњих изгубљена, јер је народу склоном празновању и познатом по томе што је и до сада имао ваљда највише празника у свету, долуштено да алтернативно празнује шта ко хоће, а та лукава и перфидна тактика отупила је оштрицу бунта; смисао и садржај слављења датума повукао се пред формом, те сада заправо само различите форме и постоје и оне одсликавају погледе, идеје и менталитет оних који светкују, као и природу размимолажења и дубину подела.

У овогодишњем седмојулском сценарију до детаља идентичном са педесетогодишњом традицијом и прајсом сличних комендија, председник државе се очигледно осећао као риба у својој води. Свечан и одлучан, увекбаног корака и погледа, одглумио је улогу коју, изгледа воли поред тога што је сматра корисном, а професионалци вични оваквим спектаклима све су то беспрекорно забележили: кроз њихову зналачку оптику дошао је некако и виши, и одлучнији, и свечанији него што јесте, управо онакав какав треба оном делу народа за који се овакве параде и уприличују. Све „у славу слободе“, дивне речи која из његовог пера звучи као поруга. Црни хумор. Црна слобода да будеш његов чауш, војник полицајац, избеглица, сиромах, мафијаш... и, наравно, помало социјалиста. И све то исто код његове супруге, с тим да си нови комуниста. Слободан да на кашичицу, од ока њихова, добијеш онолико колико послушанштвом заслужиш, и власти, и чести, и имовине, и телевизијских минута, и функција, и портфеља, и путовања и... Све по закону — њиховом.

Не завидим онима који се тим лествама пењу нити их жалим када се сунувају. Мени је свеједно хоће ли градоначелник мог драгог града који је у свом миленијумском постојању свашта видео и доживео бити госпођа Груден или господин Човић, јер одиста не видим никакву разлику од те кадровске вртешке, нити

Свечано и брозоморно прослависмо још један Седми јули, чувени празник када је Србин дигао руку на Србина. — Како се једна културна институција угушила у мермеру, храстовини, теписима и огледалима у којима се огледа нова бизнисменска елита Србије.

Пише: Љиљана ШОП

какав бољитак за оронули град и његове изнурене становнике. Др Слободанка Груден је сама веома добро знала шта је чинити онима који се у ово коло високим напоном властољубља хватају, и лепо је то дефинисала као „искрено комунистичко коло“.

Некада се звало козарачко, а сада га називите како год хоћете, остаје му исти корак, рукохват, ритам, само се свирци смењују именом али име је поимање музике и њене улоге у перманентној револуцији исто. Све је то прича о умећу скривања властољубивих амбиција и умећу њиховог испољавања у правом тренутку, стара прича о номенклатури све је то школа за коју не требају школе већ лукавство, компромисерство, а када дође тренутак дрскост, безочност и суровост (јер племенитост је опасна врлина у Србији, с правом вели Светлана Велмар — Јанковић у драми *Кнез Михаило*, узорно мудрој причи о томе како владар са људским врлинама не може да опстане међу Србима).

Ево једне личне приче за коју искрено верујем да то није. Све сам склонија да је видим као друштвено правило игре у нашем специфичном систему који опстаје управо на нарушавању, модификовању и извитоперавању свих човечанству познатих система.

Случајност је тако хтела да свој досадашњи радни век проведем у кући која се деценијама звала *Књижевне новине*, и коју сам волела зато што волим литературу, свој посао, и живот који ваља преживети тамо где вас усуд доведе, и временски и просторно. Била је то каткад мала а понекад и озбиљна и значајна издавачка кућа, кроз коју су, наравно, дували сви битни и небитни, добри и рђави, велики и мали ветрови карактеристични за готово пет деценија нашег културног живота у престоници. Пресек кроз њено устројство, рад, успоне и падове, списак људи који су у њој објављујући или радећи проборавили делиће и позамашне делове својих живота, дао би неком озбиљном проучаваоцу богат материјал да начини пресек кроз једну од значајних, ако не и парадигматичних осовина наше књижевне и друштвене стварности. Површно или никако забележена пропаст те куће, у мојој се свести поклапа са временом слома многих вредности, система, људи, моралних и правних норми, економских и тржишних мера. Болесна клица распада, елем, даде се померати и у времену и у сложеном сплету услова, узрока и последица; бројни су чиниоци, објективни и субјективни (формулација од које се језим, али која је у овој причи и те како дејствовала) ту болест распривали и стишавали. Било је, као и посуда, оних који су волели себе, оних који су волели идеје, посао, суштину претакана уметности у чин, дело — књигу, и оних који нису волели ништа већ су се ту случајно затекли као што би се затекли било где (данас ми изгледа да је таквих највише, безбројних и неспособних, доведених својевремено да буду збринут и да сивилом своје инертне масе све гурају никамо). Агонија је била дуга и мучна за све; док је трајала исподешавало се отприлике (уз разумљиве изузетке) ово — они који су волели себе, поштујући режим у мери која подржава себелубље (нарцисоидно, изгубљено, камелеонско, каријеристичко, банално користољубиво), нашли су се другде, они који су волели идеје и посао (опет уз разумљиве разлике) чекали су да се нешто, било шта догоди, да се друштвене и економске и људске драме временом расплету (свесни да се при томе могу и још глупље замрсити), а они који ништа нису волели, случајци, реликти разних прошлости — остали су једноставно ту. Ако су нешто и че-

кали, onda je to instinkt u okvuru bezličnosti. Ako su nešto i hteli, nisu raspoznavali šta je to. U meђuvremenu osvrтали su se jedni na druge, kao u svakom redu koji traje zbog чекања, и водећи рачуна о свом месту и квазиположају нису бринули што чекају. Нешто ће већ, у овом хаосу и анархији, у овом превирању и вратоломијама које подузимају други, ваљда дочекати.

И сви су дочекали. Полако, у самоувереној драматургији новог поретка, прво су се на првом спрату здања за које никад нису питали (а и када би питали у оно доба не би добили потпун одговор) откуд им (четири спрата у Француској 24) појавили фантастични момци. Спрат је заблештао раскошним изгледом. Онда су фантастични момци видели да се уз те спратове лако попети, наравно с маском добротвора. Сваки примитивнији компјутер рекао би им да је јефтиније одржавати та три спрата привида „фирме“ које нема, него се проширити с више њовца. (Међуфаза је била (од)узимање књижаре у приземљу, која је кратко била мењачница а онда је јер су се времена тада баш брзо мењала, спокојно дремала као солидан простор док није претворена у туристичку агенцију)

Месецима сам посматрала тај чудни, у овом случају тихи сукоб коме је бесмислено надевати имена. Моје насмејано дивљење било је неоправљиво подељено између тактичких богаташа и кобајаги поносних сиромаша. Каква би ту књига настала да сам којим случајем прозаиста, и како ми је жао што ту оазицу класичног прерастања из кобајаги државне у стварно приватну имовину није забележило истинско списатељско око. Око некога коме не пада на памет да испитује порекло имовине одиста спретног, вредног, агилног господина **Милана Љумовића** (чаршија говори о том способном човеку као о зету естрадне легенде, **Ђорђа Марјановића**, мада је начин на који се у овим временима стичу баснословна богатства увек сумњив. Мени господин Милан Љумовић (ако се уопште тако зове, неки га знају само као Шишу или тако некако, па ипак смо ми нација која надева и очувава праве или погрешне надимке, навеједно) делује добро али и изгубљено. Добро, јер позива на рад, а изгубљено јер не зна кога и зашто. И делује ми рђаво, јер вређа

људе с позиција моћи који му даје новац, божанство наших дана. Преостаје ми да се извињавам што прича има унутарњу, а не спољну хронологију.

А она тече овако. Газда „Еуро трен комерца“, након беспрекорно испоштованог уговора по којем мноштву људи из описаних категорија поклања 50 динара месечно, први пут након готово годину дана доходи да види своје „плаћенике“. Разлог му је разложен. Хоће раднике, а сад се среће са плаћеницима који неће да раде. Па их плује, па их грди, па их дира у (не)радничку жицу оптужује за лоповлук,

прљавштину, алкавост итд. Осећам се бедно као да сам му доиста нешто украла уместо да питам шта је он узео мени после 18 година рада у фирми коју је јефтино купио.

Туга и јад. Не разумем ни шта сањам ни шта (ми) се догађа. Зашто сам ту. Због мермера, огледала, храстовине или неког другог племенитог дрвета сигурно нисам. Због поштовања договора од пре готово годину дана који је подразумевао издаваштво као један од сектора трговачке куће господина Љумовића? Због емоција које ме вежу за кућу која више не постоји?

Разумем ја господина Љумовића; хоћу рећи разумем колико његово улагање, његове успешне инвестиције у бесловесну и словесну (ма уморну) масу рађају неочекиваним плодовима. Разумем ја ту причу о високим телефонским рачунима и украденим теписима, ма не ваља се. Њега таман толико збуњује та по њему чудна, невиђена по нерадњиштву, снага од масе (или маса од снаге), као што и мене „збуњује“ (пренеражује) његов „морал“. И његова сирова и сурова снага да га кобајаги цинично формулише. Као да не знамо шта га је „зачудило“ а шта га нимало не чуди. Као да смо сви пали са крушке, банане и осталих симболичних дрвета која све блажено и ауторитарно деле на **пре** и **после** (а њега уопште нема у **пре** и њему уносном **сада**), док никога кога он покора и унизи нема ни у **сада** а немоли **убудуће**. Као да се седмоспратнице у центру града тек тако облажу мермерима, дрветом, сликама, теписима и огледалима, и тек тако до оштре линије

свога утицаја, и својих потреба, до даљњег. Па потом горе, још мало, спрат по спрат, јер „имамо начина“ да доведемо све то под свој „ударнички акорд“.

„Књижевних новина“ наравно више нема. Нити ја спадам у оне који се залажу да их има по сваку цену. Ово је само још једна од привидних носталгија, а заправо сведочанство о томе како су лопови високог стила, на мермерна врата, истерали ситне крадљивце, сиромашке јајаре, безидејне чиновнике пропалог система у име будућих пословних потеза који ће подразумевати хотеле, марине, аеродроме, и уопште поштenu Србију без рекета и, барем што се ове адресе тиче, без културе и уметности, без издаваштва. Ма откуд истерали, таман посла, нико ту није истеран, сви ће ту да (не)нађу себе док се велика отимачина пословног простора у центру града Београда не сведе на све своје новореалистичке, новокомпоноване, новобизминске варијанте, док не почне да шљашти тако репрезентативно и отмено да сви занеме и забораве шта је чије некад било.

Мислећи своју мисао, праву или криву, свеједно, у овој причи сви су нешто мислили, хтели, желели, веровали, тражили, и сви се осећају — преваренима. Начин на који је о томе, на своју иницијативу, приповедао господин Љумовић, цинично и љутито нико није од тужно сакупљених присутника узео за озбиљно. Јер, свако се осећао пониженим и увређеним изузев оних голаћа који су баш то тепишче и телефонче из те раскоши (која је успешно и умешно рачунала са „губитком“) однели, ако су, они, ти једногодишњи картбланш лопови, овом чину газдинске љутње уопште и присуствовали. Напросто, био је то спектакл, по свим правилима туге и опомене, чуђења и немара, лажи и обмане пропуштене кроз дуплу експозицију. Газдинску и рајинску, подједнако.

У животу-причи, на свој начин, нисам отрпела. Никакав спектакуларан ексцес нисам начинила само сам напустила тај тужни скуп са, мучнином у стомаку и зебњом у мозгу.

Можда ова прича и не спада у патологију културе, јер господин Љумовић се и не бави културом, а и друго наше виђење се не може назвати особито културним. Испричати само је ипак да се зна како је нестала једна културна институција и како се људи који су у њој начинили стотине и стотине књига осећају избаченим упркос мермеру, теписима и храстовини, и пониженим када приме 50 динара што су државни простор уступили „Еуро тренд комерцу“. Српској фирми блиставе будућности, како јој само име казује. Кома се не допада може да оде. Добиће 1.500 динара за пола радног века и оставиће још један квадратни метар господину Љумовићу који већ зна како да га искористи и оплоди.

Нити сањам нити ми се ишта догађа, Само мучнина у стомаку и зебња у глави.

МАЛА СРБИЈА

ТРАГЕДИЈА ГЕНИЈА (3)

ДРУГ ПРЕДСЕДНИК СКУПШТИНЕ ЗГРАДЕ

Хвала на питању, јули месец ми је баш добро почео. Такорећи, као да ми је некако свануло. И то, нећете веровати, баш захваљујући — Замбији! Већ 1. јула, у знаменитом ТВ Дневнику, Владислав Јовановић рекао је нешто од чега ми је срце стварно радосно поскочило: „Замбија и друге афричке земље највише су заинтересоване за скидање санкција!“

Од тог дана, као да сам се и сама некако више разгневила, али некако оптимистички. Замбија и ја то више нећемо трпети! Замбија и ја грцамо под теретом неправедних санкција наметнутих Југославији! Замбија и ја смо на измаку стрпљења! Немојте изазивати Замбију и мене, јер може свашта да буде!

Шта о свему овоме мисле традиционално неугодни Џибути или Сао Тома и Принципе, не смем ни да мислим, а камоли да напишем.

А да је Београд добио новог, енергичног градоначелника, нисам морала ни да прочитам. Осетила сам на сопственој кожи, у једном од оних лепих новобеоградских солитера, који личе на ноћну мору Марсовца који је оболео од маларичне грознице. Тај наш, естетски изнакажен, солитер добио је, некако у исто време, новог председника Кућног савета, или како се то сада зове, председника скупштине зграде. Како је човек, игром случаја, војни пензионер, онда то извесно значи да са њим нема шале. Свима нам је показао закон по коме ће одсад да нас сређује. Дакле, немојте се шалити са председницима Кућних савета, јер могу, ако им нисте симпатични, трајно да вам разоре финансијску конструкцију. Удружења оштећених штедиша су лака забава спрема оног што се спрема. Очекујем да се ускоро појаве удружења оштећених, понижених и испрепаданих станара. А све то због закона који се званично зове: Одлука о кућном реду у стамбеним зградама. Одлука је уредно објављена у „Службеном листу“ и промовише председнике Кућних савета у правна лица која су дужна да „органу управе пруже помоћ у надзору, тако што указују на поједине пропусте станара и дају потребне податке о станарима који се не придржавају кућног реда“. Како ја схватам ове редове, дотични мора да буде доушник и шпијун. Поменути Одлука о кућном реду, у члану 11, на пример, забрањује да се суши рубље на терасама, прозорима или балконима који су видљиви са улице или друге јавне површине. Окачите ли нешто, и ако уз то нисте симпатични председнику Кућног савета, он је дукан да одмах јави Тамо Где Треба, а онда ће на врата да вам зазвони комунални инспектор који има овлашћење да вам на лицу места наплати казну од 500

Пише: Јелена ЛЕНГОЛД

динара. Добро сте прочитали, пет стотки! Иста процедура са комуналним инспектором догађа се и ако на тераси држите стари намештај, огревни или други материјал. Па ви видите! На моје зблануто питање где сад да сушим веш, Душан Силни ми рече да ће он лично направити распоред за коришћење сушионице, а терасе ће од сад служити само да се на њима гаје украсне биљке. Дакле, кад нам пропишу, тад ћемо и да сушимо. Добро. То што се сушионица налази негде између контејнера, подрума и алтернативног WC, нема везе. Као ни то што је у згради једно хиљаду и по станова, а сушионица једна, и то се да превозићу, војном дисциплином и самопрегором.

Ако сте помислили да је ово најгоре што може да вам се деси, онда се грдно варате. Пет стотина динара је само најмања казна, за најблажи станарски злочин. Следе теже криминалне радње:

Сви станови морају уредно бити обележени бројем. Ако ваш стан случајно није обележен, председник Кућног савета опет оде и обавести о вашем пропусту. Казна, од 5.000 до 50.000 динара. Ситница.

Деси ли вам се да не закључате улазна врата у згради у време када она морају бити за-

кључана, ствар је иста. Од 5.000 до 50.000 динара. Једино ми није јасно којом експертизом ће се доказати ко није закључао зграду и ко је последњи ушао. Имала бих неколико идеја како да се ово регулише, али о том — потом.

Необично ми се допао и члан 21, исте Одлуке, који наређује да наши прозори и врата морају бити чисти и исправни. У овом случају, биће занимљиво одређивати до које мере је, рецимо, прозор чист, а од које више није? А могло би се поставити и следеће посланичко питање: шта ће се десити ако пожурите да оперете прозор кад очујете да је председник Кућног савета отрчао да вас јави? Закон такође није прецизан у томе да ли је, рецимо, једна рука у гипсу адекватно оправдање за прљав прозор или су неопходне обе руке у гипсу? И немој да би се неком десило да свој полупани прозор крпи лепљивом траком или остатком од талета. За све ово, казна је иста: од 5.000 до 50.000 дин. Шта да вам кажем, ово је најстрожи бон-тон који сам имала прилике да читам. Он такође истом мером санкционише и ако неко пуши у лифту, у ком случају ми такође није јасно како ће дотични злочин да се докаже ако знамо којом брзином догори једна цигарета, а којом брзином ради наше судство. Ипак, ствар је са правног становишта веома занимљива.

Ништа мање узбудљив није ни члан 12. исте Одлуке, који каже да је забрањено цепати огревни материјал у становама. Казну већ знате, али нам опет остаје необјашњен доказни поступак. Рецимо да имам шпорет на ложење и рецимо да поред њега цепнем сатарациом једно парче дрвета (или можда чак и поцепам новине, јер и оне могу бити огревни материјал), ко ће доказати да је тај звук који се чуо, баш звук цепања цепанице? Или можда председник Кућног савета има право да уђе у свачији стан и да надгледа?

И да знате, истом Одлуком забрањено је да се са терасе или са прозора тресе постелно и друго рубље, дакле и чаршав после ручка. Јер може да се деси да вам то буде најскупљи ручак у животу.

Па ви сад реците да Човић није добар! Колико ја могу да схватим, овде ће се ускоро живети ултра-цивилизовано. Само се добро пазите да вам куче не залаје на степеништу у време кућног поподневног одмора, или да вам дете не завршило у исто, свето време. Јер, казна се зна. Да не понављамо.

И кад смо већ код магистра Човића, многи ми се свиђа та његова порно-акција. Хоћу рећи анти-порно-акција, јер је чист плеоназам ако се каже порно-акција, зар не? А ево и зашто ми се свиђа.

Ако за тренутак заборавимо све оне стручне дефиниције порнографије, могло би се, у извесној мери, рећи да је порнографија некаква утеха за несрећног и усамљеног човека. Па кад се, временом, усталило да уибеници из гинекологије постану главни украс који је улепшавао излоге и киоске белог града, неки неутрални посматрач, који није темпиран на то да прво и једино моралише, могао је да изведе о нама и овакав закључак: житељи овог града су неки тужни и усамљени људи, којима су бриге смањиле способност за комуникацију, угрозиле им друштвени живот, опасно окрњиле емоције, житељи овога града мора да имају проблеме са слободним стамбеним простором, биће да им је скупа и контрацепција и сва она лепеза стварчица, од козметике до текстила, којом би себе учинили привлачнијима за друге. Зато је

тим сиротим људима порнографија остала као једино прибежиште, кад су већ тако ојађени и слуђени.

Уверена сам да магистар Човић све ово зна, јер озбиљан аналитичар (за каквог ваљда треба држати и новог градоначелника) никада неће лечити само последице, не мислећи на њихове узроке. Било би то нешто што се у медицини, рецимо, зове симптоматско лечење, а свако зна да вам од таквог лечења болест неће проћи, већ ће се само привремено заборавити. Елем, ако је Човић одлучио да са киоска протера последицу, онда се сигурно већ раније ухватио укоштац са њеним узроком. Што практично значи да је, незванично, себе прогласио усрећитељем грађана Београда. Јер, ако више није потребна утеха за несрећнике, онда то ваљда значи да несрећника више неће ни бити.

Не верујем да би магистар Човић оставио своје несрећнике на цедилу.

Помињање порно-момената ме је сад подсетило на једно писмо, тако рећи нежно љубавно писамце, које смо пре неки дан имали прилике да читамо у рубрици „Међу нама“ листа „Политика“. Упутила га је власница белих чизмица, Мила Штула, носиоцу небо плаве кошуље са кратким рукавима, Војиславу Шешељу. Било је то писмо са цитирањем поезије, због чега га и доживљавам као снажан емотивни излив аутора. Милу Штулу, наиме, асоцира нека Војина изјава на следећи стих: „Ах, каква дивота, од тог малог скота!“ Па му још поручује да има неке блискости међу њима двома, али да се та блискост састоји једино у томе што је ознака њеног, Штулиног, спола, истовремено и ознака његовог, Шешељевог, карактера. Ајде!? И још му на крају поручује Штула: „Одлучите ли се дописивати са мном, са уживањем ћу Вам то приуштити!“

Чекала сам и чекала, али ништа од уживања, мислим Штулиног. Биће да се Шешељ упулашио. Или се увредио па плаче. Јер, зна се да је он један осећајан и нежан господин, па кад му неко прилепи да му је карактер у облику магичног трокута, нормално је да се човек потресе из фундамента и одјурди до првог терапеутског кауча да се тамо како-тако среди. Уме то да разбије човека.

Оно што остаје нејасно јесте одговор на питање: зашто Мила Штула мисли да је ознака њеног спола адекватна увреда за некога кога она очигледно жели да понизи? И да ли она при том мисли на свој лични спол, да не кажем споловило, или на женски пол уопште? Знам неколико жена које би волеле да ознака њиховог пола буде изузета из ове увреде, а такође и неколико мушкараца који дотични пол не сматрају најгаднијим и најувредљивијим појмом на планети. Да је госпођа Штула написала писмо неком таквом, не би јој се десило да тако дуго и узалудно чека на уживање. Овако, мрка капа.

Са неколико историјских изјава истакла се у протекле две недеље и Нова демократија. Представљао ју је, у једном недавном интервјуу, Светозар Крстић, потпредседник владе Србије, од кога смо том приликом могли да чујемо и ово: „Чак ни богата жетва не може да пољуља Аврамовићев програм“. И тако смо, напослетку, сазнали да је управо ДОБРО оно чега се влада плаши. Одавно су, наиме, показали да им зло не може ништа, али је зато добра жетва била озбиљно искушење. О Новој демократији, Крстић је рекао следеће: „Везали смо своју судбину за судбину Аврамовићевог програма“. Некако ми се у том тренутку учинило да би пробитачније било да су везали своју судбину за судбину Слободана Милошевића. Тако би, како процењујем, продужили себи трајање, за неких два-три месеца.

...

А последња вест која је стигла, како новинари воле да кажу, непосредно закључење листа, гласи овако: грчка терористичка организација „17. новембар“ јасно изражава про-српске ставове и сматра да су санкције против Југославије неоправдане и нехумане. Дакле, није уз мене само она Замбија с почетка текста. Све нас је више. Замбија, грчки терористи и ја, улажемо оштар и одлучан захтев за скидање неправедних санкција креаторима новог светског поретка. У прстивном, имаће посла са мојим председником Кућног савета, сви заједно и свако понаособ.

НАГРАДНА УКРШТЕНИЦА

МАГА

1	2	3	■	4	5	6	7	8	9
10			11				■	12	
■	13					■	14		
15	■	16			■	17			
18	19			■	20				
21			■	22				■	23
24		■	25					26	
27	■	28			■	29			
30	31				32	■	33		
34						35	■	36	
37			■	38			39		
40			41						

ВОДОРАВНО: 1. Мера за површину стана функционера СПС-а, 4. Руски (басно)писац, 10. Део војне одеће, 12. Ауто-ознака једног од најзападнијих градова Велике Србије у којем је велики српски државник Веспазијан себи саградио ареноу, 13. Предмет Ракићеве клептоманије, 14. Река у источној Србији, коју би Аврамовић најрадије преусмерио у Народну банку, 15. Део вола, 16. Предак републичке владе, 17. Културни назив за групу самозваних бизнисмена, 18. Једна "марка" уља из наших самоуслуга, 20. Хронично запаљење слузокоже, 21. Део тениског меча, 22. Оно што је скупље од мере, 23. Једно слово, 24. Чувени тенисер, 25. Оно што је, док су били деца, хтела да буде већина посланика српског парламента, 27. Још једно слово, 28. Сељачка радна задруга, 29. Један минерал, 30. Ноторна лаж у СПС-овском жаргону, 33. Народноосвајачки партијашки одред, 34. Права линија под 90 степени у односу на неку другу, 36. Монтан, 37. Показна заменица, 38. Њујоршки аеродром на који су слетели СПО-овци кад су ишли да сведоче америчкој почести Дражи Михаиловићу, 40. Грађанка коју Шешел не може очима да види.

УСПРАВНО: 1. Врста першуна, 2. Кад није ни "помоз Бог" онда није ни... 3. Оно што би Радмилу Богдановић бацао на демонстранте уместо сузавца, само да је јефтиније, 4. Имају га над главом сви из власти, 5. Српски средњовековни град, 6. Хемијски симбол за индијум, 7. Ознака за литру, 8. Музичко-сценско дело за које социјалисти мисле да се маже на хлеб, 9. Слобина ноћна мора, 11. Експеримент, оглад, 14. Комунистичко-демократски, 15. Без њега би власт обрала туђи бостан и успешно пожњала туђу пшеницу, 17. Један минерал, 19. Они који воле прљав новац воле и прљав... 20. Једно индијско полуострво, 22. Сан снова неких социјално угрожених, 25. Полуострво на којем се налази Јалта, 26. Заједнички назив за планинске масиве Јужне Европе, 28. Субјективна реакција на гледање тв-дневника, 31. Буљине, 32. Град у Сирији, 35. Далматинско женско име, 39. Економска школа, 41. Н

ТРАЖЕНА РЕШЕЊА из прошлог броја су РЕДОМ: РАПОРТИ, КРПА, А, ВАЛОВ, ПОРАЗ, ЈУН. Добитник полугодишње претплате на „Српску реч“ је МИЛАН МАРЈАНОВИЋ, М. Црњанског 60, 56230 ВУКОВАР

КУПОН

1 ВОДОРАВНО _____

24 ВОДОРАВНО _____

40 ВОДОРАВНО _____

4 УСПРАВНО _____

9 УСПРАВНО _____

25 УСПРАВНО _____

Унесите тражена решења и пошаљите на адресу „Српска реч“, Бранкова 13-15, 11000 Београд

србија

СЛИЧИЦЕ ИЗ ДУХОВНОГ ЖИВОТА

Владика Амфилохије са пратњом
(Бадње вече испред Цеџињског
манастира, 6. јануар 1993)

Хаџи Драган Антић, садашњи директор „Политике“, на некадашњем задатку
(на дочеку светих моштију владике Николаја, 12. мај 1991. Говори епископ
шабачко-ваљевски Лаврентије)

МИЛИЦА РАНО ЗАСПИВА

Добривоје Будимировић Бица је својевре-
мено новинарки која га је упитала да ли се
стварно унередио у Скупштини понудио да пип-
не и сама се увери. Нешто слично, само мало
рафинираније (у складу са функцијом) је ових
дана урадио и савезни премијер **Радоје Ко-**
нтић који је згодној новинарки понудио одговор
на њено питање „Јавите ми се после десет са-
ти, када ми Милица заспи“. (Милица је супруга
савезног премијера). Ако је тачна она теза Ми-
ће Данојлића да се ни ови неће скинути са
власти док се довољно не наједу и најебу, онда
нам остаје само да се надамо да ће зарад пат-
риотског циља новинарке почети да излазе у
сусрет.

СЛИЧИЦЕ ИЗ ДИПЛОМАТСКОГ ЖИВОТА

Сајрус Венс је имао само два задатка: да не дозволи Велику Србију и
исламску државу (из исповести Добрице Ћосића Миломиру Марићу)

ПЕЧУРКА

Ходајући улицама града, улазећи у разне продавнице, поште, сале, ординације и какве све не установе, полако али сигурно добијам једну слику која ме плаши. Чини ми се да су у све структуре наших живота убачени неки људи, тако препознатљиви, који су ту само и једино да нам загорчају и овако незашећерен живот. Најпре нисам веровао ни самом себи, па сам решио да кренем од почетка.

Слика прва: пошта, центар града, шалтерска службеница обрасла у злато и рубине, са садо-мазо ноктима и прстима тешким од злата. У руци ми је писмо које шаљем пријатељу у иностранство. Људи око мене питају ме где сам нашао тако лепу коверту, одговарам: „Некада давно...“ Службеница узима писмо и одмах крене:

— Је л' ти, бре, не знаш да је блокада и да не може са авијон?

Одговарам да нема теорије да писмо за Америку иде возом јер нема пруге.

— Немој ти да се свађаш овде, нисам ти ја тамо нека са улице!

Дрско ми се уносила у лице и махала мојим писмом. Напослетку рече:

— Како ти воља.

И залепи стикер, велики, грозни, бели и тако омаловажавајући баш преко целе слике авиона, тек толико да унакази коверту. Људи око мене се разгоропадише, почеше да говоре да је и овако срамота што смо једина земља која нема поштанске маркице, него којекакве папирине, а сад још и намерно уништавају иоле лепе коверте. Службеница не трепну.

— Ако ви не ваља, жалите се, ево сандуче за рекламације!

Слика друга: продавница обуће, четири продавачице седе, еркондишн тихо зуји. Напољу пакао — унутра Сибир. Замолим да пробам ципеле од 34 динара.

— И ви!? (полу подсмешљиво, полу иронично). Само ове купујете, а за Балијеве нико не мари.

Рекох јој да бих и ја волео Балијеве ако има да ми поклони 130 динара. Док сам пробао ципеле, њих четири наставише испијање кафе и оговарање муштерија. Дођох и ја на ред.

— Да се кладимо да овај неће ништа да купи, рече „моја“ продавачица.

Колегинице не прихватише опкладу јер сам и њима изгледао тако просечно беспаричан. Устадох и придох им.

— Добро, рече ми, остави их ту.

Зачуђен и помало љут рекох јој да их купујем.

Слика последња: трамвајска станица преко пута Железничке станице. Хаос, гужва, ужас. Сукоб југа и севера, истока и запада. Пакао са неба пржи. Зној цури са мене. Питам се како је могуће да ту, у самом срцу града, на најпрометнијем месту, нема оних „печурака“ које би овај народ мало заштитиле од сунца лети, од кише у јесен и од снега зими. Пажљиво се окретао око себе. Људи се смеју, шале, жене са торбама при повратку са Аде, војници, сељаци, сви заједно на плус 36 степени — срећно стоје. Срећно жваћу плескавице или не жваћу ништа. Весела лица чекају трамвај (гордо). Видим да само мени недостаје та „печурка“.

Горан Варшавски

У највећем жеку међусобног оптуживања на релацији „Српска реч“ и „Политика“, у тренутку када је Данице Драшковић и њених саадника било више него 1. јуна '93. у свим садржајима и свим издањима наше старе и некада угледне новинарске куће, Александар Тијанић је нашао за сходно да „Српској речи“ замери на непрофесионалом деловању и чиници да је „његовом“ случају посвећено чак 5 текстова у овом листу. Уз мисао да је човек у праву и да је бес можда сувише узео маха, редакција „Српске речи“ је одлучила да прихвати добронамерну критику, да своје текстове ослободи од овог јаловог рата и да се посвети неким другим темама уз наду да је та професионално отрежњена мисао обострана. На жалост, г. Тијанић није сматрао да је умереност и професионализам критеријум којем мора и сам да подлеже. Напротив, странице и фреквенце куће „Политика“ постале су претесне за сав јад који је носио у себи па је морао да се послужи и осталим листовима, пре свега „Телеграфом“.

Додуше његов текст под називом „Витез Која“, на први поглед ничим није упућивао да се ради о још једној борби са већ фобичним проблемом који има у односу на Даницу Драшковић. Био је то текст у његовом маниру, посвећен плувању још једног професионалног „супарника“, што су за њега сви који се баве новинарством изван његове диригентске палице, а имају луксуз да их неко чита или гледа.

Али, Тијанић је ипак добар новинар (још један пример да добар новинар не значи и добар директор) који своје текстове не пише улудо. То сазнајемо у тренутку када дођемо до оне тачке са које се види да се њега Драган Којадиновић уопште не тиче, већ да му је он само параван за још једну борбу са „горштакињом“. Надугачко и нашироко разглабање о томе да ли је по Србију и њене становнике од виталног интереса питање опстанка Драгана Којадиновића на месту директора или ће јој спас донети само повлачење истог у сферу приватног бизниса, сасвим је маргинално у односу на „оно право“, изложено у још дужем разглабању о страшним промашајима Студија Б који је „поданички у односу на горштакињу која је, како каже, завршила факултет, а по основу удаје за лидера велике странке жели Студио Б у мироз“.

Тијанић је довољно добар новинар да своју болну потребу да пише искључиво о Даници Драшковић закамуфлира испод неколико велава и тиме избегне критику да је чак пет текстова посветио овој теми, али не и толико добар да сопствени проблем заузда Госпођа која је постала сврха његовог постојања у медијском животу и покретач свих његових луцидних мисли стоји и постоји независно од Којадиновића. Чак и да Којадиновић оде у приватни бизнис сасвим је сигурно да Тијанић то неће спасити од „газарице“ јер проблем не лежи ни у Студију Б, ни у „Српској речи“, већ у Тијанићевој глави.

МАГЛА СРБИЈА

ИСКУСТВА РАТНОГ РЕПОРТЕРА

У СОЊИНОЈ ПИЦЕРИЈИ

Уколико добијете редакцијски задатак да направите репортажу из „средњиње српске државе“, први корак је свакако контакт са прес центром на Палама којим руководи, тачније газдује, кћер највећег БиХ Србина Радована Караџића — Соња. Ако зовете из Београда и ако успете да добијете везу (рачуна се као међуградска), и ако онај ко се јави уме да укључи факс — прескочили сте прву препреку. Другу сте прескочили ако добијете потврдан одговор (на одговор се чека неколико дана, свакако мање од 60). Међутим, ако у свом допису нисте назначили тачно шта бисте радили, коју бисте опрему са собом носили и која кола возили, бићете опоменути па им одмах то дојавите. Ово наглашавам јер је писмо-опомена које сам ја од њих добио, било прави литерарни бисер где се уместо граматичких грешака једва назире шта су у ствари хтели. Не желим да овакво писмо ико више добије и изгуби неколико дана на дешифровање.

56 КОНТРОЛНИХ ПУНКТОВА

Када сте напакон добили потврдан одговор, то не значи да можете да кренете на задатак. Потврдан одговор вам је уствари само вија да по дозволу дођете на Пале. Из којих је то разлога одлучено, нико у овом питомом сеоцету надомак порушеног Сарајева не зна, а и одлука је врло чудна с обзиром да биро министарства ове тзв. државе има своје представништво у Београду.

Но, шта је ту је. Жеља за професионалним авантурама надјачава све паљанске прес брљотине, глупости и нелогичности.

Два су начина да се допелате до Радованове престонице: колима или аутобусом. Ако се одлучите за прву варијанту, на кривудавај српској магистралу преко српске Романије бићете заустављени цирку 56 пута. На свих 56 контрола, пута десетак ретко трезних контролора оденутих у униформе свих модела и боја, гледаће у вас са пуно неповерења цокћући и одмахујући главом, а замахујући, некад прстом а некад пушком. Прегледаће са занимањем сва документа која имате код себе, па чак и чланску карту видео клуба. Зато путовање које би требало да траје 5-6, траје 10-11 сати.

Ако се пак одлучите за аутобус будите спремни на разноврзне догодовштине. Аутобус такође до Пала путује десетак сати, али не зато што стаје на контролама, већ у свим успутним кафанама (13 од којих у СРЈ 4). „Мајстор“ је обично класичан Србин добричина, па у аутобусу према све стопере. Разлика између босанских и стопера на које смо навикли је што су

ови први прописно наоружани (аутомати, ручне бомбе, пиштољи, а неретко и зоље). Верујте ми да није фантастичан осећај када је у аутобусу (било зима или лето) око 70 степени, људи око 80 (аутобус је регистрован за 50 душа) а по глави вас нехајно лупка кундак митраљеца.

Уколико сте преживели путовање и помислили да је шоковима дошао крај, грдно сте се преварили. На аутобуској станици која се налази тик уз прес центар и Палама уопште, нико не зна где се налази некакав прес центар. Када обиђете Пале неколико пута уздуж и попреко, шаливи Паљани ће вас упутити на праву адресу, у тзв. Соњину минцехану.

ЉУБАЗНОСТ ДО ДАСКЕ

У соби од тридесетак шармантних девојака наоружаних лаковима за нокте, турпијама, пинцетама, маскарама, пудерима, сенкама, огледалцима... Једино нисам приметно бизарности као што су писаће машине, палир, оловке, телефони, а о компјутеру да и не говоримо. Када својим гласом надјачате грају у прес центру сазнаћете да сте дошли на погрешно место. Ту јесте прес центар али се дозволе издају на другој локацији чије име ни поред најбоље воље нисам успео да запамтим. Предусретљиви, докони полу-цивил полу-војник на кога набасате на улици понудиће се да вам помогне за тричавих двадесет марака.

Напакон сте на правом месту. Дозволу ћете добити ако мало сачекате, рећи ће вам брката секретарица. То мало је ни мање ни више, у мом случају као просечна видео касета — 180 минута.

Са дозволом, а без онедавно обавезног пратиоца, крећете ка Београду, јер ви у ствари идете у Бања Луку. Међутим, на првој контроли вас упућују у хотел „Бистрица“ на олимпијској Јахорини, јер опасно је возити ноћу. Не због ратних операција како ће вам рећи већ због банди тзв. „друмских пирата“.

Хотел је некада био „А“ категорије, али су цене и даље „де лукс“. Платићете тричавих 75 ДЕМ за ноћ без доручка, и воде, јер без обзира чији сте држављанин ви сте странац.

Приликом повратка у Београд, истом очекују вас исте догодовштине. Једино без полиција и царина на СРЈ страни гледају сажаливо када им кажете где сте и зашто били.

Стварно није лепо што страни и поједини домаћи новинари-издајници не пишу онако како од њих то очекују министарство и прес центар РСК када су им они свих 24 сата на услузи, а и љубазни су и предусретљиви.

П.С. На Палама треба имати нове СРЈ динаре јер се 10 ДЕМ мења за 8,5-9 Аврамовићевих динара.

Пеба Михајловић

НЕЗАДОВОЉСТВО

Фудбалска репрезентација Саудијске Арабије елиминисана је из даљег такмичења на Светском првенству. Претходно је светска јавност детаљно била упозната са дарежљивошћу саудијског престолонаследника, иначе ватреног љубитеља најважније споредне ствари на свету. Својим изабраницима је принц тако још за квалификацију на завршницу такмичења у САД поклонно по сто хиљада америчких долара, новог „мерцедеса“ и кућу у сахарској оази по жељи. Проласком у наредни круг, осмину финала, фудбалери су добили још веће драгоцености, које се само у „1001 ноћи“ могу пронаћи.

Али и принчевска каса има дно. Уочи утакмице после које би победом ушли у четвртину финала, фудбалери су обавештени да ће за пласман бити награђени титулама шеика и по једанаестомо свете муслиманске земље Босне. Таква вест је пресудно утицала да код играча опадне мотивација и Саудијска Арабија изгуби утакмицу.

Задовољили су се процентом али не и квалитетом територија.

ЈЕЗДА И ДАФИНА

Поштовани господине уреднице и поштована редакцијо.

Први пут вам се обраћам с молбом и надом у могућност да се с пар речи обратим свом опљачканом народу.

Повод је скроман покушај да се предупреди и спречи свака даља пљачка недужних грађана од стране банака-типа Језда и Дафина.

Очекивао сам још на почетку рада ових банака, да ће се огласити неко из редова српске памети и интелигенције, да упозори и посаветује наивни народ. Но ништа од тога. Ђутала је памет, ђутали су политичари. Изгледа не преостаје ништа друго, него да покушамо ми скромне памети, да се бранимо сами, скромним али поузданим знањем о улози банака, њиховом пословању и сигурности банкарских улога.

Ових дана читамо у штампи како се г-ђа Дафина Милановић хвали и истовремено брани како су паре њених штедиша уложене у сигурне послове који доносе велику добит. Из тога закључујемо да се ова банка (а изгледа и друге) бави предузетништвом, спекулантским улагањима и то непосредно, на исти начин као и остала предузећа за то овлашћена. Још је чудније што се све то ради новцем штедиша, а не искључиво капиталом банака. Банкарско пословање се састоји у пружању банкарских услуга, у виду независног арбитра између зајмодавца (тј. штедиша) и зајмопримца (тј. појединаца или кредитноспособних правних лица).

Банкарско-финансијски стучњаци проверавају ваљаност поднетих програма и пројеката, уз прибављање најчвршћих гаранција, да ће, у случају неуспеха пројекта, позајмљени новац бити враћен.

Самоулагање банке у било које врсте послова, а камоли оних спекулативних је незамисливо. То би значило да одобрава сама себи кредит, без професионалне арбитраже, без непристрасног саветодавца у односу на властито предложени пројекат и нашла би се у ситуацији која се зове „сукоб интереса“ — (conflict of interest).

Овај појам, од давнина познат али не и одомаћен, изгледа да се код нас задржао само у адвокатури. Улога адвоката, као независног саветодавца, ни у комунизму није могла да нађе одговарајући сурогат и државној служби. Међутим, банке јесу. „Ваљаност, професионалног савета је онолика, колика је независност и непристрасност саветодавца.“

Поред сукоба интереса, постоје и други разлози због којих банке не одобравају своје пројекте и кредите. Нису у стању да пруже чврсте гаранције на уложени новац, банчин капитал сигурно не би био довољан, а самим тим нема ни онога ко би преузео ризик на губитак.

Нико нема право на добит без одговорности и права (ризика) на банкрот. Код нас одомаћени израз, пословања као „доброг домаћина“ је још једна од наших удурми и измишљотина. Познато је само одговорно пословање. Питање одговорности и неодговорности, може да буде изражено само у новцу. Оно не може да буде морално питање или ствар савести, већ финансијска чињеница.

Одобравајући сами себи или својим оснивачима пројекте и програме, банке се баве најпростијом позајмицом. Новцем својих штедиша, оне излазе на клизавице и хаос, било ког, а камоли нашег тржишта.

Као што смо чули од Дафине, банка се бави увозом нафте, купује пословни простор, зида зграде... све новцем својих штедиша. Такође се хвали да је, „у то време“ њен пословни

профит износио 300%! Ако је то тачно, онда је у питању недозвољена трговина и други вид пљачке.

Директно позајмљивање и улагање новца карактерише акционарска друштва и корпорације (Public companies) где купац акција — акционар, унапред зна да се ради о предузетништву и могућности добитка исто као и губитка. Поред тога ради се о унапред детаљно разгађеном програму и циљу улагања.

Код банака је обрнут случај: „нема коцкања“ — како неки желе да прикажу Дафинину банку, већ се улагањем тражи сигурност улога и штедње уз надокнаду оговарајућих камата.

Ако су оснивачи наших државних банака моћна привредна предузећа, а она су као што знамо увек жељна све нових и нових кредита, због немогућности да се банка понаша као независан арбитар, јасно је да су и оне крајње несигурне за наше грађане. Пошто није могуће да одбије кредит свом оснивачу, уместо „сукоба интереса“, овде имамо на делу усмеравање интереса. Где су ти интереси усмерени, преопширна је тема, ипак последњих пар година очито указују да су усмерени на одржавање пропале социјалистичке привреде, а на штету свих осталих грађана, ка подобнима, на штету неподобних. Настала је апсурдна ситуација да привреда једне заједнице не одржава заједницу у животу, већ обратно — читав народ одржава привреду која као да постоји ради себе саме.

Ово нам потврђује и последњи интервју г-ђи-на Аврамовића у „Дуги“, где најновији отац нације изјављује: „Код мене је био стечајни управник и испричао ми да имају неке Јездине девизе и злато и да би желели да се то некако пласира и оплоди — како би се маса за намирење штедиша увећала. Ја сам обећао да ћемо ту помоћи.“

Ако најновији тата заиста зна како се злато и новац оплођују, било би лако да ту тајну повери напаћеном народу. Помоћ би се вероватно састојала у оживљавању „рупе без дна“ зване југо-привреда.

Моје је дубоко уверење да би неко од десетина хиљада деце пре нашло начина како да оплоди своје паре, него што би то тата урадио са туђим.

Сличним стопама, Дафине и Језде, очекујем да ће кренути и осигуравајућа друштва типа „Винер — Брокер“, вероватно основана да би помогла оним одабраним социјалистичким фирмама пред стечајем.

Они сада не само од грађана већ у виду осигурања узимају готов новац и од предузећа, и улажу у тобоже профитабилне послове као што је куповина пропалих хотела, мотела и сл.

Да се вратимо поново банкама и размотримо изузетно важну ставку њиховог пословања — прибављања чврстих гаранција.

Са изузетком мањих стамбених зграда, сви грађевински објекти се граде уз помоћ кредита. Сви извори кредитирања; — све банке (хипотекарне — штедионице, трговинске), осигуравајућа друштва, разне задруге и удружења као гаранцију на грађевински кредит узимају дотичну тапију на земљу у виду хипотеке. Осим вредности земље на којој се зида, тешко да би се толики капитал сакупио у неким другим вредностима. Висина грађевинских кредита је обично 70-80% од вредности плаца — хипотеке, па су објекти скупљи од вредности земљишта на којима се зидају, права реткост.

Да би се боље схватио апсурд нашег банкарског, а и социјалистичког система, бићу још мало детаљнији.

Зграда представља само надоградњу над земљиштем, — све оно што је чврсто и трајно причвршћено на земљу, припада тапији. Власништво некретнина се односи на земљиште унето у катастарске књиге, а које одређује простор од утробе земље па све до

васконе, исто онако као што се сматра власништво једне државе.

Нека вас не чуди што вам откупљене станове не уносе у „земљиште књиге“ (мада су и оне измишљене), јер се у такве књиге уноси само земља. Мени није познат ни један документ који доказује власништво над кућом осим тапије на земљу. Погледајте неку од предатних тапија. На туђој земљи се не зида.

Ако је са појавом комунизма, укинута право власништва земље у градовима, где се највише и градило, које су то онда чврсте гаранције које банке прибављају од зајмопримца? Ја их не знам али је очигледно на основу свега што се дешавало задњих година, да се не ради о чврстим гаранцијама.

Ако грађани не могу, као што не могу ни ја, да пронађу сигурне гаранције код наших банака, нека не улажу у њих. Нису то банке за читава друштва, већ само инструмент за одржавање социјалистичке привреде. Ја лично не верујем у социјалистичке банке, ако ништа друго, банка мора да буде капиталистичка.

Очекивао сам да ће у заштити превареног народа да се огласи наш председник — као банкарски стручњак. Но, време показује да је он гувернер свих наших банака и предузећа. Ако је њему стало до Србије, као што прокламује, морао би имати на уму: — „Ако Србија пропадне, народ ће је саградити; али, ако народ пропадне ни Србије више неће бити.“

**Милан Ристић
Сиднеј, Аустралија**

ГУЗОЊИНА ДЕЦА

Овде, режим ГОВОРИ, „Новим економским програмом смо обесмислили санкције. Динар је стабилан, производња расте, животни стандард се повећао, победили смо инфлацију и светске моћнике!“

На ист риверу, у Уједињеним нацијама „РАЗИМШЉАЈУ“: Ако им је тако добро, као што причају, зашто би им уопште санкције и укидали?!

На крају, логично, криви су опозициони лидери, који се на својим путовањима по свету и при сусретима са „моћницима“ не залажу у довољној мери, како то ради СРС, за укидање „неправилног, незаслуженог и геноцидног ембарга“.

2

Почео је упис основаца у средње школе. Једна деца, образовањем плаћају необразовање амбасадора Д. Ж. Марковића.

Но, то је друга прича. Поента је у томе да се ове године у трговачкој, угоститељској, туристичкој, и школи за негу лепоте пријавило и до 50% више ученика од предвиђеног броја места.

Класичне гимназије су први пут остале без ђака, то јест, у њима има још слободних места.

Можда, некоме, ове чињенице и бројке не значе ништа, али у суштини су јако алармантне и забрињавајуће. Оне нам указују да се наша деца крећу ка општем тренду који влада у друштву — брзом, преко ноћи, богаћењу. Јер, управо, ове четири горе набројане школе пружају проходност на приватном бизнису где може да се „наплати“ највише пара, кафић, туристичка агенција, мини маркет, салон за негу лепоте.

То што је мањак грађевинских, електро, или машинских техничара, и што школе које регрутују држави будуће студенте из фундаменталних, природних струка, пропадају, то министар просвете Србије, Владу Србије, а поготову Председника Србије уопште не занима.

Даље, у ком правцу нам иде бирачко те-ло? Како некоме са средњом фризерском школом објаснити каква нам је држава и где срљамо? Или, на пример, педикирка треба да буде независна са својим мишљењем у односу на РТС. Сви они, фризер, келнери, педикери, трговци... кажу следеће: „Ја радим свој посао (служим госте у кафани, поткресу-јем нокте, тргујем у радњи...), и политика ме не занима.

А оне праве вредности, за којима ова земља вапи, недостају све више и више...

... Док сви не постанемо туристи!

3

Поред земаљске и планетарне, ево на сцену ступа и небеска завера против небеског народа.

Још пре 200 година Бенџамин Франклин је објаснио и експериментално доказао у којој су зависности муња и гром, и на којим принципима они функционишу.

Први закључак је био „муња удара хипсо-метријски највишу тачку“. На пример, у шуми, увек прво страда највише дрво, на пољу, у време сетве скоро увек када грми и свега страдају сељаци, зато што их мрзи да једно-ставно легну потбушке на земљу.

Рецимо, у Београду, највећу вероватноћу да је удари гром има „Београдка“ зато што је она највише зграда у граду. Са висином зграде шансе за удар грома падају. Сада до-лазимо до складишта у Лисичјем потоку, оне учерице високе 4 метра и окружене тополама и јаблановима високим 30 метара.

У саопштењу Војске Југославије, закључу-ју се две ствари:

1) да се муња, руковођена наређењем Бутроса Галија из Њујорка, укључила у медиј-ски рат и планетарну сатанизацију против српског народа.

2) да су сви закони на којима се темељи наука и технологија задњих 200 година — НИ-ШТАВНИ

Свака част другови генерали!

Сада ми је јасно да поред милиције, вој-ске, државе, мафије, помахниталих повратни-ка са фронта, ратних профитера, разноразних патроната, морам да се још чувам муња и громава.

Да не бих био превређен.

4

Наталитет опада. Бела куга све више узим-а маха. По проценама демографа, 2050 го-дине број Срба у Србији и Шиптара биће из-једначен. Више копамо гробова, него што љуљамо колевки.

Говораше паметни људи о томе пре три — четири године. Тада су били проглашени за издајнице и отпад српског народа.

Сада је друга ситуација. Са ових 500 хиља-да душа које су напустиле Србију, отишла су и њихова нерођена деца, тако да се број људи које смо изгубили за све четири године пење, у некој блиској будућности на 1,5 милиона.

У мало даљој перспективи, за 20-30 годи-на, та цифра се пење на око 4 до 5 милиона људи.

Да ли би били мањина у рођеној држави, имам један предлог који ћу у следећем тек-сту да изнесем и образложим.

Прво, треба направити специјалне кампо-ве за рађање по угледу на немачки „Лобен-сбори“, као што је то и Хитлер урадио пре ви-ше од 50 год.

Друго, одабир мајки треба да буде СТРО-ГО по прописима које ће Влада Мирка Марја-новића донети декретом.

Први услов за мајку, сем тога да је у годи-нама за рађање, је да је члан СПС-а, или неке сеестринске блиске партије или покрета.

Отад се бира по државним потребама. Ако нам зафали новинара, дакако објектив-них и непристрасних, у обзир долазе М. Вуче-лић, А. Тијанић, К. Краинчанић, С. Грубач, Д. Чукић...

Држава нема војску? Ту су Аркан, Бокан, М. Јовић, Младић и остали динарски тигрови.

Поприфалило филозофа? Ето их Дачић, Перчевић, Шуваковић, (па мало стране крви) Шифер, А. Вхлин...

Правници? Ту је Ратко Марковић. Само он и нико други!

Академици? Ту је већ мало теже, пошто господа нису баш у добу да буду тате. Зато ће држава да гроба САНУ компанији „Браћа Ка-рић“. Браћа ће од ове институције да напра-ве шопинг центар и слободну царинску зону (нешто налик на Хонг-Конг), а титуле ће Бого-љуб да дели својој великој фамилији по свом личном нахођењу и вољи. Када Богољуб ум-ре, цео посао прелази на његово прво, нај-старије, мушко дете.

Посланици у републичкој окупштини? Ту има 250 места, од којих ће Ракама да припад-не 83, Бицама 83 (да би имали ситуацију двот-рејинску већину), док ће остатак од 84. мес-та припасти Ђинђићима, као конструктивној опозицији.

Шта се добија оваквим планским рађа-њем кадрова? Па, Србија би решила три главна проблема:

1) Повећао би се наталитет

2) Сви рођени би били добри Срби. Нема издајника!

3) Гласачко тело би било стабилно, што значи да генетски сви новорођени постају со-цијалисти, а то води укидању опозиције. Осим Зорана Ђинђића, наравно.

Шта са вођом? Ту ће социјалисти, генети-чари, направити КЛОН, у онолико примерака колико је то Србији потребно: Вођа милица-јац, вођа војник, вођа кампионција, вођа зу-бар, вођа келнер, вођа уживо у фабричним ха-лама, међу машинама, у радним простори-јама, уместо његових слика које висе по зи-довима.

Вођа за стругом.

Вођа за плугом.

Живела Србија!

С поштовањем,

**Владан Милисављевић
Београд**

КОМУНИСТИЧКА КУГА ГРИЗЕ

Часни Србин, Јован Дучић, српски пес-ник и књижевник, дипломата Краљевне Југославије, је још 1943. г. у Амери-ци, где је службовао, у одбрани српског на-рода у Босни и НД Хрватској од хрватске ус-ташке каме писао, поред осталог, да Хрвати нису опасни само зато што се ничег злочинач-ког учињеног према Србима не боје, него да су опасни јер се тога злочина не стиде. Дучић је, значи, ишао и на моралну страну, на базу духа и слуша човекова. Овај Дучићев суд од-лично стоји српским комунистима — од њи-ховог ембриона до данашњих дана, за њих-ове злочине према Србима родољубима.

А за овај мој суд, има милион разлога и доказа у које су српски комунисти сами о се-би дали. Један је и тај да српски комунисти уређују (цео) свет по свом ђефу и чапу, а ка-да то други хоће и покушају, они вичу: „Држите попова!“ Њихови су програми: „Пролетери свих земаља, уједините се!“; „И после Тита — Тито!“, и „За Србију!“. Српски комунисти нису ни чули за морал српског на-рода, нити било код другог народа, а за 50 го-дина своје владавине нису стигли да га изгра-де — социјалистички. Значи, они су без икак-вог морала. Али, идимо у срж теме.

Још се ваљано није ни мастило осушило којим смо у „Српској речи“ број 101. од 4. ју-ла 1994. г. а под насловом: „Видовдан и Ивањдан“ изнели злочине српских комуниста против Срба родољуба а они ударили „У сла-ву Седмог јула...“ и шире. Са мог кућног пра-

га, ево нових злочина српских комуниста са којима се хвале и које остављају потомству као „историјске чињенице и необориве дока-зе“ о себи.

У самом Младеновцу се окончала једна неразјашњена драма. Секретар Среског ко-митета Партије Живка Дамњановић своје-вољно је ушла у место, и усред дана, на ули-ци, бомбама убила два немачка официра и четничког војводу Јована Војновића... Тешко рањена девојка сама је себи пресудила ре-волверским метком. За њу се говорило да је била у интимним односима са двојицом чла-нова комитета, па је Покрајински комитет на-ложно среском да је стреља.

За одмазду су Немци у месту ухапсили се-дамдесет два (72) мушкарца и педесет пет (55) жена. Педесеторо (50) су одмах стреља-ли, десет дана доцније, још десеторицу — за убијеног председника општине у Ковачевцу.

Паметнима и свету не треба ово комента-рисати. Али српским комунистима се мора. Ваш отац и вођа Тито, са именом и презиме-ном, хвалите се, имао је шеснаест жена, ваљ-да љубавница, то ви знате. И не оде му глава. Док, јадна, девојка Живка, само два, и оде глава. Живка функционерка зна да за једног дукаторског војника, оде сто Срба родољуб-а а она то и хоће. Али су Немци били човеч-нији и уместо 200, убише само 60, док Живка четворо. Значи, Живкиним „херојством“ оде 64 човека. И ове су невинне жртве и ови злоч-ини — „У славу Седмог јула...“. Јер, тако траба.

„Седамнаестог октобра (1941. г.) су казни-ли Светолика Милетића из Гараша...“. Свето-лик је био сељак и богат земљом, шумом и оних што са тим иде. Његов син Дујо — До-брослав био је официр Војске Краљевине Ју-гославије, правник. Заробљен је 1941. од Не-маца и отуда се вратио да буде сахрањен у Србији. Комунисти кажу да је Дујо судио ко-мунистима и зато су му убили оца. И овај злоч-ин је „У славу Седмог јула...“.

„Члан Партије Милован Марковић из Га-раша је под очевим упливом пустио браду; одао се пијанчењу... Једне вечери су три бор-ца (а не срна, партизанског тројки) изнедалила Марковића код његове пријатељице, одузела му револвер и стрељала га. Умро је са стра-хом у црвеним очима“.

Ево шта пише на споменику жртве: „Ми-лован Марковић, ж. 31. г. погине 10. IX. 1944. г. Ановка, супруга Милована Марковића, ж. 31. г. умре 5. IX. 1943. г. Јелена ж. 9 м. Спо-мен подижу: отац и свекор Милорад, брат и девер Милутин, син Радосав, кћи Олга и Ја-ворка — године 1945“.

Ето трагедије и за жртву и за злочинце. Моји Гарашани и данас знају и причају да је Милована лично убио српски партизан, кому-ниста, Душан Петровић Шане (и наводе раз-логе за то, а они су швалерске природе из-мишљене од комуниста). Видите, да је жртва, Милован носио браду за умрлом супругом, а тамо где су га његови ђаволи са којима је тикве садио — ухватило, то је код тетке а не швалерке. Али, комунистима су швалерке у глави. Значи, српски комунисти су оставили троје малолетне деце без оца, без и једног родитеља. И ово убиство је у славу „У славу Седмог јула...!“ Милован ми је први комшија, док је Светолик мало подаље, око два кило-метра.

(Изнети подаци и докази о извршеним злочинима су српски комунисти, хвалити се, описали у својој књизи „БУНА“ — Хроника о НОР-у у Шумадији (1941 — 1945), „Просве-та“, Београд, година 1971. аутор Мирко Ми-лојковић).

Значи, чега се паметан стици — тиме се луд поноси! И прецизније: комунистичка куга гризе и хара целом Србијом и шире!

**С поштовањем и захвалношћу
Милован Радисављевић
Гарашани
Жарково**

ГЛАС ЦРКВЕ

ДОСТОЈЕВСКИ

БЕЗ ЦЕНЗУРЕ

Сабрана дела у 35 књига

седам кола — 10.360 страна

У седам месечних рата по 50 д.

После 60 година ћирилицом

I коло (излази у мају 1994)

- Зли дуси I — Зли дуси II
- Зли дуси III
- ЗАБЕЛЕШКЕ ИЗ ПОДЗЕМЉА
- КОЦКАР

II коло

- ИДИОТ I — ИДИОТ II — ИДИОТ III
- ЊЕТОЧКА ЊЕЗВАНОВА
- ПОЛИТИЧКИ НАПИСИ

III коло

- ЗЛОЧИН И КАЗНА I
- ЗЛОЧИН И КАЗНА II
- ЗЛОЧИН И КАЗНА III
- ВЕЧНИ МУЖ И ЧИЧА МАРОЈЕ
- СЕЛО СТЕПАНЧИКОВО

IV коло

- МЛАДИЋ (МОМЧЕ) I
- МЛАДИЋ (МОМЧЕ) II
- МЛАДИЋ (МОМЧЕ) III
- ДВОЈНИК
- НОВЕЛЕ

V коло

- БРАЋА КАРАМАЗОВИ I
- БРАЋА КАРАМАЗОВИ II
- БРАЋА КАРАМАЗОВИ III
- БРАЋА КАРАМАЗОВИ IV
- БРАЋА КАРАМАЗОВИ V

VI коло

- ЗАПИСИ ИЗ МРТВОГ ДОМА I
- ЗАПИСИ ИЗ МРТВОГ ДОМА II
- АУТОБИОГРАФСКИ СПИСИ
- УЈКИН САН И ДРУГЕ ПРИПОВЕТКЕ
- НОВЕЛЕ

VII коло

- ПОНИЖЕНИ И УВРЕЂЕНИ I
- ПОНИЖЕНИ И УВРЕЂЕНИ II
- БЕДНИ ЉУДИ И СТУДИЈА О ДОСТОЈЕВСКОМ
- ЛИТЕРАРНИ НАПИСИ
- ПОЛИТИЧКИ НАПИСИ

Свим претплатницима уз комплет књига додељује се репрезентативна ГРАМАТА саиздавача;

Имена свих претплатника и задужбинара биће објављена на крају 35. књиге;

Екстралуксузно издање — увозни 80-грамски папир — тврди повез са златотиском — штампа и повез БИГЗ;

Репринт издање „НАРОДНЕ ПРОСВЕТЕ“ из 1933. године — уредник Исидора Секулић;

Цена књиге у претплати 10 динара — једног кола 50 динара — комплета 350 динара. По изласку из штампе цена кола ће бити знатно већа;

— Цео комплет излази до краја ове године — сваки месец по једно коло.

Порудбине на адресу: „ГЛАС ЦРКВЕ“ В. Мишића 28, 14000 Ваљево,

тел. 014/35-115; 38-202; 20-597, 00—24 часа

Књиге достављамо поузећем — поштарина купца

НАРУЏБЕНИЦА

_____

_____

_____

Адреса поручиоца _____